

Børns udvikling og familiers trivsel

En eksplorativ undersøgelse af sammenhænge. Særligt med fokus på børn, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger

Hans Henrik Sievertsen, Christiane Præstgaard Dolmer, Lau Utoft Madsen
og Jakob Kaarup Jensen

VIVE

Børns udvikling og familiers trivsel

– En eksplorativ undersøgelse af sammenhænge. Særligt med fokus på børn, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger

© VIVE og forfatterne, 2025

e-ISBN: 978-87-7582-435-9

Projekt: 302867

Finansiering: VIVE

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Kan man ved hjælp af spørgeskemadata fra 60.000 børnefamilier og registerdata give en status på familiers trivsel og børneudvikling? Kan man undersøge sammenhænge, variationer og i sidste ende virkningen af at modtage støtte eller en forebyggende foranstaltning?

VIVE har fået muligheden for eksplorativt at undersøge sammenhænge, udfordringer og muligheder for at afdække virkninger ved støtte efter servicelovens § 11 samt forebyggende foranstaltninger efter § 52. Dette er gjort ved at sammenholde børns socioemotionelle udvikling og forældres trivsel fra SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet – med tilgængelige oplysninger om familiernes indkomst og uddannelse fra Danmarks Statistiks registre og børnenes tidlige skolemål fra Styrelsen for IT og Læring. Arbejdet med rapporten er finansieret af VIVEs midler til forskning og analyser inden for Indenrigs- og Sundhedsministeriets særlige strategiske temaer.

Senioranalytiker og projektleder Christiane Præstgaard Dolmer har sammen med professor MSO Hans Henrik Sievertsen, student Lau Utoft Madsen og student Jakob Kaarup Jensen stået for at udarbejde analyser på SPOR-data, som er blevet beriget af registerdata. Rapporten har været i eksternt og internt review. Vi takker for gode inputs til analyserne.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater		6
Afrapportering		9
1	Indledning	10
1.1	Baggrund og formål	10
1.2	Datagrundlag, begrebsafklaring og metode	11
1.3	Læsevejledning	14
2	Familiernes ressourcer, børns udvikling og familiernes trivsel	16
2.1	Sammenhængen mellem familiernes ressourcer og børns udvikling	17
2.2	Sammenhængen mellem familiernes ressourcer og familiernes trivsel	25
2.3	Konklusion	30
3	Familiernes trivsel og børns udvikling og deres senere skoleforløb	33
3.1	Mål for børnenes tidlige skoleforløb	34
3.2	ASQ:SE-2 og senere skoleforløb	35
3.3	WHO-5 og senere skoleforløb	42
3.4	Sammenligning af størrelser	49
3.5	Konklusion	50
4	Trivsel og udvikling i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger	52
4.1	Introduktion til forebyggende foranstaltninger	52
4.2	Sammenhængen mellem forebyggende foranstaltninger og børns udvikling	56
4.3	Konklusion	71
5	Kommunal variation i forebyggende foranstaltninger	73
5.1	Hvor stor er variationen i forebyggende foranstaltninger på tværs af landets kommuner?	73
5.2	Hvad kendetegner kommuner med hhv. høje og lave andele af familier, der modtager forebyggende foranstaltninger?	77

5.3	Kan vi forudsige, hvilke kommuner der har høje og lave andele på baggrund af registerdata og SPOR-data?	78
5.4	Konklusion	80
6	Konklusion	81
Dokumentation		83
7	Metode	84
7.1	Definitoriske beskrivelser	84
7.2	Statistisk metode	90
8	Data	94
8.1	SPOR – spørgeskemadata	94
8.2	Registerdata – baggrundsvariable	96
8.3	Målefejl	100
Litteratur		102
Bilag 1 104		
	Fordelinger af ASQ:SE-2	104
	Fordelinger af WHO-5	106

Hovedresultater

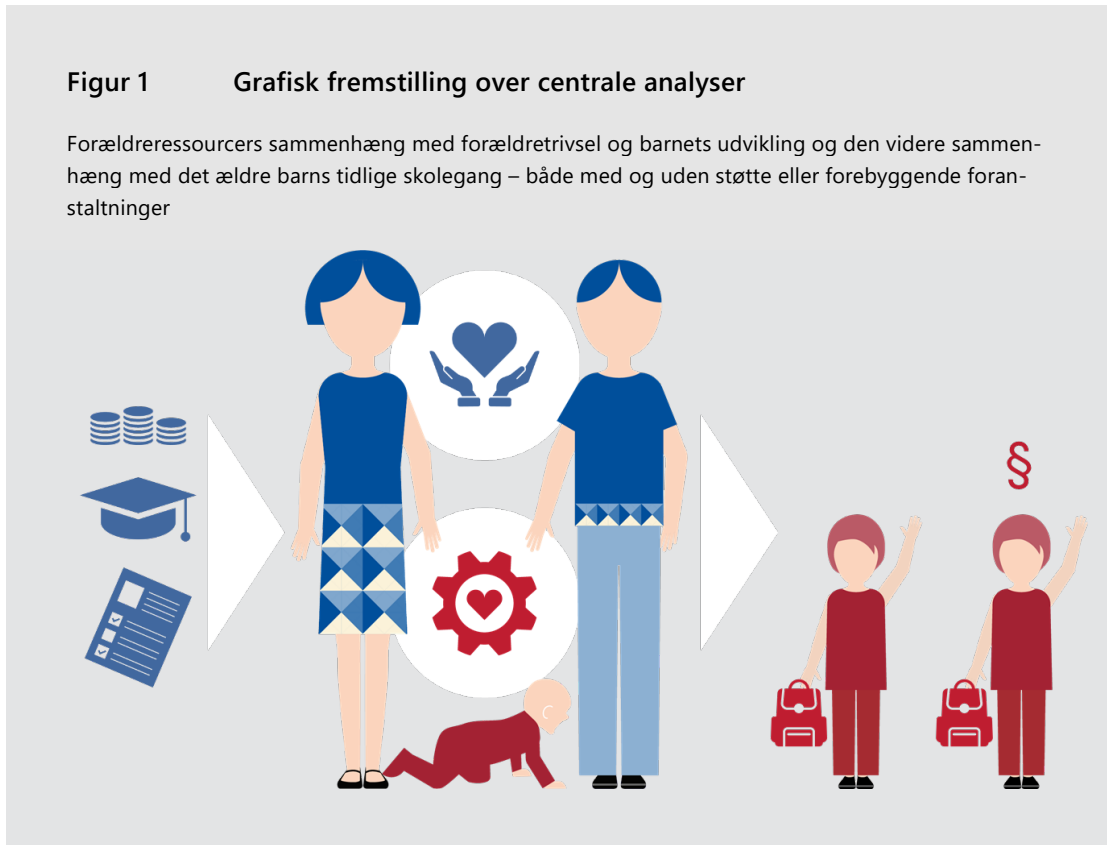
Selvom vi har forholdsvis stor viden om, at de første år i livet kan sætte varige spor, så er vores viden om forskelle i børns udvikling og familiers trivsel i de første leveår begrænset til mindre studier og studier af målrettede indsatser.

Ved at bruge de store og detaljerede spørgeskemadata fra forløbsundersøgelsen SPOR i kombination med registerdata har vi fået en helt unik mulighed for at arbejde eksplorativt med sammenhænge mellem udvikling, trivsel og registerbaserede oplysninger i en langt større målestok, end det har været muligt hidtil. Nogle af rapportens fund og analyser er således en stadfæstelse af eksisterende viden med langt større sikkerhed, hvor andre fund og analyser giver ny og spændende viden.

Formålet med denne rapport er at afdække børns udvikling og familiers trivsel i de første leveår og belyse sammenhængen med børnenes tidlige skoleforløb. Vi afdækker dette både for den generelle befolkning og specifikt for familier, der modtager støtte efter servicelovens § 11 eller forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52.

Figur 1 Grafisk fremstilling over centrale analyser

Forældreressourcers sammenhæng med forældretrivsel og barnets udvikling og den videre sammenhæng med det ældre barns tidlige skolegang – både med og uden støtte eller forebyggende foranstaltninger

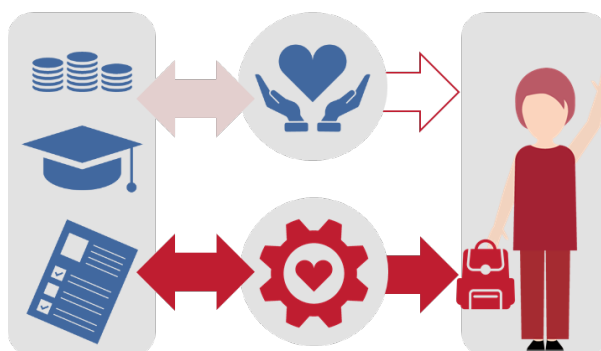

I det følgende skitserer vi rapportens hovedresultater og en opsamlende konklusion.

Der er en tæt sammenhæng mellem barnets udvikling i førskolealderen og barnets tidlige skoleforløb

Børn i familier med yngre forældre, lav uddannelse og lav indkomst har større risiko for ikke-alderssvarende udvikling. Denne sammenhæng bliver tydeligere med barnets alder. Familiens selvrapporterede trivsel er derimod ikke lige så tæt knyttet til forældrenes ressourcer.

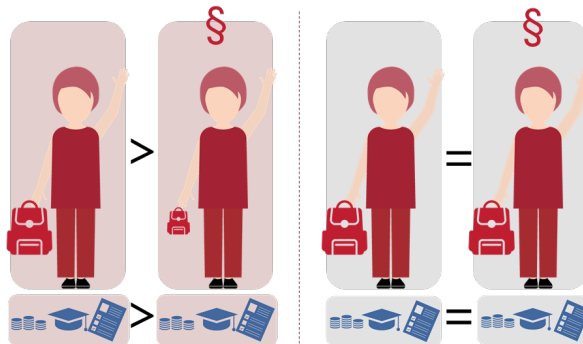
Børn med forsinket udvikling i førskolealderen har oftere udsat skolestart, flere fraværsdage og klarer sig dårligere i De Nationale Overgangstest.

Børn i familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, klarer sig ikke nødvendigvis dårligere i De Nationale Overgangstest

Børn i familier, der modtager støtte eller en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i grundskolens første prøver i matematik og dansk. Men sammenligner vi børn fra familier, hvor forældre har samme alder, indkomst og uddannelse, så er der ingen tegn på, at børn, der modtager støtte eller

en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i skolens første prøver. Der er omvendt heller ikke tegn på, at støtte eller de forebyggende foranstaltninger løfter børnene. En egentlig effekt af støtte eller forebyggende foranstaltninger kan vanskeligt undersøges på nuværende tidspunkt.

Der er stor variation i andelen af familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, på tværs af landets kommuner

Børn i familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, er i højere grad i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling i førskolealderen, sammenlignet med alle andre børn. Andelen af familier, der modtager støtte eller forebyggende

foranstaltninger, varierer fra under 1 % til over 10 % på tværs af kommuner. Noget af variationen kan forklares med forskelle i alder, uddannelse og indkomst, men en stor del af variationen på tværs af kommuner forbliver uforklaret. Den uforklarede del kan skyldes forskelle i praksis på tværs af kommuner eller forskelle i familier, som ikke opfanges af vores mål for indkomst, uddannelse, barnets udvikling og familiernes trivsel.

Det er vigtigt at være opmærksom på udfordringer ved anvendelsen af selv-rapporterede data

Vi anvender det internationalt etablerede måleredskab for børns udvikling, ASQ:SE-2. Dette redskab baserer sig på forældrenes egne vurderinger af barnets udvikling. Det har den fordel, at barnets udvikling vurderes af personer, der må forventes at kende barnet bedst. Samtidig giver det dog udfordringer, hvis redskabet bruges til at belyse betydningen af indsatser, som også kunne påvirke forældrenes besvarelse af spørgeskemaundersøgelsen direkte. For eksempel, så kunne støtte eller en forebyggende foranstaltning i hjemmet både påvirke barnets udvikling, men også påvirke forældrenes overskud, hvilket kan have betydning for, hvordan de besvarer redskabet. Vi vil derfor forvente, at værktøjet egner sig bedre til fx at evaluere indsatser i dagtilbud, som ikke direkte påvirker forældrenes trivsel og overskud.

Fakta om undersøgelsen

- Undersøgelsen er baseret på kvantitative analyser af registerdata fra Danmarks Statistik, som er blevet kombineret med data fra spørgeskemaundersøgelsen, SPOR, og skoledata fra Styrelsen for IT og Læring.
- De forebyggende foranstaltninger dækker både over § 11-støtte og de lidt længerevarende forebyggende indsatser under § 52. De omtales samlet som "Forebyggende foranstaltninger", for at lette sproget. Det er tydeliggjort, når de omtales særskilt.

Konklusion

Undersøgelsen viser, at der er signifikante forskelle i børns udvikling på tværs af familier, som hænger sammen med familiernes ressourcer. Denne udvikling i førskolealderen er tæt korreleret med større udfordringer i det tidlige skoleforløb. I familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, ser vi, at en større andel af børn er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling.

> **Afrapportering**

1 Indledning

1.1 Baggrund og formål

Nogle familier trives, nogle familier har udfordringer, og nogle familier ved vi næsten intet om. Fra Danmarks Statistiks registre har vi mange faktuelle oplysninger, især for de voksne borgere. For småbørnsfamilier er vores samlede viden mindre. Nyfødte børn ved vi en del om, men fra de er født, og til de starter i skole, er informationerne om børnene få. For førskolebørn har vi næsten kun faktuelle informationer om forældrene, som fx uddannelsesniveau og indkomst. Fra spørgeskemaundersøgelser kan vi få en fornemmelse af andre aspekter, men ofte spørges der i forbindelse med et systemmøde, en indsats eller en mindre afdækning af et specifikt område.

Tidligere studier har dokumenteret, at familier med få ressourcer, der modtager støtte eller indsatser, ofte står med en bred vifte af udfordringer (fx Lausten et al., 2023; Lausten & Andreassen, 2021), og udfordringer tidligt i livet påvirker børnene langt ind i voksenlivet (Almond & Currie, 2011; Almond et al., 2018). Børn fra familier med få ressourcer klarer sig dårligere i uddannelsessystemet end børn fra familier med mange ressourcer (de Montgomery & Sievertsen, 2019; Sievertsen & de Montgomery, 2015). Børn, som ikke er alderssvarende i deres udvikling, klarer sig også dårligere i uddannelsessystemet. Uddannelsesniveauet blandt forældre antages typisk at afspejle både økonomiske ressourcer og kognitive stimuleringer, som er afgørende for børns udvikling og trivsel. Alligevel eksisterer der et betydeligt videnshul, når det kommer til at forbinde familiens ressourcer direkte med familiers trivsel og børns udvikling. Særligt i forhold til at udtale sig om sammenhænge for hele den danske befolkning – også dem, som ikke er i kontakt med systemet.

Hvor anbragte børns liv og udfordringer er relativt veldokumenterede, så er der et betydeligt videnshul omkring de børn, som modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger. Det er vist, at børn, som modtager forebyggende foranstaltninger, også klarer sig dårligere i uddannelsessystemet end deres jævnaldrende (Pösö et al., 2013), og at de har større sandsynlighed for at udvikle misbrugsproblematikker (Heradstveit et al., 2020), men generelt er litteraturen om denne målgruppe meget sparsom.

I januar 2024 indførtes barnets lov, hvorfor samfundsdebatten omkring tidlige forebyggende indsatser igen blussede op. Tidlige indsatser i barndommen kan have varige virkninger i børns livsforløb, som både danske og internationale studier har påvist (Duncan et al., 2023). Men den manglende viden om familierne og børn i netop

de år, hvor indsatserne implementeres, gør det udfordrende at sige noget om, hvorvidt de tidlige indsatser er virkningsfulde.

Formålet med denne rapport er eksplorativt at undersøge, om vi med et kæmpe datasæt kan sige noget nyt om, hvordan småbørnsfamilierne i Danmark trives, hvordan børnene udvikles, samt hvordan dette hænger sammen med tidlige skolemål. Vi af-dækker dette både for den generelle befolkning og specifikt for familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger.

Dette gøres ved at kombinere data fra Danmarks Statistiks registre med data fra forløbsundersøgelsen SPOR. SPOR er en spørgeskemaundersøgelse etableret i 2017, som blev igangsat for at imødekomme det førromtalte datavakuum. I SPOR indsamles der netop information om børns udvikling og familiers trivsel, hvor den eksisterende datainfrastruktur er utilstrækkelig.

SFI har tidligere gennemført lignende analyser, baseret på spørgeskemaundersøgelser fra Forløbsundersøgelsen blandt børn født i 1995. Med SPOR har vi mulighed for at opdatere disse tidligere analyser og samtidig gå mere i dybden på enkelte områder, da stikprøven nu er betydeligt større. Dette gør det bl.a. muligt at analysere på kommunalt niveau. Vi vil give et dybere indblik i den kommunale variation end tidligere ved at koble registerdata med SPOR, hvilket giver os rig information om unge familier på kommuneniveau. At berige data fra SPOR med data fra Danmarks Statistik og Styrelsen for IT og Læring giver således helt ny viden omkring de sammenhænge, som er mellem livet i småbørnsfamilierne og det senere liv – her tidlige skoleforløb.

1.2 Datagrundlag, begrebsafklaring og metode

Analyserne i denne rapport tager udgangspunkt i VIVEs store forløbsundersøgelse SPOR, som beriges med data fra Danmarks Statistiks registre og med data fra Styrelsen for IT og Læring om børnenes skoleforløb.

I denne boks samler vi kortfattet op på centrale begreber. For mere uddybende beskrivelser henvises til teksten og særligt kapitel 7.

Familiens ressourcer

Uddannelse: Højest opnåede uddannelse ved barnets fødsel

Indkomst: Disponibel indkomst ved barnets fødsel

Børns udvikling

Socioemotional udvikling målt ved ASQ:SE-2, hvor en høj værdi indikerer større udfordringer

Familietrivsel

Den gennemsnitlige trivsel målt ved WHO-5, hvor en høj værdi indikerer bedre trivsel

Forebyggende foranstaltninger

Forebyggende foranstaltninger givet efter servicelovens § 52 og støtte givet efter § 11. Benævnes ofte samlet som forebyggende foranstaltninger for at lette sprogbbruget.

Forebyggende foranstaltninger

Vi arbejder med servicelovens § 11 og § 52, som var den gældende lovgivning på området frem mod barnets lov, som erstattede serviceloven pr. 1. januar 2024. Da vi arbejder med tiden inden 2024, vil vi derfor arbejde med den gældende lovgivning på tidspunktet, nemlig serviceloven. Meget af serviceloven er dog at finde mere eller mindre direkte i barnets lov, hvorfor det også vil være muligt at foretage undersøgelserne på senere tidspunkt.

SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet

SPOR er en spørgeskemabaseret dataindsamling blandt 90.000 småbørnsfamilier i Danmark. Dataindsamlingen består af en baseline måling, som blev foretaget i 2017-2018, og en opfølgende måling, som blev foretaget i 2019-2020. Dataindsamlingen følger børn i alderen 9 måneder til 5 år og deres familier. I SPOR finder man

væsentlig viden om bl.a. børns udvikling og familiers trivsel. I afsnit 8.1 kan der læses mere detaljerede beskrivelser af SPOR.

Registerdata

Til at undersøge sammenhænge og muligheder beriges data fra SPOR med data fra Danmarks Statistiks registre. Fra registrene hentes baggrundsinformationer om børnene og deres forældre. Ud over basale baggrundoplysninger, som fx køn og alder, hentes også informationer om forældrenes uddannelse og indkomst. Der bruges også data fra Styrelsen for IT og Læring (STIL) til at belyse børnenes tidlige skoleforløb og data fra BUFO for at belyse forebyggende foranstaltninger. I afsnit 8.2 kan der læses mere detaljerede beskrivelser af registrene og de variable, som er inkluderet i analyserne.

Analysedesign

Analysedesignet afhænger af, hvilke sammenhænge der undersøges. For kapitel 2, 3 og 4 bruges mere eller mindre samme fremgangsmåde, hvor det først undersøges deskriptivt, hvordan udvikling og trivsel hænger sammen med hhv. familiens ressourcer, børnenes tidlige skolestart og forebyggende foranstaltninger. Dernæst foretages en regressionsanalyse, som belyser lineære sammenhænge.

- **Deskriptive analyser:** Beskriver sammenhænge mellem børns udvikling, familiers trivsel og forældrenes ressourcer såsom alder, uddannelse og indkomst.
- **Regressionsanalyser:** Belyser lineære sammenhænge mellem børns udvikling målt ved ASQ:SE-2, forældrenes trivsel målt ved WHO-5 og forskellige socioøkonomiske faktorer. I regressionsmodellerne kontrollerer vi forældrenes uddannelse, indkomst og alder for at belyse betydning af socioøkonomiske faktorer og demografi. Ved at betinge for begge dele kan vi også tage højde for samvariationen mellem fx forældrenes alder og indkomst.

I kapitel 4 tager vi analysen et skridt videre ved at undersøge, om en egentlig effekt kan påvises af at modtage forebyggende foranstaltninger. Der anvendes mere avancerede multivariate regressionsanalyser til at justere for en række forhold, der kan skævvride resultaterne for at isolere virkningen af § 11 og § 52. Der bruges bl.a. Coarsened Exact Matching (CEM) til at danne kontrolgrupper sammensat af familier, der ikke har modtaget foranstaltningerne, men som matcher på relevante baggrundskaraktistika som socioøkonomisk status og geografisk placering.

I kapitel 5 dykker vi ned i den kommunale variation og arbejder med gennemsnit inden for kommunen. Formålet er at belyse, om forskelle i børns udvikling og brugen af forebyggende foranstaltninger på tværs af kommuner alene kan forklares ved

forskelle i kommunernes befolkningssammensætning, eller om der er andre faktorer, der påvirker disse forskelle. Der foretages en dybdegående undersøgelse af, hvordan geografiske og økonomiske forskelle påvirker familie- og børnetrivsel på kommunalt niveau.

Alle statistiske forskelle i analyserne er testet på et 5-procents-signifikansniveau. Dette betyder, at forskelle med mindst 95 % sikkerhed ikke er tilfældige. Hvis en forskel er signifikant på dette niveau, betragtes den som værende af betydning for fortolkningen af resultaterne.

Yderligere information om metode, data og håndtering af bortfald og målefejl findes i kapitel 7 og 8 i rapportens Del 2.

1.3 Læsevejledning

Rapporten er struktureret i to dele, samlet i **8 kapitler**. Første del består af seks kapitler, som indeholder baggrund og analyse. Kapitel 6 udgør konklusionen. I anden del findes der yderligere to kapitler, som indeholder information om de anvendte metoder, datagrundlaget samt en diskussion af målefejl og supplerende resultater. De otte kapitler udforsker børns udvikling og familiers trivsel, især i forhold til forebyggende foranstaltninger og socioøkonomiske faktorer. Hvert kapitel behandler et specifikt tema og dækker både generelle observationer og specifikke analyser. Her er en kort introduktion til hvert kapitel:

Kapitel 1 introducerer baggrunden og formålet med undersøgelsen. Der beskrives, hvordan data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR og registerdata fra Danmarks Statistik er blevet kombineret for at belyse børns udvikling og familiers trivsel.

Kapitel 2 fokuserer på sammenhængen mellem familiernes ressourcer og børns udvikling samt familiens trivsel. Kapitlet undersøger, hvordan alder, indkomst og uddannelse hænger sammen med børnenes socioemotionelle udvikling og forældrenes trivsel.

Kapitel 3 belyser, hvordan børns udvikling og familiernes trivsel hænger sammen med børnenes tidlige skoleforløb. Der sættes fokus på indikatorer som skolestart, fravær og resultater i nationale test.

Kapitel 4 dykker ned i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger, og undersøger sammenhængen mellem disse indsatser og børns udvikling samt familiens trivsel. Kapitlet belyser også, hvordan forskellige typer indsatser påvirker børns udvikling.

Kapitel 5 analyserer variationen i forebyggende foranstaltninger på tværs af landets kommuner. Kapitlet diskuterer, hvad der kendetegner kommuner med høje og lave andele af familier, der modtager disse foranstaltninger.

Kapitel 6 sammenfatter rapportens hovedresultater og konklusioner. Der gives en samlet vurdering af, hvordan børns udvikling og familiers trivsel hænger sammen med forebyggende indsatser og socioøkonomiske faktorer.

Kapitel 7 beskriver den anvendte metode og de analytiske tilgange. Dette inkluderer definitioner af centrale begreber og en gennemgang af statistiske metoder som regressionsanalyser og matching-teknikker.

Kapitel 8 giver en detaljeret beskrivelse af datagrundlaget. Dette inkluderer en gennemgang af SPOR-data og registerdata samt en diskussion af målefejl og datakvalitet.

God læselyst.

2 Familiernes ressourcer, børns udvikling og familiernes trivsel

Formålet med dette kapitel er at give en detaljeret beskrivelse af sammenhængen mellem familiers let observerbare karakteristika, såsom alder, indkomst og uddannelse (*familiens ressourcer*), med deres trivsel og børnenes udvikling.

For at belyse dette kobler vi registerdata fra Danmarks Statistik med data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR. Data fra Danmarks Statistik bidrager med information om forældrenes alder, bopælskommune, disponible indkomst og uddannelse. Data fra SPOR giver information om børnenes socioemotionelle *udvikling* igennem måleredskabet ASQ:SE-2 og om forældrenes selvrapporterede *trivsel* igennem måleredskabet WHO-5. Datakilder og variabeldefinitioner er beskrevet i bilagsmaterialet.

Selvom der ved målingen af familiernes ressourcer kan være udfordringer, er det langt lettere at kvantificere disse mål end at kvantificere familiernes trivsel og udvikling. For at et mål er brugbart, er det vigtigt, at det måler det, som det skal måle. Hvis vi vil kvantificere barnets udvikling, skal vi bruge et mål, der siger noget om barnets udvikling, og ikke et mål, der siger noget om barnets omgivelser eller familiens ønsker. Derudover er det vigtigt, at målet er sammenligneligt på tværs af familier, og at det giver et ensartet resultat, uanset hvem vi spørger. Disse krav er grunden til, at vi har valgt at fokusere på WHO-5 og ASQ:SE-2, da disse to mål er internationalt validerede med hensyn til disse egenskaber (Squires et al., 2015; World Health Organization, 1998).

En anden udfordring ved mål for familiers trivsel og børns udvikling er, at resultaterne kan være vanskelige at fortolke. Er en forskel på 10 enheder på ASQ:SE-2 ved 9-måneders-undersøgelsen en lille eller stor forskel? For at imødekomme denne udfordring fokuserer vi så vidt muligt på, om børnene falder inden for risikogruppen. ASQ:SE-2-værdier over grænseværdien antyder, at børn er i risiko for ikke-alderssvarende udvikling. At barnets udvikling ikke er alderssvarende, har en direkte fortolkning. Tilsvarende kan vi for WHO-5-målet fokusere på, om familietrivslen ligger under grænseværdien, da dette angiver, at de er i risiko for stress og depression. Ulempen ved denne tilgang er, at den ignorerer en stor del af variationen i data. Derudover er det ikke altid entydigt, hvad "risiko" betyder. Vi ser både på de rå scores med fuld variation og den binære opdeling i "risiko" og "ej risiko".

Dette kapitel er opbygget i tre dele. I første del præsenterer vi først vi ASQ:SE-2 og sammenhængen med forældrenes alder, indkomst, bopælskommune og uddannelse. I anden del præsenterer vi sammenhængen mellem WHO-5 og forældrenes

alder, indkomst, bopælskommune og uddannelse. Afslutningsvis præsenterer vi en samlet konklusion.

2.1 Sammenhængen mellem familiernes ressourcer og børns udvikling

Grafisk fremstilling over afsnittets fokus

2.1.1 Introduktion til måleredskabet ASQ:SE-2, som måler børns udvikling

I dette afsnit introducerer vi det primære mål for børns udvikling. Vi benytter os af det standardiserede redskab, 'Ages & Stages Questionnaires: Social-Emotional, 2. udgave' (ASQ:SE-2). Vi introducerer her blot redskabets grundegenskaber og formål, men beskriver måleredskabet i detaljer i afsnit 7.1.1. ASQ:SE-2 er designet til at vurdere børns sociale og emotionelle udvikling fra 1 måned til 6 år ved brug af alderssvarende spørgeskemaer. I SPOR svarer mødre og fædre på en række spørgsmål om konkrete adfærdsreaktioner for barnet, hvor udfaldsmålene er 'aldrig', 'nogle gange' og 'altid'. Svarene omdannes til en samlet score. For hvert alderstrin kan der beregnes grænseværdier, der er baseret på svarene for alle børn i det specifikke alderstrin i undersøgelsen, og børn, som har en score over den værdi, siges at være i *risiko* for en ikke-alderssvarende udvikling. Børn, hvis score er under denne grænseværdi, er *ej i risiko* for ikke-alderssvarende udvikling. Beregningsmetoden og grænseværdierne er vist i afsnit 7.1.1.

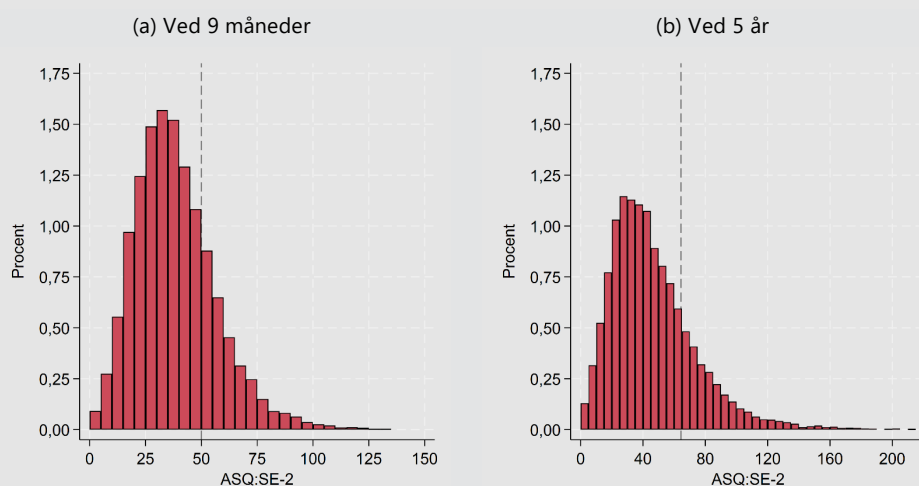
Figur 2.1 viser, som eksempel, fordelingen af de samlede ASE:SE-2 score for børn, der er 9 måneder, og børn, der er 5 år, baseret ved den første SPOR-dataindsamling i 2017 og 2018.¹ Grænseværdierne for de enkelte alderstrin er illustreret i Figur 2.1

¹ I Bilagsfigur 1.1 viser vi tilsvarende fordelinger for de øvrige aldersgrupper og på tværs af SPOR-dataindsamlinger.

med en stiplet vertikal linje. Som det fremgår af figurerne, så er x-akseværdierne forskellige på tværs af de to alderstrin, hvilket skyldes, at ASQ:SE-2 er aldersspecifik. Det er derfor ikke muligt direkte at sammenligne den samlede rå score på tværs af alderstrin. Vi vil derfor i analyser, hvor vi undersøger udviklingen henover flere ASQ:SE-2, bruge to forskellige kvantificeringer af ASQ:SE-2-værdien. For det første, så vil vi bruge information om, hvorvidt barnets score er over grænseværdien for, hvornår et barn anses at være i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. For det andet, så vil vi bruge standardiserede mål, hvor den rå score er justeret for den aldersspecifikke standardafvigelse og det aldersspecifikke gennemsnit.

Figur 2.1 Fordelingen af ASQ:SE-2-værdierne, hvor en høj værdi indikerer større udfordringer

Den lodrette stiplede linje markerer grænseværdien for, hvornår et barn er i risiko for ikke-alderssvarende udvikling. Er ASQ:SE-2-værdien til højre for den stiplede linje, er den i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Er værdien til venstre for, er den ikke i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling.

Anm.: Egne analyser baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR. Figur (a) er baseret på 15.392 observationer. Figur (b) er baseret på 15.051 observationer.

Vi ser desuden i Figur 2.1 en rig variation i den samlede rå score ved begge alderstrin. Der er relativt få børn, der har en score på nul, og langt de flestes score fordeler sig pænt på værdier mellem hhv. 0 og 100 og 0 og 160. Ved begge alderstrin er der en lang "hale" til højre, der skyldes, at enkelte børn har meget høje scores. Størstedelen af børnene har dog værdier i området uden for risiko, hvilket gælder for alle aldersgrupper. I gennemsnit er 1 ud af 5 børn i risiko for ikke-alderssvarende udvikling.

Det er afgørende for de videre analyser, at vores måleredskab har et varieret udfaldsrum, så vi kan opfange nuancerne i niveauet af deres socioemotionelle udvikling.

2.1.2 Sammenhængen mellem ASQ:SE-2 og familiens ressourcer

Vi kobler nu ASQ:SE-2-data med data fra Danmarks Statistik om familiernes baggrund. På denne måde kan vi belyse sammenhængen mellem børns udvikling og forskelle i familiernes alder, uddannelse og økonomi.

For at kunne sammenligne direkte på tværs af aldersgrupperne bruger vi den aldersspecifikke grænseværdi, hvor børnene er i risiko for ikke-alderssvarende udvikling eller ej i risiko for ikke-alderssvarende udvikling.

I Tabel 2.1 ser vi på gennemsnitsværdier for familierne. Vi kan se, at mødrene er signifikant ældre ved barnets fødsel, når deres barn ikke er i risikogruppen. Forskellene er dog tydeligst blandt de 5-årige børn. For eksempel, så er forskellen i morens alder ved fødsel 0,34 år blandt 9-måneders børn og 1,16 år blandt de 5-årige børn.

Tabel 2.1 Forældrenes alder, uddannelse og indkomst opdelt på aldersgrupper og risikogrupper (jf. ASQ:SE-2)

	9 måneder			5 år		
	Ej risiko	Risiko	P-værdi	Ej risiko	Risiko	P-værdi
Mors alder (ved barnets fødsel)	31,05	30,64	< 0,01	31,36	30,20	< 0,01
Fars alder (ved barnets fødsel)	33,42	33,66	0,06	34,02	33,45	< 0,01
Mor har højst grundskole	0,20	0,28	< 0,01	0,17	0,32	< 0,01
Far har højst grundskole	0,16	0,23	< 0,01	0,14	0,28	< 0,01
Morens disponible indkomst	43,64	36,42	< 0,01	49,75	39,22	< 0,01
Farens disponible indkomst	46,57	42,88	< 0,01	51,32	43,18	< 0,01
Antal observationer	11.392	3.581		11.985	3.066	

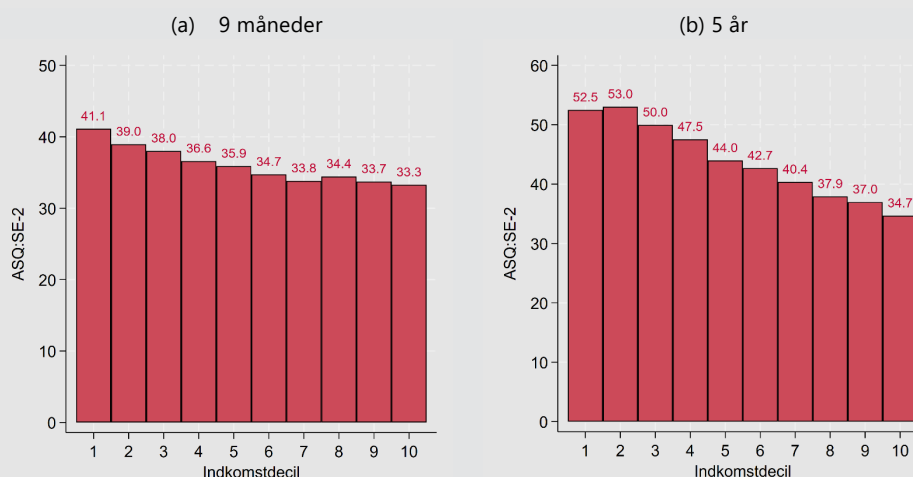
Anm.: Tabellen viser gennemsnit for de to grupper. Variablene er målt i det kalenderår, barnet er født. Forældrenes indkomst er angivet som den relative fordeling (det vil sige percentil) af alle forældre, der fødte et barn i samme år. P-værdien er for test af nulhypotesen, at gennemsnittene er ens i de to grupper. Målingerne er fra anden kohorte af SPOR.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og data fra SPOR.

Af Tabel 2.1 fremgår det også, at forældre til børn i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling har et signifikant lavere uddannelsesniveau og en signifikant lavere indkomst. I modsætning til forældrenes alderssammensætning, så er forskellene i uddannelse og indkomst betydelige. Blandt forældre til børn i risikogruppen ved 9 måneder har 26 % af mødrene højst gennemført grundskolen. Den andel er 44 % højere end blandt forældre til børn, der ikke er i risikogruppen, hvor det er 18 %. Blandt forældre til de 5-årige er forskellen endnu større. Her er andelen med højst

en grundskoleuddannelse 89 % højere blandt mødre til børn i risikogruppen (32 %), sammenlignet med mødre til børn, der ikke er i risikogruppen (17 %).

Figur 2.2 Barnets rå ASQ:SE-2 værdi på tværs af forældrenes indkomstdeciler, hvor en høj ASQ:SE-2-værdi indikerer større udfordringer

Anm.: Egne beregninger baseret på registerdata fra SPOR. Figur (a) er baseret på 15.392 observationer. Figur (b) er baseret på 15.051 observationer.

Samlet set ser vi altså betydelige forskelle i familierne på tværs af børn, der er i risikogruppen, og børn, der ikke er. For at give indblik i, hvor store forskellene er, når vi går ud over de to ASQ:SE-2-grupper, viser vi i Figur 2.2 de rå ASQ:SE-2-værdier fordelt på forældrenes indkomst.

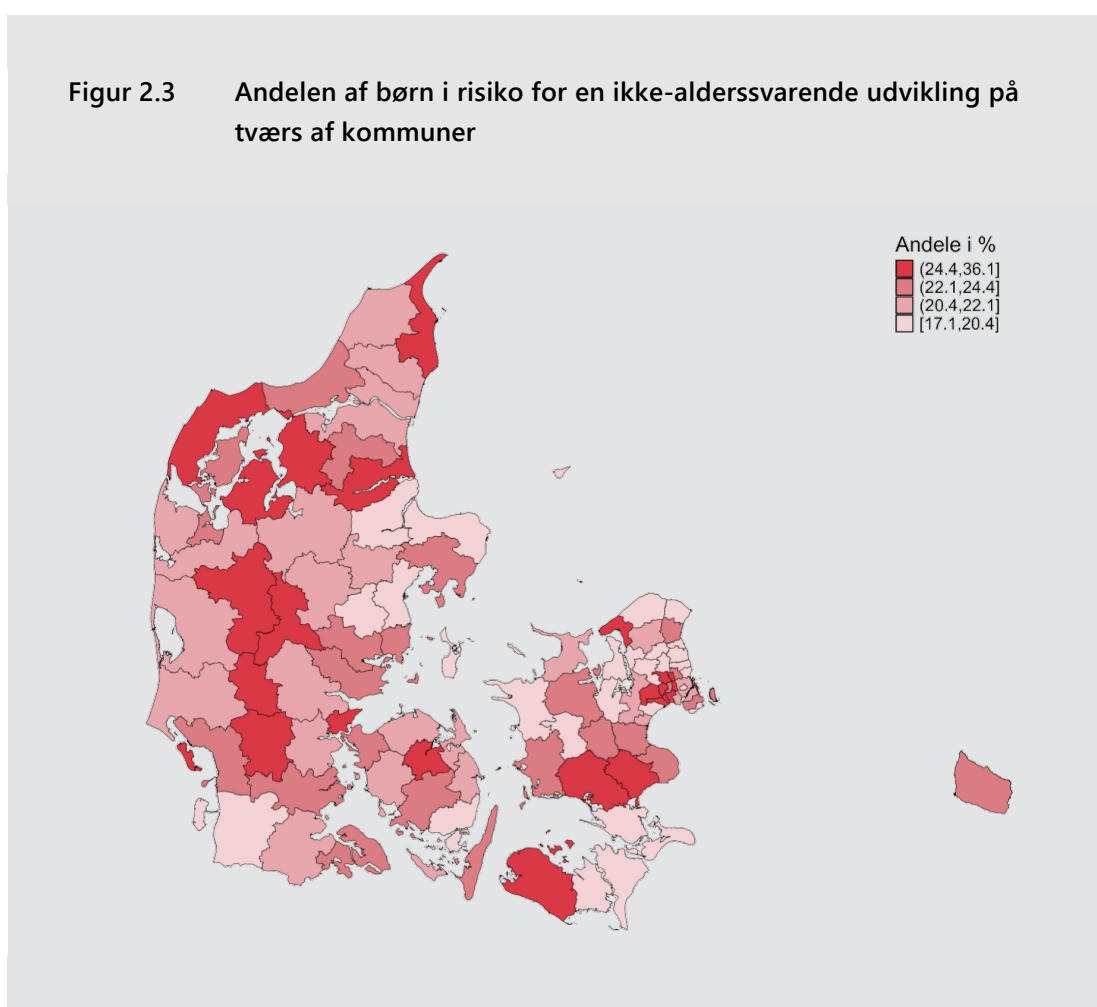
Figur 2.2 viser, at sammenhængen mellem børns udvikling og forældrenes ressourcer er tydeligere blandt de ældre børn.² For begge aldersgrupper kan vi se en tydelig sammenhæng. Børn af mødre i de lavere grupper af indkomstfordelingen har højere ASQ:SE-2-værdier, hvilket indikerer lavere niveau af socioemotional udvikling. ASQ:SE-2-værdien falder, i takt med at vi bevæger os op ad indkomstfordelingen, men blandt de 9 måneder gamle børn stopper sammenhængen omkring det 5. indkomstdecil (dvs. ved medianen). Vi ser en stærkere og lineær sammenhæng for de 5-årige børn. Her er ASQ:SE-2-værdien aftagende igennem hele indkomstfordelingen. Figuren bekræfter altså, at vi ser en stærk sammenhæng mellem børns

² I Bilagsfigur 1.2 viser vi tilsvarende sammenhænge for de øvrige aldersgrupper og på tværs af SPOR-dataindsamlinger.

ASQ:SE-2-værdi og forældrenes ressourcer, og at sammenhængen er stærkere for de ældre børn.

2.1.3 Geografisk variation i børns udvikling

Hvor vi hidtil har fokuseret på variation i børns udvikling på tværs af familier, så ser vi i Figur 2.3 på variation på tværs af kommuner. Som figuren viser, så er der kommuner i Danmark, hvor mere end 36,1 % af børnene vurderes til at være i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling, og modsat er der også kommuner med 17,1 % børn i risiko for ikke-alderssvarende udvikling.

Anm.: Data er fra første SPOR-kohorte og dækker over alle børn på tværs af alle aldersgrupper. Kommunen er den kommune, som barnet er bosiddende i i det kalenderår, barnet er født. Figuren er baseret på 52.023 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra SPOR.

Figur 2.3 viser dog ikke et entydigt klart mønster i variationen på tværs af kommunerne. Vi ser for eksempel høje andele både i kommuner nord for København og i

kommuner i Vestjylland og på Lolland. Samtidig ser vi også forholdsvis lave andele i andre kommuner nord for København og i fx Sønderjylland og på Falster.

2.1.4 Regressionsmodeller: Sammenhængen mellem børns udvikling og trivsel og familiernes ressourcer

Hidtil har vi kun belyst sammenhængene mellem børns udvikling og de enkelte karakteristika, alder, uddannelse og indkomst, hver for sig, men nu belyser vi den også samlet ved en regressionsanalyse. Vi belyser sammenhængen mellem børns ASQ:SE-2 målinger og deres familiebaggrund ved hjælp af en regressionsanalyse. Vi kan på den måde tage højde for noget af den observerede samvariation og undersøge den enkelte variabels betydning, alt andet lige. Vi estimerer altså en lineær model, hvor den afhængige variabel er børnenes ASQ:SE-2-måling, og de forklarende variable er seks variable for hhv. forældrenes alder, indkomst og uddannelse.

I Tabel 2.2 viser vi resultaterne, hvor den afhængige variabel er en indikator for, om barnet er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Vi har estimeret separate modeller for de fem aldersgrupper af børn på tværs af de to runder af SPOR-dataindsamlingen.

Tabel 2.2 Regressionsresultater: Sammenhængen mellem en indikator for risiko for ikke-alderssvarende udvikling baseret på ASQ:SE-2 og familiebaggrund

	9 mdr.	2 år	3 år	4 år	5 år
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Fars alder (ved barnets fødsel)	0,001**	0,004***	0,003***	0,002**	0,001
	(0,001)	(0,001)	(0,001)	(0,001)	(0,001)
Mors alder (ved barnets fødsel)	0,001	0,000	-0,000	-0,000	-0,002
	(0,001)	(0,001)	(0,001)	(0,001)	(0,001)
Morens disponible indkomst	-0,001***	-0,001***	-0,001***	-0,001***	-0,001***
	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Farens disponible indkomst	-0,000	-0,000**	-0,001***	-0,000***	-0,000***
	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Far har højst grundskole	0,054***	0,058***	0,074***	0,066***	0,084***
	(0,008)	(0,010)	(0,007)	(0,010)	(0,010)
Mor har højst grundskole	0,033***	0,087***	0,080***	0,105***	0,091***

	9 mdr.	2 år	3 år	4 år	5 år
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	(0,007)	(0,010)	(0,007)	(0,010)	(0,010)
Antal observationer	26.303	14.134	26.641	12.309	12.479
R-i-anden	0,01	0,03	0,04	0,04	0,04

Anm.: Tabellen viser regressionskoefficienter fra fem separate lineære regressionsmodeller, der er estimeret med mindste kvadraters metode. Den afhængige variabel er en indikatorvariabel, der har værdien 1, hvis barnet er i risiko for en ikke-alderstssvarende udvikling, og 0 ellers. De fem modeller adskiller sig kun ved tidspunktet for målingen af barnets udvikling, som er angivet i kolonne-titlerne. De uafhængige variable er de seks variable, der er angivet i rækkerne, samt en indikator for barnets fødselsår. Forældrenes alder og indkomst er målt i året, hvor barnet er født. Forældrenes indkomst er angivet i den relative percentil i forhold til alle andre forældre, der har fået et barn i samme kalenderår.

Note: Robuste standardfejl er vist i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05 og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Som det fremgår af den nederste række af Tabel 2.2, så er R-i-anden generelt stigende i barnets alder.³ Det er i god tråd med de tidligere resultater, der pegede på, at sammenhængen mellem barnets udvikling og familiens karakteristika var stærkere for de 5-årige sammenlignet med de 9 måneder gamle børn. Med andre ord, vi kan forklare en større del af variationen i ASQ:SE-2 med familievariablene for de ældre børn.

Den eneste variabel, der gennemgående ikke har nogen signifikant betydning, er morens alder, hvilket indikerer, at morens alder ikke er stærkt forklarende i denne model. Farens alder har dog en positiv signifikant sammenhæng (bortset fra ved 5 år). Dette kan indikere, at der er en øget risiko for ikke-alderstssvarende udvikling, når faren har en højere alder ved barnets fødsel. Størrelsen er dog lille (0,001-0,004), hvilket betyder, at betydningen i praksis er meget begrænset.

Morens og farens disponible indkomst har en signifikant negativ betydning for at være i risiko for ikke-alderstssvarende udvikling. Det vil sige, at en højere disponibel indkomst er forbundet med en lavere risiko for ikke-alderstssvarende udvikling. Dog ses der igen en lille (0,000-0,001) og dermed begrænset betydning i praksis.

Derimod er både farens og morens uddannelse signifikant korreleret med, om barnet er i risiko for ikke at have en alderstssvarende udvikling. Koefficienterne er positive, hvilket betyder, at barnets sandsynlighed for at være i risiko for ikke-alderstssvarende udvikling øges, når mor eller far har grundskole som højest fuldførte uddannelse. Det ses, at mors uddannelse (0,033-0,105) generelt har større påvirkning end fars (0,054-0,084).

³ R-i-anden-værdien kan virke lav, men det er indenfor, hvad man forventer, når man arbejder med regressionsanalyser på dette område.

I Tabel 2.3 viser vi sammenhængen mellem de standardiserede ASQ:SE-2 mål og barnets familiebaggrund. I denne tabel ser vi også at vi kan forklare en større del af variationen i barnets udvikling jo ældre barnet er. Det er også bemærkelsesværdigt at betydningen af forældrenes alder er aftagende, men derimod betyder forældrenes uddannelse og indkomst mere, jo ældre barnet er. I store træk observeres der dog samme sammenhænge med ens fortegn og klart stærkest sammenhæng med forældrenes uddannelsesniveau.

Tabel 2.3 Regressionsresultater: Sammenhængen mellem rå standardiseret ASQ:SE-2 og familiebaggrund

	9 mdr.	2 år	3 år	4 år	5 år
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Fars alder (ved barnets fødsel)	0,003** (0,001)	0,009*** (0,002)	0,007*** (0,001)	0,006*** (0,002)	0,002 (0,002)
Mors alder (ved barnets fødsel)	0,005*** (0,002)	-0,001 (0,002)	0,001 (0,002)	-0,007*** (0,003)	-0,004 (0,003)
Morens disponible indkomst	-0,003*** (0,000)	-0,004*** (0,000)	-0,004*** (0,000)	-0,003*** (0,000)	-0,003*** (0,000)
Farens disponible indkomst	-0,001** (0,000)	-0,001** (0,000)	-0,002*** (0,000)	-0,001*** (0,000)	-0,002*** (0,000)
Far har højst grundskole	0,114*** (0,018)	0,160*** (0,023)	0,229*** (0,017)	0,216*** (0,025)	0,226*** (0,026)
Mor har højst grundskole	0,082*** (0,017)	0,237*** (0,022)	0,233*** (0,017)	0,273*** (0,024)	0,267*** (0,025)
Antal observationer	26.303	14.134	26.641	12.309	12.479
R-i-anden	0,02	0,04	0,05	0,06	0,06

Anm.: Tabellen viser regressionskoefficienter fra fem separate lineære regressionsmodeller, der er estimeret med mindste kvadraters metode. Den afhængige variabel er den standardiserede ASQ:SE-2-værdi. De fem modeller adskiller sig kun ved tidspunktet for målingen af barnets udvikling, som er angivet i kolonnetitlerne. De uafhængige variable er de seks variable, der er angivet i rækkerne, samt en indikator for barnets fødselsår. Forældrenes alder og indkomst er målt i året, hvor barnet er født. Forældrenes indkomst er angivet i den relative percentil i forhold til alle andre forældre, der har fået et barn i samme kalenderår.

Note: Robuste standardfejl er vist i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

2.2 Sammenhængen mellem familiernes ressourcer og familiernes trivsel

Grafisk fremstilling over afsnittets fokus

2.2.1 Introduktion til måleredskabet: WHO-5

I de foregående afsnit fokuserede vi på ASQ:SE-2 som mål for barnets udvikling. I dette afsnit fokuserer vi på WHO-5 (World Health Organization – Five Well-Being Index) som et mål for familiernes trivsel. WHO-5 er besvaret af både far og mor, og hvis ikke andet er nævnt, vil vi anvende den mindste værdi på tværs af de to målinger, hvis begge forældre har svaret på WHO-5. Målingen består af 5 spørgsmål, der scores fra 0 til 5 ('på intet tidspunkt' til 'hele tiden'), og en højere måling indikerer færre tegn på depression. En score på under 50 indikerer, at man er i risiko for en psykisk lidelse. Grænseværdien på 50 er illustreret i afsnittets figurer med en stilet vertikal linje.

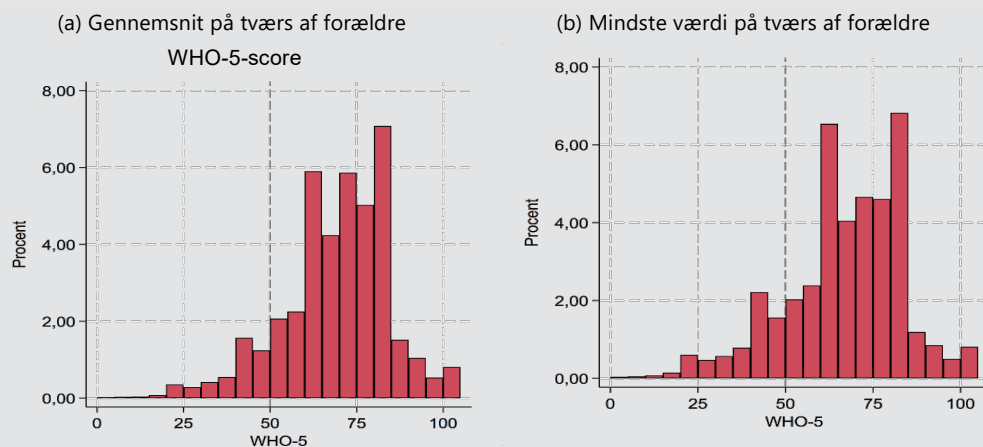

Som Figur 2.4 viser, så er der også for WHO-5 rig variation i besvarelserne. Meget få familier er tæt på nul, og få observationer er tæt på 100.⁴ De fleste familier er uden for risikogruppen med en værdi over 50. I 1 ud af 8 familier er den gennemsnitlige trivsel så lav, at de er i risiko for depression eller stress.

⁴ Bilagsfigur 1.3 viser fordelinger af WHO-5 for anden SPOR-dataindsamling.

Figur 2.4 Fordelingen af WHO-5, hvor en høj værdi indikerer højere trivsel

Den lodrette stiplede linje markerer grænselværdien for, hvornår forældrene er i risiko for stress og depression. Er WHO5-værdien til venstre for den stiplede linje på 50, er den i risiko. Er værdien til højre, er den ikke i risiko.

Anm.: Egne beregninger baseret på registerdata fra SPOR. Figurene er begge baseret på 47.945 observationer.

2.2.2 Sammenhængen mellem WHO-5 og familiens ressourcer

Vi kobler nu familiernes besvarelser på WHO-5 til deres alder, uddannelse og indkomst. Ligesom ASQ:SE-2 tager vi udgangspunkt i sammenligninger af gennemsnit på tværs af familier i risikogruppen (score under 50) og familier, der ikke er i risikogruppen (score over 50).

Tabel 2.4 viser, at forældre i risiko for en depression var ældre ved barnets fødsel, i højere grad havde gennemført mere end grundskolen og har en lidt højere indkomst sammenlignet med forældre, der ikke er i risikogruppen. Det tyder altså på, at forældre med flere ressourcer i højere grad er i risiko for en depression. Alle disse forskelle er statistisk signifikante, men forskellene er mindre end ved tilsvarende sammenligning for barnets udvikling i det foregående afsnit.

Tabel 2.4 Forældrenes alder, uddannelse og indkomst på tværs af, om de er i risiko for en depression ifølge WHO-5

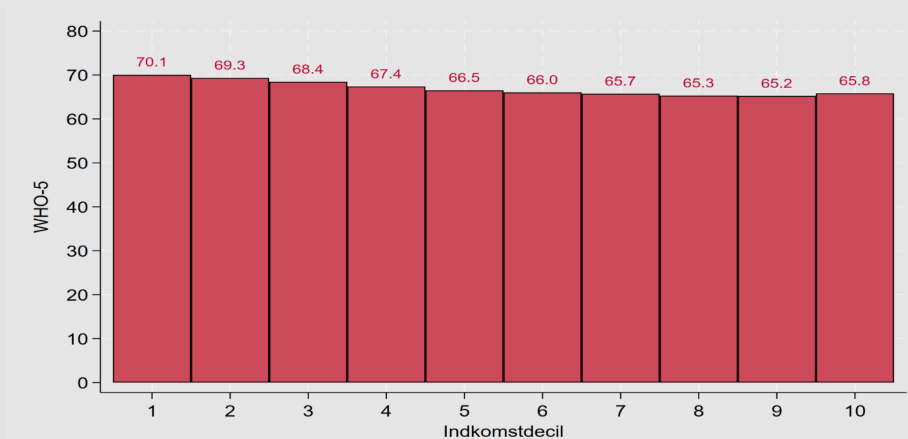
	Risiko for depression		
	Ej risiko WHO-5 ≥ 50	Risiko WHO-5 < 50	P-værdi
Mors alder (ved barnets fødsel)	30,90	31,79	< 0,001
Fars alder (ved barnets fødsel)	33,58	34,19	< 0,001
Mor har højst grundskole	0,19	0,17	< 0,001
Far har højst grundskole	0,17	0,14	< 0,001
Morens disponible indkomst	45,72	47,16	< 0,001
Farens disponible indkomst	48,75	49,38	0,090
Antal observationer	40.315	7.630	

Anm.: Tabellen viser gennemsnit for de to grupper. Hver forælder indgår med deres oplysninger. Grænseværdien for, om forældrene er i risiko, er baseret på mindste WHO-5-måling på tværs af de to forældre. Variablene er målt i det kalenderår, barnet er født. Forældrenes indkomst er angivet i den relative percentil i forhold til alle andre forældre, der har fået et barn i samme kalenderår. P-værdien er for test af nulhypotesen, at gennemsnittene er ens i de to grupper. Målingerne er fra anden kohorte af SPOR.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og data fra SPOR.

I Figur 2.5 viser vi forældrenes selvrapporterede trivsel ved WHO-5 fordelt på deres indkomstdecil. Forældrene i den laveste indkomstdecil (de laveste 10 %) har i gennemsnit en WHO-5-værdi på 70,1. Trivslen er aftagende, indtil det 9. indkomstdecil (80 til 90 %) hvor den er 65,2, før den så igen stiger lidt blandt de 10 % med den højeste indkomst. Mønstret i Figur 2.5 bekræfter derfor det mønster, vi så i Tabel 2.4, at flere ressourcer er forbundet med lavere selvrapporteret trivsel.

Figur 2.5 Forældrenes selvrapporterede trivsel på tværs af indkomstdeciler, hvor en høj WHO5-værdi indikerer høj trivsel

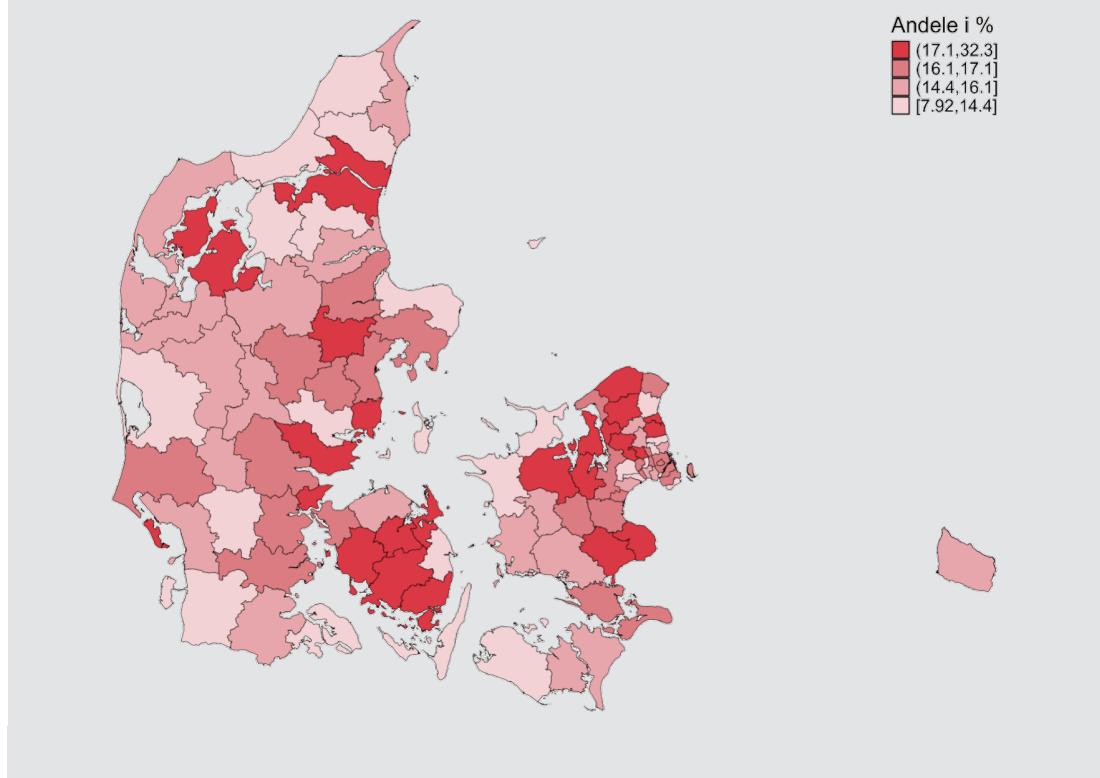
Anm.: WHO-5 er den mindste værdi på tværs af de to forældre. Vi viser gennemsnittet på tværs af de to bølger. Figuren er baseret på 117.024 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og data fra Spørgeskemaundersøgelsen SPOR.

2.2.3 Geografisk variation i familiernes trivsel

I Figur 2.6 viser den kommunale variation i andelen af forældre i risiko for stress eller depression. Vi ser, at det i nogle kommuner er næsten hver tredje forælder (32,3 %), der er i risikogruppen. I andre kommuner det færre end hver tiende (7,92 %).

Figur 2.6 Andelen af forældre i risiko for en depression på tværs af landets kommuner

Anm.: WHO-5 er den mindste værdi på tværs af de to forældre fra første SPOR-bølge. Figuren er baseret på 47.939 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra SPOR.

2.2.4 Regressionsmodeller: Sammenhængen mellem børns udvikling og trivsel og familiernes ressourcer

Hidtil har vi kun belyst sammenhængene mellem forældrenes trivsel og de enkelte karakteristika, alder, uddannelse og indkomst, hver for sig, men nu belyser vi den også samlet ved en regressionsanalyse. Vi kan på den måde tage højde for noget af den observerede samvariation og undersøge den enkelte variabels betydning, alt andet lige. Kolonne (1) i Tabel 2.5 viser, at en højere alder ved barnets fødsel er korreleret med en højere sandsynlighed for at være i risikogruppen for mødre, men ikke for fædre. Derudover er en højere indkomst forbundet med en lavere sandsynlighed for at være i risikogruppen, mens et højere uddannelsesniveau er forbundet med en forhøjet sandsynlighed for at være i risiko for en depression.

Ser vi på den standardiserede score i kolonne (2) af Tabel 2.5, så får vi et lidt andet billede. Her er forældrenes indkomst ikke længere signifikant forbundet med WHO-5-værdien, men et højere uddannelsesniveau er forbundet med højere trivsel. Der ses dog enighed i fortegnene, hvor en mindre sandsynlighed for at være i risiko (negativt fortegn) hænger sammen med en øget trivsel på den standardiserede score (positivt fortegn) og vice versa.

Vi ser altså ikke entydige sammenhænge mellem familiens ressourcer og familiers trivsel.

Tabel 2.5 Regressionsresultater: Sammenhængen mellem WHO-5 og familiebaggrund

	At risk	Standardiseret
	(1)	(2)
Fars alder (ved barnets fødsel)	-0,000 (0,000)	0,003*** (0,001)
Mors alder (ved barnets fødsel)	0,006*** (0,000)	-0,019*** (0,001)
Morens disponible indkomst	-0,036*** (0,007)	0,013 (0,017)
Farens disponible indkomst	-0,025*** (0,007)	0,015 (0,007)
Far har højst grundskole	-0,031*** (0,005)	0,167*** (0,012)
Mor har højst grundskole	-0,018*** (0,005)	0,138*** (0,011)
Antal observationer	59.093	59.093
R-i-anden	0,01	0,02

Anm.: Tabellen viser regressioner fra to separate regressionsanalyser af lineære modeller med mindste kvadraters metode. WHO-5 er den mindste værdi på tværs af de to forældre. Vi anvender gennemsnittet på tværs af de to bølger. I kolonne (1) er den afhængige variabel en indikator for at være i risiko for depression. I kolonne (2) er den afhængige variabel den rå WHO-5-værdi. De uafhængige variable er de seks variable, der er angivet i rækkerne, samt en indikator for barnets fødselsår. Forældrenes alder og indkomst er målt i året, hvor barnet er født. Forældrenes indkomst er angivet i den relative percentil (divideret med 100) i forhold til alle andre forældre, der har fået et barn i samme kalenderår.

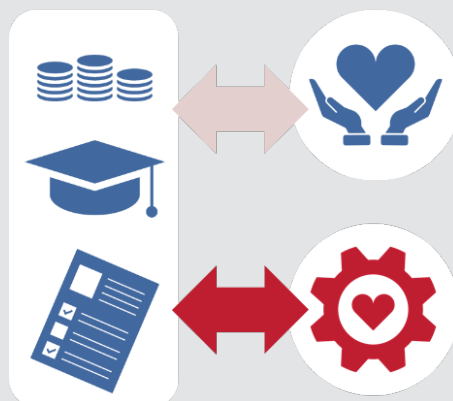
Note: Robuste standardfejl er vist i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

2.3 Konklusion

I dette kapitel har vi belyst, hvordan børns udvikling og familiers trivsel er forbundet med familiernes alder, indkomst, uddannelse og bopælskommune.

Grafisk fremstilling over kapitlets konklusion

For barnets udvikling, målt ved ASQ:SE-2, finder vi relativt klare sammenhænge. Selvom alder, indkomst og uddannelse forklarer en relativt lille del af variationen i ASQ:SE-2, så er sammenhængene entydige. Børn i familier, hvor forældrene var yngre ved barnets fødsel, hvor forældrene har gennemført mindre uddannelse, og hvor forældrenes indkomst er lavere, har en højere risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Sammenhængen mellem forældrenes baggrund og barnets udvikling er stærkere, jo ældre barnet er. Vi ser også stor variation i andelen af børn, der er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling på tværs af landets kommuner.

Vi ser også signifikante sammenhænge mellem familiernes alder, uddannelse og indkomst og deres selvrapporterede trivsel, målt ved WHO-5-målingerne. Men sammenhængene er ikke nær så entydige.

I Tabel 2.6 viser vi sammenhængen mellem børns udvikling og familiers trivsel. Det er kun 5,4 % af familierne, hvor både børn og forældre er i risikoområdet, mens det for 26,3 % af familierne er enten det ene eller det andet mål, der viser risiko. Der er flere børn i risiko, end der er forældre i risiko. For 2 ud af 3 af alle familierne (68,3 %) gælder det, at deres scores ligger uden for risikogrupperne for både børn og forældre. Det tyder altså på, at selvom der er en sammenhæng mellem familiernes trivsel og barnets udvikling, så er der i flertallet af familier kun en af delene, der er i risikogruppen.

Fakta om ASQ:SE-2 & WHO-5

- ASQ:SE-2 er et mål for børns socioemotionelle udvikling. En højere værdi indikerer større udfordringer. Er værdien højere end en beregnet grænseværdi, siges barnet at være i risikogruppen for ikke-alderssvarende udvikling
- WHO-5 er et mål for trivsel. Skalaen på 5 spørgsmål måler graden af positive oplevelser inden for de seneste 2 uger. En højere værdi indikerer højere trivsel. Er værdien under en fastsat grænseværdi, siges forælderen at være i risiko for stress og depression.

Tabel 2.6 Sammenhængen mellem børns udvikling og familiernes trivsel

		WHO-5		
		Ej risiko, pct. (antal)	Risiko, pct. (antal)	I alt, pct. (antal)
ASQ:SE-2	Ej risiko, pct. (antal)	68,3 % (32.728)	10,5 % (5.042)	78,8 % (37.770)
	Risiko, pct. (antal)	15,8 % (7.557)	5,4 % (2.580)	21,2 % (10.137)
	I alt, pct. (antal)	84,1 % (40.285)	15,9 % (7.622)	100 % (47.907)

Anm.: Baseret på første bølge af SPOR dataindsamlingen. WHO-5 er den mindste værdi på tværs af de to forældre. I tabellen fremgår kun de familier, hvor både ASQ:SE-2 og WHO-5 er udfyldt.

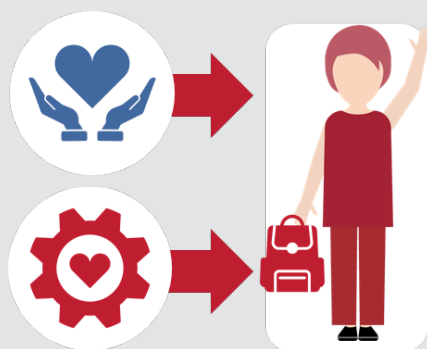
Kilde: Egne beregninger baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR.

3 Familiernes trivsel og børns udvikling og deres senere skoleforløb

I beskrivelsen af familiers trivsel og børns udvikling har vi primært taget udgangspunkt i de to validerede mål WHO-5 (familiers trivsel) og ASQ:SE-2 (børns udvikling) i sammenhold med mål for familiens ressourcer i form af alder, indkomst og uddannelse.

Som beskrevet i kapitlet før, så kan der være udfordringer med at fortolke de rå scores, derfor introducerede vi den binære opdeling i "risiko" og "ej risiko" og undersøgte sammenhænge med familiens ressourcer.

Grafisk fremstilling over kapitlets fokus

I dette kapitel sammenholder vi WHO-5 og ASQ:SE-2-målingerne med barnets senere skoleforløb. Fordelen ved dette er, at skoleforløbet typisk er let at fortolke: forsinket skolestart, gentagelse af klassetrin, fraværsdage og resultater i skoleprøver er mere forståelige og kan lettere sammenlignes med effekter af andre indsatser.

Dette kapitel følger ca. samme fremgangsmåde som forrige kapitel. Vi bruger data fra både SPOR, Danmarks Statistik og STIL til at undersøge sammenhængen mellem hhv. WHO-5- og ASQ:SE-2-målinger og børnenes tidlige skoleforløb. Først præsenterer vi de nye mål for børnenes tidlige skoleforløb, som er hentet fra STIL.

3.1 Mål for børnenes tidlige skoleforløb

Målingerne fra SPOR danner fundament for denne rapport, da de giver information om familiers trivsel og børns udvikling på et tidspunkt i livet, hvor vi har forholdsvis begrænset data om familierne. De første målinger, som både findes i administrative registre, som giver spændende indsigter, er data om børns skoleforløb. Disse data er naturligvis først tilgængelige senere end SPOR-målingerne, som dækker børn i alderen 9 måneder til 5 år. Det giver mulighed for at se på sammenhænge, men svært at vide, hvorfor der præcis ses de sammenhænge, da vi skal huske, at familierne og børnene kan have været eksponeret for flere mulige forandringer mellem målingerne fra SPOR og målingerne i registerdata.

Mange børn i SPOR er stadig for unge til, at vi har mål for deres tidlige skoleforløb i de administrative registre. Tabel 3.1 giver en oversigt over de kohorter, der indgår i SPOR, timingen af deres skoleforløb og de skoledata, vi kan koble dem med. Som det fremgår af tabellen, er det primært de 3-årige fra den første SPOR-måling og dermed de 5-årige fra den anden SPOR-måling, som vi kan koble til deres skoleforløb.

Tabel 3.1 Datagrundlag: SPOR-målinger senere skoleforløb

	Kohorte	Fødselsår	Forventet skolestart	Tilgængelige skoledata			
				Planmæssig skolestart	Gentaget børnehave-klasse	Fravær	Nationale Overgangs-test
SPOR Base-line	9 måneder	2017-2018	2023-2024	Nej	Nej	Nej	Nej
	2 år	2015-2017	2021-2023	Ja	Nej	Nej	Nej
	3 år	2014-2016	2020-2022	Ja	Ja	0.-2. klasse	2. klasse
SPOR Bølge 2	9 måneder	2019-2020	2025-2026	Nej	Nej	Nej	Nej
	2 år	2017-2018	2023-2024	Nej	Nej	Nej	Nej
	4 år	2015-2017	2021-2023	Ja	Nej	Nej	Nej
	5 år	2014-2016	2020-2022	Ja	Ja	0.-2. klasse	2. klasse

I det følgende vil vi derfor fokusere på kohorten af børn, som var 3 år i første nedslag og 5 år i andet.

3.2 ASQ:SE-2 og senere skoleforløb

I dette afsnit ser vi på sammenhænge mellem det 3-årige barns socioemotionelle udvikling og deres tidlige skoleforløb. Vi undersøger, om opdelingen i risikogrupper giver mening, og om ASQ:SE-2-målingerne i 3-årsalderen ser ud til at have en forklaringskraft i forhold til barnets skoleforløb i 0. til 2. klasse. Vi ser på:

1. Planmæssig skolestart i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år, og gentaget børnehaveklasse
2. Fravær i de første to skoleår
3. Resultater i De Nationale Overgangstest.

3.2.1 Gennemsnitsforskelle for børn, der er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling sammenlignet med alle andre børn

I Tabel 3.2 viser vi gennemsnittene for de tre mål, opdelt efter om børnene blev vurderet til at være i risiko for ikke at være alderssvarende i deres socioemotionelle udvikling. Dette vil sige, at deres ASQ:SE-2-værdi ligger over 67,5.

Tabel 3.2 Det tidlige skoleforløb for børn, der ikke er i risikogruppen, sammenlignet med børn, der er i risikogruppen for ikke-alderssvarende udvikling

		Ej risiko ASQ:SE-2 < 67,5	Risiko ASQ:SE-2 ≥ 67,5	p-værdi
Skolestart, andele	Udskudt skolestart	2,7 %	5,1 %	< 0,001
	Gentaget børnehaveklasse	0,9 %	1,1 %	0,339
Fravær, dage	Fraværsdage i børnehaveklasse	11,5	13,4	< 0,001
	Fraværsdage i 1. klasse	12,5	13,5	< 0,001
Nationale Overgangstest, standardiseret mål	2. klasse dansk	-0,034	-0,249	< 0,001
	2. klasse matematik	-0,024	-0,363	< 0,001

Anm.: N varierer, da ikke alle børn har alle oplysninger. Antallet af børn, som ikke er i risiko, varierer mellem 3.009 og 25.980 børn. Der er færrest observationer i cellerne med Nationale overgangstest. Tabellen viser gennemsnit for de to grupper. P-værdien for test af nulhypotesen, at gennemsnittene er ens i de to grupper ASQ:SE-2 er målt ved 3 års kohorten i den første bølge. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Andelen af børn, der starter i skole senere end det kalenderår, hvor de fylder 6 år, er næsten dobbelt så stor for børn i risikogruppen (5,1 % sammenlignet med 2,7 %). Dette er statistisk signifikant på gængse niveauer. Vi ser også en lille forskel i andelen, der gentager børnehaveklassen. Denne lille forskel er ikke statistisk signifikant og kan derfor blot skyldes tilfældigheder.

Ser vi på fravær i de første to år af grundskolen, viser det sig, at børnene i risikogruppen har signifikant flere fraværsdage. Specifikt har de ca. 1,9 flere fraværsdage i børnehaveklasse (13,4 mod 11,5) og 1 fraværdsdag mere i 1. klasse (13,5 mod 12,5). Begge forskellene er statistisk signifikante på de gængse niveauer. Børn i risikogruppen har altså i gennemsnit 1-2 fraværsdage mere end børn, der ikke er i risikogruppen.

Endelig ser vi statistisk signifikante forskelle i De Nationale Overgangstests resultater i både dansk og matematik. Børn i risikogruppen scorer i gennemsnit 0,249 standardafvigelser under gennemsnittet i dansk og 0,363 under i matematik. Dette er en indikation af, at børn, der er i risikogruppen for ikke at være alderssvarende i deres socioemotionelle udvikling som 3-årige, klarer sig statistisk signifikant dårligere i dansk og matematik i 2. klasse end gennemsnittet af børn i 2. klasse.

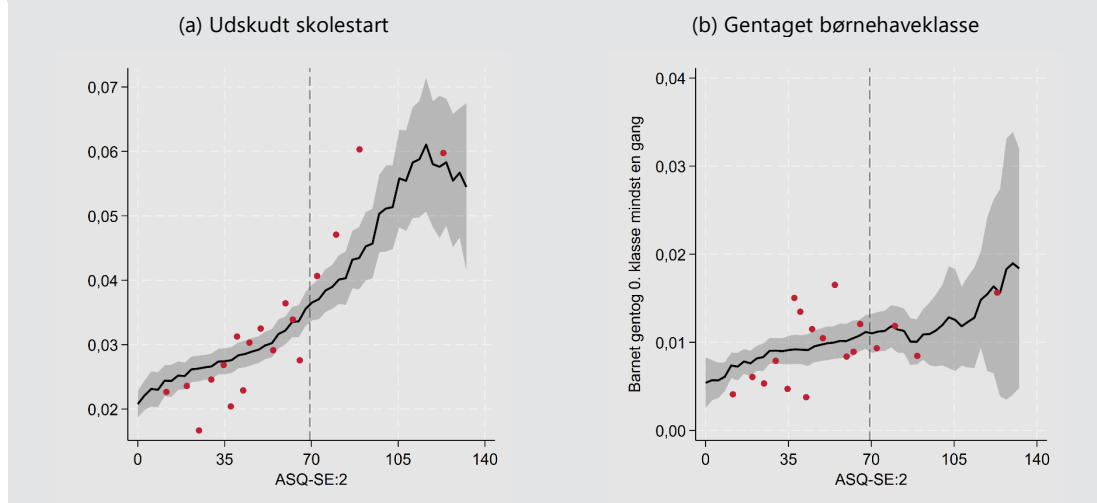
På tværs af alle tre udfaldsmål er forskellene betydelige. I afsnit 3.4 gennemgår vi størrelserne i flere detaljer, da det trækker på tværs af dette og afsnit 3.3.

3.2.2 Forskelle på tværs af hele fordelingen af ASQ:SE-2

Opdelingen af børn, efter om deres ASQ:SE-2-måling placerer dem i risikogruppen for ikke-alderssvarende udvikling eller ej, er vores foretrukne mål, da det har gode egenskaber for sammenligning på tværs og er letforståeligt i sin tolkning. Ulempen er igen, at vi mister en del af den variation, som den kontinuerte ASQ:SE-2-værdi indeholder.

I det følgende undersøger vi, om der er sammenhænge mellem de rå ASQ:SE-2-værdier og målene for børnenes tidlige skoleforløb. Vi får på denne måde både en idé om, hvorvidt grænseværdien umiddelbart giver mening i forhold til målene for børnenes tidlige skoleforløb, men vi får også et mere nuanceret blik for sammenhænge end ved blot at se på forskellene i gennemsnit for hver gruppe.

Figur 3.1 Børnenes ASQ:SE:2 og hhv. andelen af børn, der har udskudt skolestart, og andelen af børn, der har gentaget børnehaveklassen

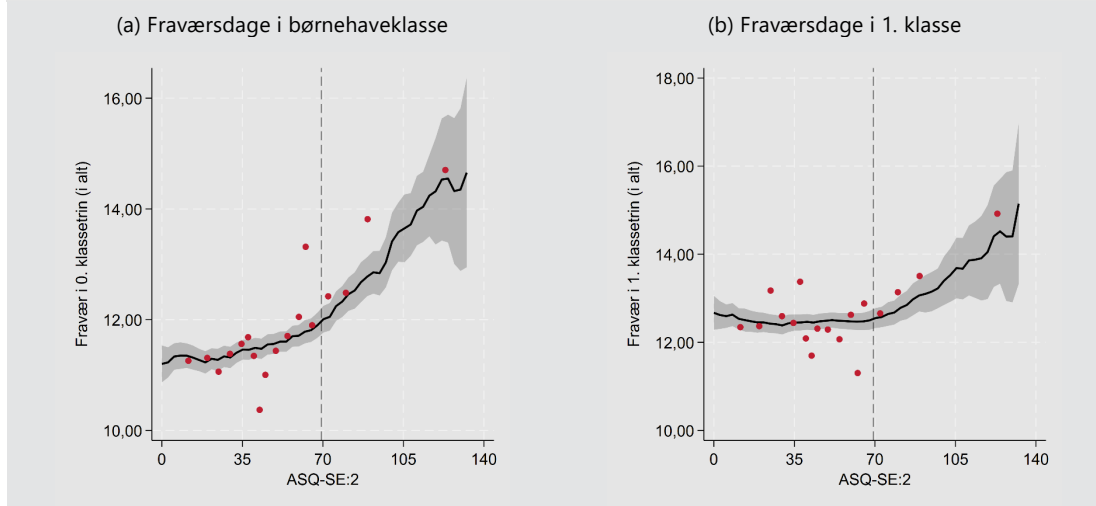
Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem andelen, der udskyder skolestart og deres ASQ:SE-2 målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter ASQ:SE-2-målinger. De sorte linjer angiver et glidende gennemsnit baseret på de rå ASQ:SE-2-målinger. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Figur (a) er baseret på 32.463 observationer, og Figur (b) er baseret på 16.588 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

I Figur 3.1 viser vi sammenhængen med ASQ:SE-2-værdien på den vandrette akse og andelen af børn, der hhv. udsætter skolestart (figuren til venstre), og andelen af børn, der har gentaget børnehaveklassen (figuren til højre). Overordnet er der en opadgående sammenhæng mellem barnets rå ASQ:SE-2-værdi, og om barnet får udsat skolestart. Det betyder, at stigende socioemotionelle udfordringer hænger sammen med stigende andele i udsat skolestart. Det er tydeligt, at børn over grænseværdien (angivet ved den stiplede linje) oftere udsætter skolestart, end børnene under.

For gentagelse af børnehaveklassen er der også en opadgående sammenhæng, men sammenhængen er meget svagere sammenlignet med udsat skolestart. Begge figurer viser, at børn med højere socioemotionelle udfordringer er mere tilbøjelige til at opleve enten udsat skolestart eller gentagelse af børnehaveklassen.

Figur 3.2 Børnenes ASQ:SE:2 og fraværsdage i børnehaveklasse og 1. klasse

Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem andelen, der udskyder skolestart og deres ASQ:SE-2-målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter ASQ:SE-2-målinger. De sorte linjer angiver et glidende gennemsnit baseret på de rå ASQ:SE-2-målinger. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Figur (a) er baseret på 14.701 observationer, og Figur (b) er baseret på 13.506 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

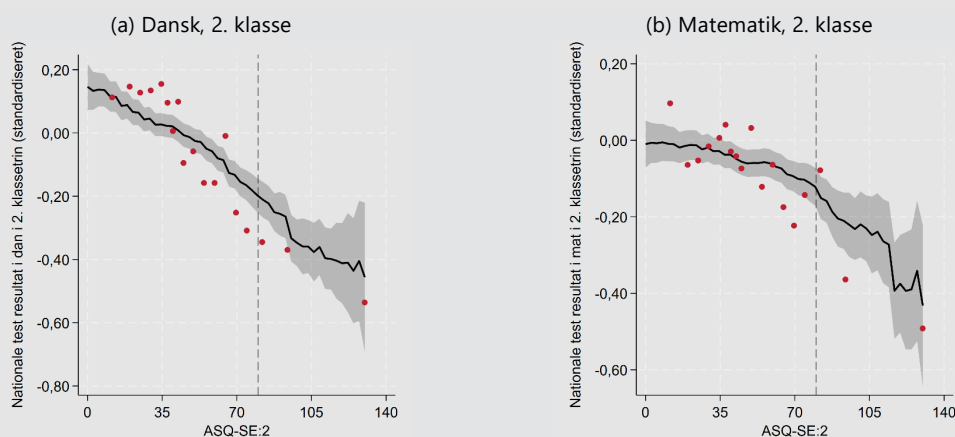
I Figur 3.2 viser vi sammenhængen mellem ASQ:SE:2 og antallet af fraværsdage. I børnehaveklasse ser vi en tydelig opadgående sammenhæng, hvor en højere ASQ:SE-2-værdi hænger sammen med mere fravær.

I 1. klasse ses der ikke en tydelig sammenhæng for børnene, som ikke viser tegn på socioemotionelle udfordringer (under grænseværdien), mens der er en opadgående sammenhæng mellem ASQ:SE-2 og fravær for de børn, som er i risiko for ikke at være alderssvarende i deres socioemotionelle udvikling.

Endelig viser vi i Figur 3.3 sammenhængen mellem ASQ:SE-2 og resultaterne i de Nationale Overgangstest. Især i dansk ser vi en meget tydelig nedadgående sammenhæng for hele området af ASQ:SE-2-værdier. Det betyder, at børn med større socioemotionelle udfordringer får lavere testresultater.

I matematik er sammenhængen væsentligt svagere, men stadig tydeligt negativ. For matematikscoren ses igen, at hældningen er stejlere for de børn, hvis score er over grænseværdien.

Figur 3.3 Børnenes ASQ:SE:2 og resultater i de Nationale Overgangstest

Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem resultaterne i de nationale overgangstest og deres ASQ:SE-2-målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter ASQ:SE-2-målinger. De sorte linjer angiver et glidende gennemsnit baseret på de rå ASQ:SE-2 målinger. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Resultaterne i dansk og matematik er standardiseret til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. Figur (a) er baseret på 3.544 observationer, og Figur (b) er baseret på 3.595 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Samlet set viser Figur 3.1 til Figur 3.3, at opdelingen af børn i to grupper – dem med og uden risiko for en ikke-alderssvarende udvikling – er meningsfuld. Derudover fremgår det, at der for målene udsat skolestart, fravær i børnehaveklasse og resultaterne i de nationale overgangstest i dansk i børnehaveklasse også er en markant sammenhæng, som strækker sig ud over opdelingen i de to grupper.

3.2.3 Regressionsresultater: ASQ:SE-2 og senere skoleforløb

I det følgende ser vi på de lineære sammenhænge mellem barnets ASQ:SE-2-værdi i 3-årsalderen og barnets tidlige skoleforløb. Her inkluderes kun observationer, hvor vi kan observere ressourcer⁵, for at sikre sammenligneligheden mellem den lineære model, som viser den direkte sammenhæng, hvor der ikke betinges på forældrenes ressourcer (vist i Tabel 3.3), og sammenhængen, når der betinges på familiens ressourcer (vist i Tabel 3.4).

Tabel 3.3 viser regressionsresultaterne fra en simpel lineær model, hvor den afhængige variabel er de seks forskellige skoleforløbsmål, som er angivet i kolonnetitlerne. Den uafhængige variabel i modellen er barnets ASQ:SE-2-værdi, når barnet er 3 år. Vi inkluderer ingen kontrolvariable i regressionen. Resultaterne i Panel A svarer til sammenligningen af gennemsnit i Tabel 3.2, med mindre forskelle, fordi vi har

⁵ Forældrenes uddannelsesniveau, alder og indkomst.

betingelse på, at der findes oplysninger om familiens ressourcer. Panel B viser resultaterne for en antaget lineær sammenhæng mellem barnets rå ASQ:SE-2-værdi og de seks mål fra barnets tidlige skoleforløb. Resultaterne bekræfter de grafiske analyser og de simple sammenligninger. Børn, der er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling, viser en 2 procentpoints højere sandsynlighed for udsat skolestart, 1,7 flere fraværsdage i børnehaveklasse og 1 fraværsmere i 1. klasse. Desuden opnår de 0,194 standardafvigelser lavere resultater i matematik og 0,366 standardafvigelser lavere resultater i dansk. Alle disse forskelle er statistisk signifikante.

Tabel 3.3 Regressionsresultater ASQ:SE-2 og senere skoleforløb

	Skolestart		Fravær		Nationale test	
	Udskudt	Gentaget	Børnehaveklasse	1. klasse	Mat	Dan
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Panel A: ASQ:SE-2 i risikozonen						
ASQ:SE-2 > 69	0,020***	0,002	1,665***	1,032***	-0,194***	-0,366***
	(0,003)	(0,002)	(0,231)	(0,240)	(0,051)	(0,054)
Panel B: Rå ASQ:SE-2 værdi						
ASQ:SE-2	0,000**	0,000***	0,030***	0,016***	-0,004***	-0,007***
	(0,000)	(0,000)	(0,004)	(0,004)	(0,001)	(0,001)
Antal observationer i begge paneler	26.634	13.768	12.011	11.174	2.836	2.791

Anm.: N varierer, da ikke alle børn har alle oplysninger. Antallet af børn, som ikke er i risiko, varierer mellem 3.277 og 47.945 børn. Der er færrest observationer i cellerne med Nationale overgangstest. Tabellen viser resultater fra 12 separate regressionsanalyser. Hver regression er en estimation af en lineær model med mindste kvadraters metode. I Panel A er den afhængige variabel en indikator for, at barnet er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. I Panel B er den afhængige variabel den rå ASQ:SE-2 værdi. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. ASQ:SE-2 er målt, når børnene er 3 år.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Sammenhængen mellem de rå ASQ:SE-2-værdier ved 3-årsalderen og indikatorerne for det senere skoleforløb er også alle signifikante og har det forventede fortegn, givet de grafiske analyser i Figur 3.1 til Figur 3.3, som Tabel 3.3 viser.

I Tabel 3.4 viser vi regressionsresultaterne fra en estimation, hvor vi også tager højde for forældrenes indkomst, forældrenes uddannelse og forældrenes alder. Sammenligner vi ovennævnte resultater med dem fra Tabel 3.3, fremgår det, at koeficienterne er blevet mindre, og for fravær i 1. klasse er de også blevet insignifikante. Forældrenes ressourcer kan altså forklare en del af sammenhængen mellem

barnets ASQ:SE-2 og senere skoleforløb, men langt fra alt. Det er værd at bemærke, at vi har kontrolleret for familiernes ressourcer på en meget fleksibel måde, hvilket bør fange eventuelle komplekse sammenhænge. Forældrenes alder, indkomst og uddannelsesniveau er inkluderet i modellerne som indikatorer for hvert niveau, hvilket betyder, at vi tillader ikke-lineære sammenhænge mellem disse variable og barnets udvikling.

Med andre ord viser resultaterne, at hvis vi sammenligner to børn, hvor forældrene har samme alder ved barnets fødsel, samme indkomst og samme uddannelse, vil det barn, hvis score er over grænseværdien, have ca. 1,5 % forhøjet sandsynlighed for at udsætte skolestart, have ca. 1 fraværsklasse mere i børnehaveklassen, samt klare sig 0,095 standardafvigelser dårligere i matematik og 0,255 standardafvigelser dårligere i dansk.

Tabel 3.4 Regressionsresultater ASQ:SE-2 og senere skoleforløb, betinget på forældrenes indkomst, uddannelse og alder

	Skolestart		Fravær		Nationale test	
	Gentaget	Udskudt	Børnehaveklasse	1. klasse	Mat	Dan
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Panel A: ASQ:SE-2 i risiko						
ASQ:SE-2 > 69	0,001	0,016***	0,804***	0,385	-0,095*	-0,225***
	(0,002)	(0,003)	(0,237)	(0,247)	(0,053)	(0,056)
Panel B: Rå ASQ:SE-2 værdi						
ASQ:SE-2	0,000*	0,000***	0,014***	0,004	-0,001*	-0,005***
	(0,000)	(0,000)	(0,004)	(0,004)	(0,001)	(0,001)
Antal observationer	13.775	26.642	12.019	11.181	2.836	2.791

Note: Tabellen viser resultater fra 12 separate regressionsanalyser. Hver regression er en estimation af en lineær model med mindste kvadraters metode. I Panel A er den afhængige variabel en indikator for, at barnet er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. I Panel B er den afhængige variabel den rå ASQ:SE-2-værdi. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. ASQ:SE-2 er målt, når børnene er 3 år. Forældrenes indkomst er inkluderet som indikatorer for hver percentil for hhv. mor og far. Forældrenes uddannelse er inkluderet som indikator for hvert niveau (grundskole, gymnasial, erhvervsfaglig, KVVU, MVU, LVU, ph.d.). Forældrenes alder er målt ved barnets fødsel og målt i heltal og inkluderet som indikator.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

De rå sammenhænge i Panel B af Tabel 3.4 bekræfter resultaterne fra Panel A. Når vi kontrollerer for familiens ressourcer, bliver koefficienterne mindre, men sammenhængen bevarer.

Der ses således en tydelig sammenhæng mellem barnets socioemotionelle udvikling i 3-årsalderen og deres tidlige skoleforløb. I Kapitel 2 viste vi en sammenhæng mellem familiernes ressourcer og barnets udvikling. Vi finder derfor ikke overraskende, at familiens ressourcer kan forklare noget af den sammenhæng, som ses til skoleforløbet. Vi ser dog også, at barnets udvikling stadig hænger sammen med skoleforløbet, selvom vi tager højde for familiens ressourcer.

3.3 WHO-5 og senere skoleforløb

På samme måde som i afsnit 3.2 vil vi undersøge sammenhængene mellem senere skoleforløb, målt ved WHO-5. Vi ser igen på den kohorte af børn, som var 3 år, da første dataindsamling fandt sted.

Dette afsnit har samme struktur som det foregående. Vi ser først på simple gennemsnitsforskelle, efterfulgt af en analyse af sammenhænge på tværs af hele fordelingen af WHO-5-værdien, og afslutningsvis præsenterer vi regressionsresultaterne.

3.3.1 Gennemsnitsforskelle for familier, der er i risiko for depression, sammenlignet med øvrige familier

For WHO-5 anvendes en grænseværdi på 50 for, hvornår en person oplever lav trivsel og kan være i risiko for stress eller depression. I Tabel 3.5 viser vi gennemsnittene for skolestart, fravær og resultater i de Nationale Overgangstest, opdelt efter børn fra familier med en gennemsnitlig⁶ WHO-5-værdi over 50 og børn fra familier med en WHO-5-værdi under eller lig med 50.

⁶ Vi har også kørt alle analyserne i afsnittet, hvor vi arbejder med den mindste score i familien. På denne måde undersøgte vi, hvad det betød for barnets tidlige skoleresultater, såfremt minimum én af forældrene var i mistrivsel. Dette ændrede ikke på resultatet.

Tabel 3.5 Det tidlige skoleforløb for børn i familier i WHO-5 risikogruppen, sammenlignet med børn i familier, der ikke er i risikogruppen

		Ej Risiko WHO-5 > 50	Risiko WHO-5 ≤ 50	p-værdi
Skolestart	Udskudt skolestart	2,0%	2,8%	< 0,001
	Gentaget børnehaveklasse	0,8%	0,6%	0,142
Fravær	Fraværsdage i børnehaveklasse	11,93	12,14	0,221
	Fraværsdage i 1. klasse	12,25	12,99	< 0,001
Nationale Overgangstest	2. klasse dansk	-0,05	-0,05	0,98
	2. klasse matematik	-0,02	-0,03	0,31

Anm.: Tabellen viser gennemsnit for de to grupper. P-værdien for test af nulhypotesen, at gennemsnittene er ens i de to grupper WHO-5 er målt ved 3-årskohorten i den første bølge. Vi anvender den mindste værdi på tværs af de to forældre. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Sammenlignet med forskellene i gennemsnit på tværs af ASQ:SE-2-grupperne, som vi viste i Tabel 3.2, er forskellen her i Tabel 3.5 betydeligt mindre. Vi ser stadig, at andelen, der udskyder skolestart, er signifikant højere i risikogruppen baseret på WHO-5, men hvor den for ASQ:SE-2 var fordoblet i risikogruppen, er den her "kun" ca. 30 % højere. Vi ser ingen tegn på signifikante forskelle i andelen, der gentager børnehaveklassen.

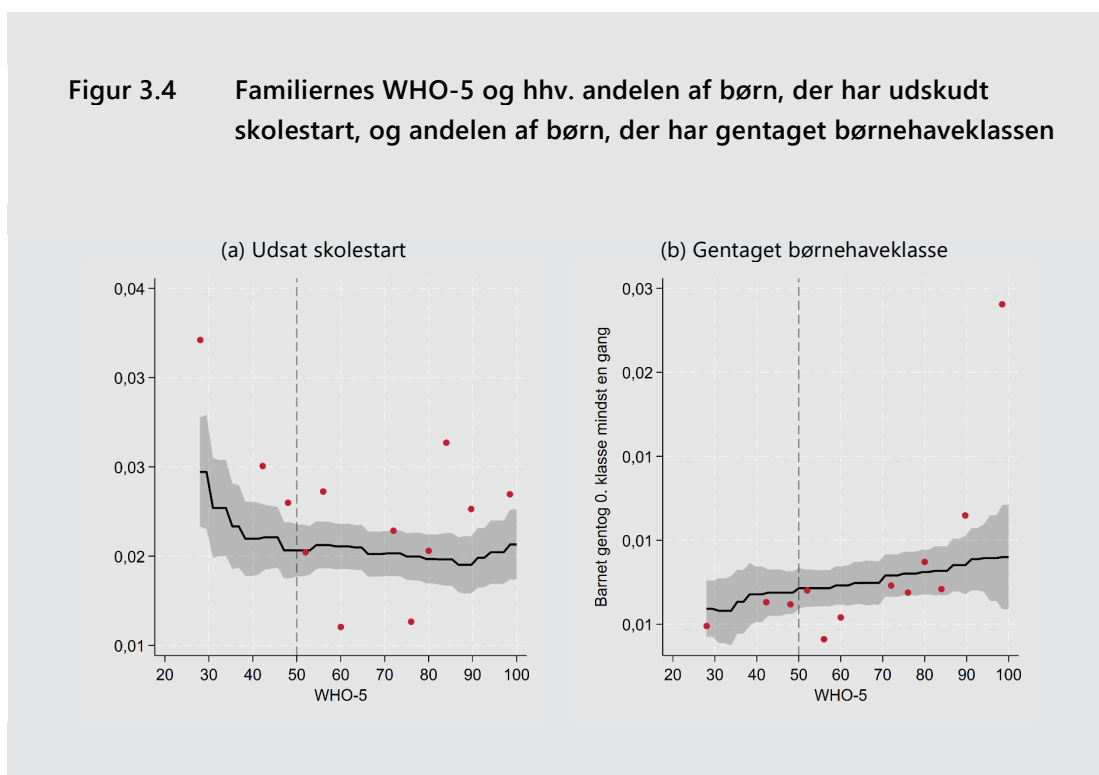
For fravær ser vi også signifikant flere fraværsdage for børn fra familier, der er i risiko for stress og depression ifølge WHO-5. Forskellene er også her statistisk signifikante, selvom forskellene er mindre. Mere konkret har børn med forældre i risikogruppen i gennemsnit 12,3 fraværsdage i 1. klasse, sammenlignet med 13 fraværsdage blandt de øvrige børn. Det vil sige en forskel på 0,7 dage.

Når vi ser på resultater i de nationale overgangstest, fremstår den største kontrast mellem WHO-5 og ASQ:SE-2. Hvor vi ved ASQ:SE-2 så betydelige signifikante forskelle, ser vi det ikke for WHO-5. Selvom børn fra familier i risiko for stress og depression har lidt lavere score i både dansk- og matematikprøverne, er forskellene både mindre end i ASQ:SE-2 sammenligningen og insignifikante. Vi kan altså ikke udelukke nulhypotesen om, at disse forskelle kan skyldes tilfældigheder.

I næste afsnit undersøger vi sammenhængen på tværs af hele fordelingen af WHO-5.

3.3.2 Forskelle på tværs af hele fordelingen af WHO-5

I Figur 3.4 viser vi sammenhængen mellem familiernes WHO-5-værdi og andelen, der hhv. udskyder skolestart (Figur 3.4 (a) og andelen, der gentager børnehaveklassen (Figur 3.4 (b)).

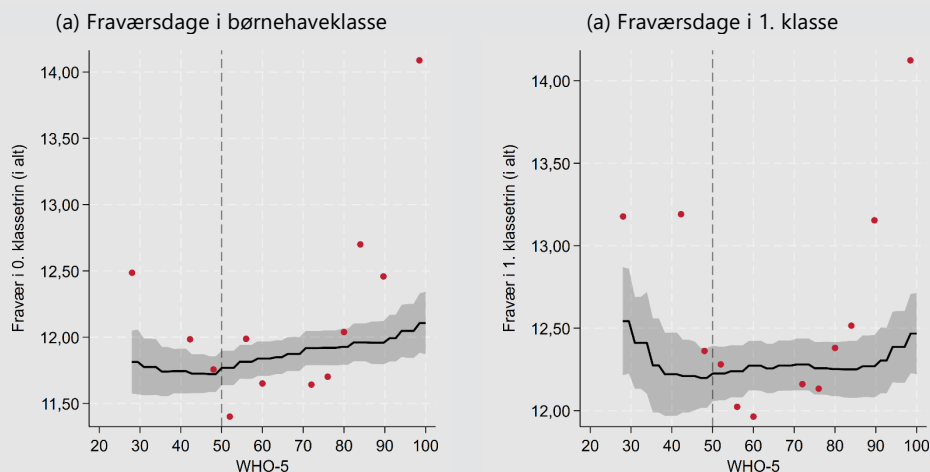

Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem antal fraværdsdage i skolen og WHO-5-målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter WHO-5. WHO-5-værdierne er den mindste værdi på tværs af de to forældre. De sorte linjer angiver et glidende gennemsnit baseret på de rå ASQ:SE-2-målinger. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Figur (a) er baseret på 47.945 observationer og Figur (b) er baseret på 20.004 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

For udsat skolestart ser vi i Figur 3.4 tydeligt, at for børn i familier under grænseværdien på 50 er andelen markant højere. For værdier over 50 ser vi dog ingen tydelige sammenhænge. For andelen, der gentager børnehaveklassen, er der tegn på en stigende sammenhæng, men ser vi udfaldsrummet inden for det grå område, kunne der lige så godt være tale om en helt flad kurve.

Figur 3.5 Familiernes WHO-5 og børnenes fraværsdage i børnehaveklasse og 1. klasse

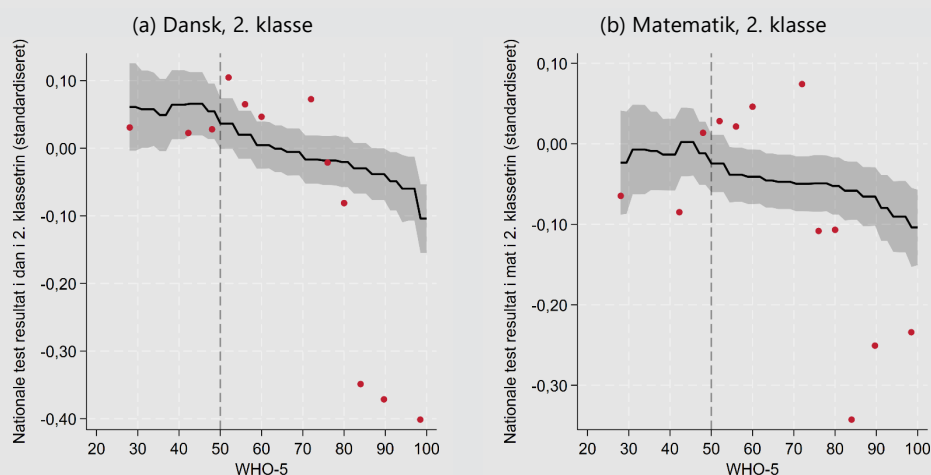
Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem antal fraværsdage i skolen og WHO-5-målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter WHO-5. WHO-5-værdierne er den mindste værdi på tværs af de to forældre. De sorte linjer angiver et glidende gennemsnit baseret på de rå ASQ:SE-2-målinger. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Figur (a) er baseret på 25.995 observationer og Figur (b) er baseret på 16.129 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

I Figur 3.5 ser vi, ligesom for udsat skolestart, tegn på, at grænseværdien på 50 er rimelig til at opfange variationen i trivsel, især med hensyn til fravær i 1. klasse. Fokuserer vi på de sorte linjer, der angiver et glidende gennemsnit, er den næsten helt flad i børnehaveklasse. I 1. klasse ser vi derimod tydelige tegn på, at den er højere for børn fra familier, hvor WHO-5-værdien er under 50, og dermed klassificeret som i risiko for stress og depression.

Endelig viser Figur 3.6 sammenhængen mellem familiernes WHO-5-værdi og børnenes resultater i De Nationale Overgangstest. Fokuserer vi på de glidende gennemsnit, er der indikationer på en negativ sammenhæng i dansk blandt børnene med forældre, som ikke er i risiko for stress og depression. Der er tendens til et stigende gennemsnit op mod grænseværdien og et fald efter. Kurven i matematik er meget flad, og der er ingen tydelige tegn på en sammenhæng.

Figur 3.6 Familiernes WHO-5 og resultater i de Nationale Overgangstest

Anm.: Figuren viser sammenhængen mellem antal fraværsdage i skolen og WHO-5-målinger. De røde mærker angiver gennemsnit for grupper af 5 % af data, rangeret efter WHO-5. WHO-5-værdierne er den mindste værdi på tværs af de to forældre. De grå områder angiver 95-procents-konfidensintervallet for det glidende gennemsnit. Resultaterne i dansk og matematik er standardiseret til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. Figur (a) er baseret på 3.321 observationer og Figur (b) er baseret på 3.277 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Samlet set bekræfter Figur 3.4 til Figur 3.6 konklusionerne fra sammenligningen af gennemsnit i Tabel 3.5. Børn fra familier med en WHO-5-værdi under 50 har signifikant højere sandsynlighed for at udskyde skolestart og har signifikant flere fraværsdage. Der er dog ingen forskelle i resultaterne af de nationale test. Derudover viser de grafiske fremstillinger, at opdelingen af børn i to grupper er tilstrækkelig til at opsummere sammenhængen mellem familiernes trivsel og børnenes skoleforløb.

3.3.3 Regressionsresultater: WHO-5 og senere skoleforløb

For at belyse, om forskellene i skoleforløb mellem familier i risiko for stress og depression, og familier, der ikke er i risiko, kan forklares ved forskelle i familiernes ressourcer, har vi estimeret lineære modeller af sammenhængene. Først viser vi i Tabel 3.6 de rå sammenhænge, som svarer til analyserne i de to foregående afsnit. Dog har vi også her begrænset datasættet til de observationer, hvor vi kan observere forældrenes ressourcer. Gennemgående bekræfter resultaterne i Panel A i Tabel 3.6 dog de tidligere fund. Børn fra familier i risiko for stress og depression har signifikant højere sandsynlighed for udsat skolestart og signifikant mere fravær. Forskellene er dog noget mindre end i den tilsvarende sammenligning baseret på, om børnene er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling.

Tabel 3.6 Regressionsresultater WHO-5 og senere skoleforløb

	Skolestart		Fravær		Nationale test	
	Gentag	Udskudt	Børneha- veklasse	1. klasse	Mat	Dan
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Panel A: WHO-5 i risiko						
WHO-5 ≤50	-0,001	0,007***	0,095	0,536**	-0,014	0,018
	(0,002)	(0,002)	(0,182)	(0,222)	(0,050)	(0,053)
Panel B: Rå WHO-5-værdi						
WHO-5	0,000	-0,000**	-0,001	-0,009	-0,001	-0,003***
	(0,000)	(0,000)	(0,004)	(0,005)	(0,001)	(0,001)
Antal observationer	16.601	39.678	21.562	13.351	2.645	2.604

Anm.: Tabellen viser resultater fra 12 separate regressionsanalyser. Hver regression er en estimation af en simpel lineær model med mindste kvadraters metode. I Panel A er den afhængige variabel en indikator for risiko for depression. I Panel B er den afhængige variabel den rå WHO-5-værdi. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. ASQ:SE-2 er målt, når børnene er 3 år. WHO-5-værdierne er den mindste værdi på tværs af de to forældre. Vi anvender gennemsnittet på tværs af de to bølger.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, og *** $p < 0,01$.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Panel B i Tabel 3.6 viser resultater fra en regression af udfaldsmålene i kolonnetitlerne på de rå WHO-5-scorer. Vi ser, at kun udsat skolestart og resultaterne i de nationale overgangstest i dansk er signifikante. Som de grafiske analyser fra Figur 3.4 til Figur 3.6 pegede på, er der i sammenhængen mellem WHO-5-værdi og børns skoleforløb tydelige tegn på såkaldte ikke-lineære sammenhænge. Det vil sige, at vi ikke så en konsekvent nedadgående eller opadgående sammenhæng mellem WHO-5-værdien og udfaldsmålene for skoleforløb. Derimod så vi forholdsvis flade sammenhænge for højere værdier af WHO-5 og store ændringer under grænseværdien. Resultaterne i Panel B af Tabel 3.6 vil derfor ikke opfange sammenhængene godt, fordi den netop er baseret på en lineær sammenhæng.

I Tabel 3.7 viser vi regressionsresultaterne fra estimationer, hvor vi også kontrollerer for forældrenes indkomst, uddannelse og alder. Som det fremgår af Panel A, bliver sammenhængen mellem WHO-5 og udsat skolestart og fravær næsten ikke påvirket af, om vi tager højde for familiernes ressourcer. I Panel B i Tabel 3.7 ser vi derimod, at sammenhængen mellem WHO-5 og udskudt skolestart og fravær bliver stærkere, når vi tager højde for familiernes ressourcer (sammenlignet med Panel B i Tabel 3.6).

Tabel 3.7 Regressionsresultater WHO-5 og senere skoleforløb, betinget på forældrenes indkomst, uddannelse og alder

	Skolestart		Fravær		Nationale test	
	Gentaget	Udskudt	Børneha- veklasse	1. klasse	Mat	Dan
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Panel A: WHO-5 i risiko						
WHO-5 ≤50	-0,001	0,007***	0,163*	0,521**	-0,014	-0,025
	(0,002)	(0,002)	(0,182)	(0,223)	(0,051)	(0,054)
Panel B: Rå WHO-5-værdi						
WHO-5	0,000	-0,000***	-0,002	-0,006	-0,001	-0,003**
	(0,000)	(0,000)	(0,004)	(0,005)	(0,001)	(0,001)
Antal observationer	16.601	39.678	21.562	13.351	2.645	2.604

Anm.: Tabellen viser resultater fra 12 separate regressionsanalyser. Hver regression er en estimation af en multipel lineær model med mindste kvadraters metode. I Panel A er den afhængige variabel en indikator for risiko for depression. I Panel B er den afhængige variabel den rå WHO-5-værdi. For den Nationale Overgangstest er udfaldsmålet standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. ASQ:SE-2 er målt, når børnene er 3 år. WHO-5-værdierne er den mindste værdi på tværs af de to forældre. Vi anvender gennemsnittet på tværs af de to bølger. Forældrenes indkomst er inkluderet som indikatorer for hver percentil for hhv. mor og far. Forældrenes uddannelse er inkluderet som indikator for hvert niveau (grundskole, gymnasial, erhvervsfaglig, KVV, MVU, LVU, ph.d.). Forældrenes alder er målt ved barnets fødsel og målt i heltal og inkluderet som indikator.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Samlet set tyder det på, at mens vi for ASQ:SE-2 så, at sammenhængene blev noget svagere, når vi tog højde for familiens ressourcer, er der for WHO-5 snarere tegn på, at sammenhængen bliver stærkere.

Forældrene har en mere eller mindre direkte rolle at spille i forhold til barnets tidlige skoleforløb. I forhold til udskydelse af skolestart og gentagelse af børnehaveklassen foretages denne beslutning i et samarbejde mellem pædagogisk personale og forældre. Forældrene har således direkte indflydelse på denne beslutning. I forhold til fravær har forældrene også en mere eller mindre direkte rolle at spille, da forældrene skal få deres børn i skole og sikre en tryk base i hjemmet. Børnenes prøveresultater kan kun siges at være indirekte påvirket af forældrene, da disse udføres af børnene selv i skolen. Det kan tyde på, at forældrenes mistrivsel umiddelbart påvirker de udfaldsmål, som forældrene har mere eller mindre direkte indflydelse på, men ikke de udfaldsmål, hvor barnet agerer uden forældrenes direkte indflydelse. Hvorimod ASQ:SE-2, som går direkte på barnets udvikling, ses direkte i udfaldsmålene.

3.4 Sammenligning af størrelser

Hvad betyder de sammenhænge, der er dokumenteret mellem familiers trivsel, børns udvikling og deres tidlige skolegang? I Tabel 3.3 kunne vi se, at flere børn med risiko for ikke-alderssvarende udvikling udsætter skolestarten, og at de også har 1 til 1,7 dage mere fravær end deres jævnaldrende. Det er tydelige forskelle. Men når vi ser på børns resultater i de nationale overgangstest, er det sværere at vurdere, hvor stor en forskel en ændring på 0,194 eller 0,366 standardafvigelser egentlig er. Det skyldes formentlig, at standardafvigelser kan være abstrakte og svære at relatere til.

For at gøre det mere konkret forsøger vi at bruge noget, som de fleste kan relatere til – nemlig penge. I det næste afsnit undersøger vi, hvordan morens indkomst hænger sammen med barnets tidlige skolegang, på samme måde, som vi tidligere har set på sammenhængen mellem børns udvikling og trivsel og deres skoleforløb.

Tabel 3.8 viser sammenhængen mellem børnenes skoleforløb og forældrenes indkomst. Her ser vi, at morens indkomst generelt ikke hænger signifikant sammen med barnets skoleforløb, bortset fra resultaterne i de nationale tests. For eksempel viser kolonne (5) i Panel A, at en stigning på 1.000 kroner i morens indkomst hænger sammen med en forbedring på 0,001 enheder i barnets matematikresultat.

Ved hjælp af denne sammenhæng kan vi beregne, hvor meget morens indkomst skal stige for at opveje betydningen af, at et barn har en forsinket udvikling (som målt med ASQ:SE-2 i Tabel 3.3). Her viste det sig, at risiko for en ikke-alderssvarende udvikling er forbundet med en forskel på 0,194 standardafvigelser i matematikresultatet – altså 194 gange så meget som effekten af 1.000 kroner mere i indkomst.

Med andre ord svarer forskellen i matematikresultaterne mellem børn i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling og deres jævnaldrende til forskellen mellem børn fra to familier, hvor morens indkomst adskiller sig med 194.000 kroner. Denne beregning skal naturligvis tolkes forsigtigt, fordi indkomst også afspejler andre forskelle mellem familierne. Dog er det tydeligt, at en forskel på 194.000 kroner i disponibel indkomst er en betydelig og markant forskel. At være i risiko for ikke-alderssvarende udvikling i 3-årsalderen har altså en betydelig og markant sammenhæng med barnets matematikresultater i De Nationale Overgangstest.

Tabel 3.8 Regressionsresultater: Forældrenes indkomst og børns skoleforløb

	Skolestart		Fravær		Nationale ov. test	
	Gentaget	Udskudt	Børneha- veklasse	1. klasse	Mat	Dan
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Panel A: Mors Disponible Indkomst (I 1.000 DKK)						
Mors indkomst	-0,000	-0,000	-0,000	-0,000	0,001***	0,001***
	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)	(0,000)
Panel B: Fars Disponible Indkomst (I 1.000 DKK)						
Fars indkomst	-0,000*	-0,000*	-0,002**	-0,002**	0,001***	0,001***
	(0,000)	(0,000)	(0,001)	(0,001)	(0,000)	(0,000)
Antal observationer Panel A	36.571	91.915	48.728	29.661	5.752	5.632
Antal observationer Panel B	33.221	84.414	4.4567	26.893	4.991	4.899

Anm.: Tabellen viser resultater fra 12 separate regressioner af lineære modeller med mindste kvadraters metode. De Nationale Overgangstest udfaldsmål er standardiseret inden for årgangen til at have et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. ASQ:SE-2 er målt, når børnene er 3 år. Forældrenes indkomst er inkluderet som indikatorer for hver percentil for hhv. mor og far. Forældrenes indkomst er målt i året, hvor barnet er født.

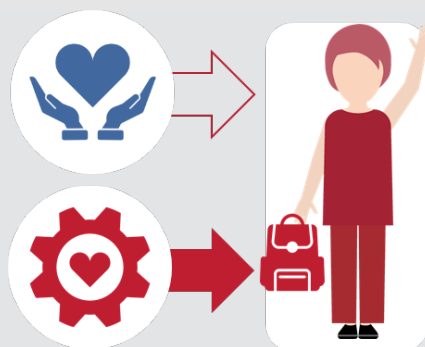
Note: Robuste standardfejl er angivet i parentes. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

3.5 Konklusion

I dette kapitel har vi dokumenteret sammenhængen mellem familiers trivsel, børns udvikling og tidlige skoleforløb. Vi ser, at børns udvikling, målt ved ASQ:SE-2 i 3-årsalderen, er stærkt korreleret med barnets tidlige skoleforløb. For familiernes trivsel, målt ved WHO-5, ser vi også en sammenhæng med barnets senere skoleforløb, dog primært på mål, hvor forældrene har mest direkte indflydelse.

Grafisk fremstilling over kapitlets konklusion

At starte i skole er en stor omvæltning i hverdagen, som kan kræve en del tilpasning for både børn og voksne. Børn med socioemotionelle udfordringer kan have et større behov for pauser til at bearbejde indtryk. For barnets udvikling ved 3-årsalderen ser vi en stærk forbindelse med sandsynligheden for udskudt skolestart, antal fraværsdage i de første to år af grundskolen og resultater i de nationale overgangstest i dansk og matematik. Overordnet set er sammenhængen til stede på tværs af hele fordelingen af ASQ:SE-2-værdier, men kontrasterne er tydeligst, når vi sammenligner børn i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling (ASQ:SE-2 over 67,50) med de øvrige børn. Disse sammenhænge bliver påvirket af, om vi tager højde for forskelle i familiernes ressourcer. Når vi sammenligner familier med samme indkomst, uddannelser og alder blandt forældrene, bliver sammenhængene noget mindre, men de har stadig en betydelig størrelse og er statistisk signifikante.

For familiernes trivsel, målt ved WHO-5, finder vi også sammenhænge med udskudt skolestart og fravær. Sammenlignet med barnets udvikling er sammenhængene dog svagere. Overordnet set gælder det for familiernes trivsel, at der stort set ikke er nogen sammenhæng mellem WHO-5-scoren og skoleforløbet for familier, der ikke ligger inden for grænseværdien for risiko for stress og depression. Med andre ord er det for familiernes trivsel primært afgørende at sammenligne familier under og over denne grænseværdi. I modsætning til ASQ:SE-2 bliver sammenhængen mellem familiernes trivsel og barnets skoleforløb overvejende stærkere, når vi kontrollerer for forældrenes indkomst, uddannelse og alder.

4 Trivsel og udvikling i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger

Efter at vi i det foregående kapitler har dokumenteret, hvordan familiers trivsel og børns udvikling varierer på tværs af familier og hænger sammen med deres senere skoleforløb, vil vi nu zoome ind på familiers trivsel og børns udvikling i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger. Vi indleder kapitlet med en generel introduktion til de forebyggende foranstaltninger, hvor vi både beskriver, hvad forebyggende foranstaltninger er, og hvordan vi måler dem i data. Efterfølgende undersøger vi sammenhængen mellem forebyggende foranstaltninger og børns udvikling og trivsel.

4.1 Introduktion til forebyggende foranstaltninger

4.1.1 Hvad er forebyggende foranstaltninger?

Når vi taler om forebyggende foranstaltninger, så taler vi om tidlige indsatser, som kan gives til børn og familier, hvor personer omkring barnet eller familien har rejst bekymring. Indsatserne gives for at sikre børns trivsel, udvikling og sikre stabile familierelationer. Disse foranstaltninger er en del af den tidlige indsats, som kan reducere sociale problemer på lang sigt.

I denne rapport fokuseres der på forebyggende foranstaltninger givet efter serviceloven, da al data omhandler tiden inden indførelsen af barnets lov 1. januar 2024. I forbindelse med overgangen fra serviceloven til barnets lov, er der sket ændringer i måden, hvorpå forebyggende foranstaltninger bliver reguleret og iværksat. Ved indførelsen af barnets lov er der kommet et øget fokus på barnets perspektiv og en tidligere, mere fleksibel indsats. Indholdet i § 11 og § 52 findes stadig i vid udstrækning i barnets lov, men under nye paragraffer.

Kommunerne har i de senere år arbejdet målrettet på at styrke den tidlige forebyggende indsats, og en kortlægning i 2020 fra VIVE viser, at kommuner opsporer flere børn i mistrivsel (Iversen et al., 2020). Et styrket samarbejde mellem almen- og specialområdet gør ifølge undersøgelsen også, at man hurtigere etablerer hjælpen, når

kommunen er blevet opmærksom på, at et barn eller en ung har behov for støtte. Samtidig er der en stor kommunal variation i brugen af forebyggende foranstaltninger (Lausten & Andreasen, 2021).

De forskellige forebyggende indsatser efter serviceloven kan groft set opdeles i to kategorier, den "lette" kategori for § 11 og den "lidt tungere" kategori for § 52.

I den "lette" kategori finder man fx familierettede eller rådgivningsorienterede indsatser efter servicelovens § 11 (særligt § 11, stk. 3) med et formål om at hjælpe børn og familier i mistrivsel hurtigt, inden et eventuelt problem vokser. Disse indsatser rammer bredt, og der kræves ikke en forudgående børnefaglig undersøgelse efter § 50 for at iværksætte indsatserne. Det betyder, at der ikke i alle tilfælde vil være en registreret sag i kommunens børne- og familieafdeling.

Tildeling af indsatser efter den "lidt tungere" kategori, efter servicelovens § 52, stk. 3, kræver en forudgående børnefaglig undersøgelse efter § 50, og der vil være en afgørelse og dermed en sag i kommunens børne- og familieafdeling. Foranstaltningerne kan variere fra aflastning, døgnanbringelse, kontaktperson eller andre skræddersyede indsatser. § 52 anvendes, når det skønnes, at barnets eller den unges trivsel og udvikling er alvorligt truet, og når den forebyggende indsats under § 11 ikke er tilstrækkelig.

Processen for tildeling af hhv. § 11 og § 52 er overordnet skitseret i Figur 4.1. Figuren skitserer i grove træk processen, men undlader også en masse detaljer, fx omkring tidsfrister. Dette er gjort for at skabe overblik og en overordnet forståelse for processen.

Som det fremgår af figuren, så starter begge forløb med, at kommunen modtager en bekymringshenvendelse. Der foretages en indledende vurdering af, om der skal udarbejdes en § 50-undersøgelse, eller om der er behov for lettere forebyggende hjælp. På baggrund af dette kan en § 11 igangsættes direkte. Udarbejdes en § 50-undersøgelse, vil der også udarbejdes en konkret handleplan, som indeholder mål for indsatsen. Iværksættes en § 52, vil der være løbende opfølgning og justering frem mod en afslutning eller overgang til anden indsats.

Figur 4.1 Forsimpleret oversigt over tildelingen af en § 11 eller § 52 i serviceloven

4.1.2 Hvordan måler vi forebyggende foranstaltninger?

Statistikkerne omkring forebyggende foranstaltninger har til formål at belyse hjælpeforanstaltninger ydet til børn og unge. Hjælpeforanstaltningerne er givet i henhold til den gældende lovgivning om særlig støtte til børn og unge. –

Statistikken er udarbejdet siden april 1976 og var oprindeligt baseret på bistandsloven. Fra 1998 og frem baserer statistikken sig på ydelser givet i henhold til paragrafferne i lov om social service.

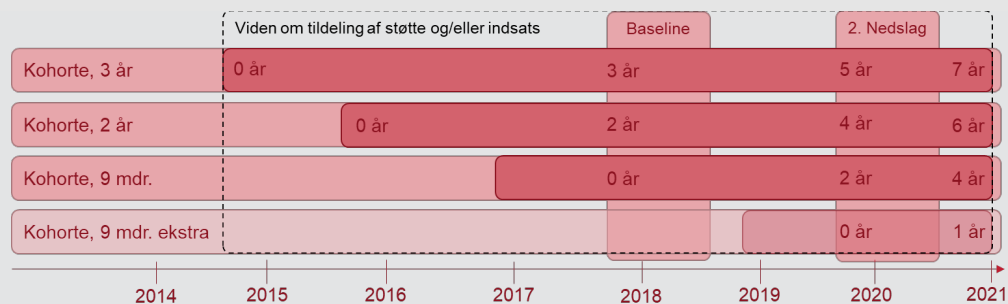
Det meste data kommer direkte fra fagsystemerne og er dermed indberettet i forbindelse med sagsbehandling. Data indsamles fra landets 98 kommuner fra deres

fagsystemer eller ved indtastning på Virk, Danmarks Statistik til indberetninger. Oplysningerne sammenkædes med aktive foranstaltninger, som allerede er i registeret. Data indtastes således ofte af fagpersoner, hvorfor der fra tid til anden kan ske fejlindtastninger. Rigsrevisionen (2024) finder udfordringer med registreringspraksis for foranstaltninger rettet mod børn og unge, der har begået alvorlig kriminalitet. Der er ikke foretaget en lignende undersøgelse for § 11 og/eller § 52, hvorfor vi ikke kan udtale os om omfanget af de potentielle udfordringer, der er med målet, vi her arbejder med. En udfordring, vi dog kender, er i forhold til registreringen af § 11, som først blev lovpligtig i 2020. Vi kan dog sige, at det er det bedste tilgængelige data, som sikres af Danmarks Statistik. Vi stoler på den sikre datakvalitet og arbejder derfor med registeret, som det fremgår.

Registeret opdateres løbende for børnene og det hele samles i et forløbsregister, der indeholder alle personer, der på et eller andet tidspunkt i løbet af deres første 23 leveår har modtaget støtte efter paragraffer i serviceloven samt loven om bekæmpelse af ungdomskriminalitet.⁷ I denne undersøgelse arbejder vi med forløbsregisteret for 2021, hvorfor vi har informationer om alle børn og unge (under 23 år) til og med 2021, som har modtaget forebyggende foranstaltninger. Som det fremgår af Figur 4.2, har vi således data for alle kohorter ved alle dataindsamlinger.

Figur 4.2 Timing af data

Timing af alder, de fire kohorter og viden om støtte og/eller forebyggende foranstaltninger.

⁷ <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/statistikdokumentation/indsatser-og-stoette-til-boern-og-unge/statistisk-behandling>

4.2 Sammenhængen mellem forebyggende foranstaltninger og børns udvikling

Som beskrevet ovenfor, så anvendes forebyggende foranstaltninger i situationer, hvor personer omkring barnet eller familien har rejst bekymring, og indsatserne gives så for at sikre børns trivsel og udvikling. Det giver anledning til to spørgsmål: Hvordan er børnenes udvikling i udgangspunktet, og har indsatsen så været til gavn for barnets udvikling? På det individuelle niveau vurderes situationen selvfølgelig fra sag til sag, men spørgsmålet er, hvordan det samlede billede er, i gennemsnit. Det er det, vi undersøger i dette afsnit.

Det kan være vanskeligt entydigt at fastslå, om forebyggende foranstaltninger direkte fører til en positiv eller negativ udvikling hos børn og familier, der modtager disse indsatser. Familier tilbydes forebyggende foranstaltninger, fordi der allerede er identificeret en udfordring eller risiko. Derfor kan en eventuel negativ udvikling efter indsatsen skyldes den oprindelige årsag til indsatsen og ikke selve indsatsen.

Med andre ord, når vi sammenligner børns udvikling før og efter modtagelsen af forebyggende foranstaltninger, er det svært at afgøre, i hvor høj grad de observerede ændringer kan tilskrives selve indsatsen, og i hvor høj grad de skyldes andre bagvedliggende faktorer eller udfordringer.

En standardmetode til at måle effekten af en indsats er at sammenligne en indsatsgruppe med en kontrolgruppe. Udfordringen ligger dog i at vælge en kontrolgruppe, der er sammenlignelig med indsatsgruppen. En simpel sammenligning med alle børn, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, vil sandsynligvis være misvisende. Dette skyldes, at børn og familier, der ikke modtager en indsats, ofte adskiller sig væsentligt fra dem, der gør – både i forhold til trivsel, socioøkonomiske forhold og andre relevante faktorer.

Som påpeget i tidligere kapitler, er der sammenhænge mellem trivsel, udvikling og en række udfaldsmål og baggrundskarakteristika. Familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, adskiller sig på en række karakteristika fra dem, som ikke modtager forebyggende foranstaltninger. Derfor vil en direkte sammenligning med denne gruppe give et skævt estimat af indsatsens effekt. For at opnå en mere retvisende sammenligning bør vi finde en delgruppe blandt de børn, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, men som ligner indsatsgruppen på centrale karakteristika.

I dette afsnit viser vi først sammenhængen mellem modtagelsen af forebyggende foranstaltninger, børns udvikling og det tidlige skoleforløb. Denne analyse er ikke direkte informativ om årsagssammenhænge, men da vi kan tage højde for børnenes

baggrund, kan vi få et indtryk af, hvor forskellige deres skoleforløb er med og uden forebyggende foranstaltninger. Vi sammenligner altså børn i familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, med børn i familier, der ligner dem, baseret på forældrenes indkomst, alder og uddannelse.

Efter denne analyse udnytter vi panelstrukturen i SPOR og sammenligner ASQ:SE-2 før og efter modtagelsen af en forebyggende foranstaltning. Vi sammenligner denne forskel med tilsvarende ændring over tid for børn, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, men som ligner de børn, der modtager en forebyggende foranstaltning. Ved at anvende en sådan tilgang kan vi potentielt set bedre isolere betydningen af den forebyggende foranstaltning, der opstår som følge af systematiske forskelle mellem indsatsgruppen, og alle børn, som ikke modtager en forebyggende foranstaltning. Denne fremgangsmåde er dog kun informativ, hvis vi kan antage, at børnenes udvikling over tid er sammenlignelig på tværs af børn.

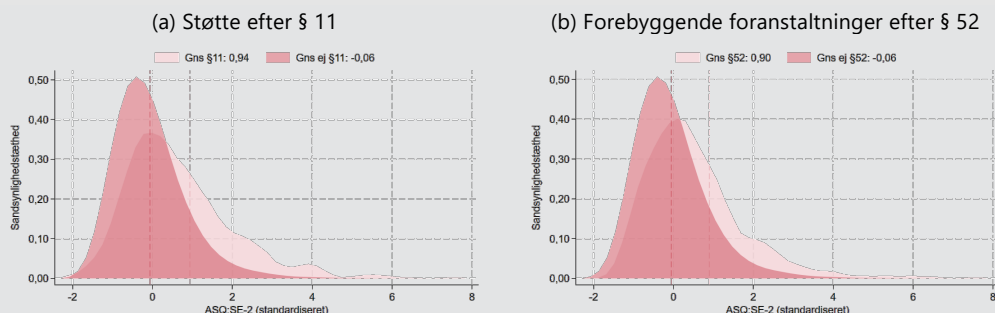
I det følgende præsenterer vi analyseresultaterne, vores fortolkninger af analyseresultaterne og også de antagelser og forbehold, der ligger bag analyserne.

4.2.1 Forebyggende foranstaltninger og børns udvikling

Formålet med denne analyse er at undersøge sammenhængen mellem senere modtagelse af forebyggende foranstaltninger og børns udvikling. Vi tager derfor udgangspunkt i alle børn, hvor vi har en ASQ:SE-2-måling, og som senere modtager en forebyggende foranstaltning. Vi sammenligner denne gruppe med gruppen af alle andre børn, som ikke modtager en forebyggende foranstaltning.

I Figur 4.3 viser vi fordelingen af de standardiserede mål for ASQ:SE-2 for hhv. børn, der senere modtager en støtte efter servicelovens § 11 (den lyserøde fordeling i venstre side af Figur 4.3), børn, der senere modtager en forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 52 (den lyserøde fordeling i højre side af Figur 4.3), og alle øvrige børn (de to mørkere røde fordelinger i Figur 4.3). Vi kan se, at de lyserøde fordelinger er skubbet til højre i forhold til de mørkere røde fordelinger. Det viser altså, at børn, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, typisk har højere ASQ:SE-2-værdi i udgangspunktet, dvs. før de modtager foranstaltningen. Med andre ord, så er der altså i udgangspunktet tydelige forskelle på børns udvikling på tværs af de børn, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, og de børn, der ikke gør. Forskellen er næsten ens på tværs af de to foranstaltningstyper. ASQ:SE-2 værdien er i gennemsnit ca. 1 standardafvigelse højere for dem, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, hvad end det er § 11 eller § 52.

Figur 4.3 Fordelingen af børns ASQ:SE-2-værdi efter forebyggende foranstaltninger

Anm.: ASQ:SE-2 er standardiseret til et gennemsnit på 0 og en standardafvigelse på 1. Figur (a) er baseret på 39.727 observationer, og Figur (b) er baseret på 39.892 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR.

Efter at have etableret en sammenhæng i ASQ:SE-2-værdier på tværs af børn, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, og børn, der ikke gør, vil vi nu undersøge, hvor stor en del af disse forskelle kan forklares ved forskelle i familiebaggrund. Det gør vi ved hjælp af en regressionsanalyse, hvor vi kan kontrollere for forældrenes alder, uddannelse og indkomst. Resultaterne er vist i Tabel 4.1. I kolonne (1) og (3) af Tabel 4.1 er den afhængige variabel en indikator for, om børnene er i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Vi ser på tværs af de to paneler, at børn, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, har en 22 procentpoint til 27 procentpoint højere sandsynlighed for at være i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. For dem, der modtager en forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 11, falder koefficienten med ca. en tredjedel til 18 procentpoint, efter at vi kontrollerer for forskelle i forældrenes karakteristika, som vist i kolonne (3). For børn, der modtager forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52, mere end halveres sammenhængen til 10 procentpoint.

Ser vi på de standardiserede ASQ:SE-2-værdier i kolonnerne (2) og (4), når vi frem til samme konklusion. Der er en tydelig signifikant sammenhæng, som reduceres med henholdsvis ca. 33 % og 50 %, når vi tager højde for forældrebaggrunden. Der er altså, uanset hvordan testresultaterne af ASQ:SE-2 bruges, en tydelig sammenhæng mellem testresultaterne og sandsynligheden for at modtage forebyggende foranstaltninger senere, også efter at der er kontrolleret for forskelle i forældrebaggrund.

Tabel 4.1 Regressionsresultater: ASQ:SE-2 og forebyggende foranstaltninger

	Risiko (1)	Standardiseret (2)	Risiko (3)	Standardiseret (4)
Panel A: Kun § 11 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog støtte	0,270*** (0,022)	0,765*** (0,042)	0,182*** (0,022)	0,537*** (0,042)
Panel B: Kun § 52 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog forebyggende foranstaltninger	0,224*** (0,022)	0,614*** (0,043)	0,104*** (0,022)	0,309*** (0,043)
Antal observationer: Panel A	32.949	32.949	32.949	32.949
Antal observationer: Panel B	33.195	33.195	33.195	33.195
Kontrolvariable				
Forældrenes alder	Nej	Nej	Ja	Ja
Indkomst og uddannelse	Nej	Nej	Ja	Ja

Anm.: Tabellen viser resultater fra otte separate regressioner af en lineær model med mindste kvadraters metode. Den afhængige variabel er ASQ:SE-2-værdien. Forældrenes indkomst er den disponible indkomst (efter skat og overførsler). Forældrenes indkomst er inkluderet som indikatorer for hver percentil for hhv. mor og far. Forældrenes uddannelse er inkluderet som indikator for hvert niveau (grundskole, gymnasial, erhvervsfaglig, KVVU, MVU, LVU, ph.d.). Forældrenes alder er målt ved barnets fødsel og målt i hel-tal og inkluderet som indikator.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik kombineret med data fra SPOR.

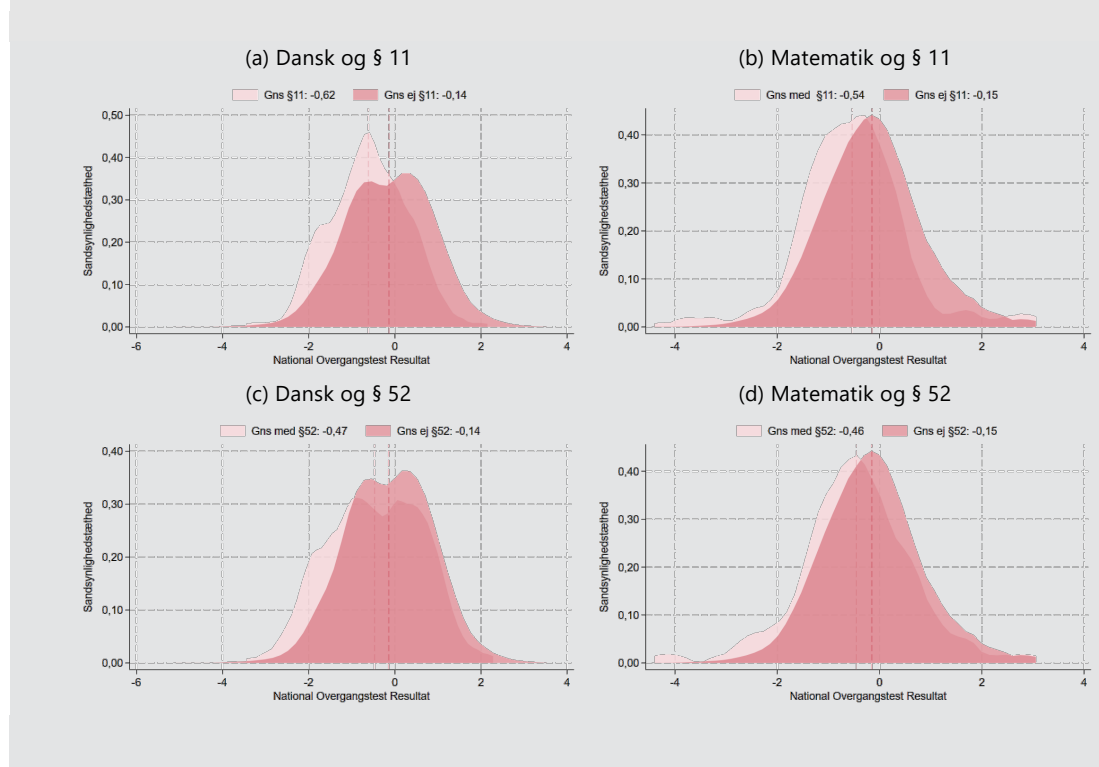
4.2.2 Forebyggende foranstaltninger og resultater i de nationale overgangstest

Klarer børn fra familier, der har modtaget en forebyggende foranstaltning i løbet af de første 4 år, sig lige så godt i skolen som børn, der kommer fra familier, der ikke har modtaget en forebyggende foranstaltning i løbet af de første 4 år? Det spørgsmål undersøger vi i dette afsnit.

Figur 4.4 viser fordelingen af resultater i de nationale overgangstest i fagene dansk og matematik i grundskolens andet klassetrin. Resultaterne er standardiseret, hvilket betyder, at for hele årgangen vil gennemsnittet være 0. Vi ser på tværs af de figurer, at den lyserøde fordeling er længere til venstre end den mørkere røde fordeling, hvilket viser, at børn, der kommer fra familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i begge prøver, og det gælder både for dem, der har modtaget støtte efter servicelovens § 11, og dem, der har modtaget en forebyggende foranstaltning efter § 52. Af Figur 4.4 kan vi ligeledes aflæse, at forskellene er

lidt større i dansk, og at den er lidt større for børn fra familier, der har modtaget støtte efter servicelovens § 11.

Figur 4.4 Fordelingen af resultater i de nationale overgangstest i 2. klasse

Anm.: Figuren viser fordelingen i de nationale overgangstest i 2. klasse for børn i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger i barnets første fire leveår, sammenlignet med børn i familier, der ikke modtager forebyggende foranstaltninger i de første fire leveår. De nationale overgangstest er standardiseret til et gennemsnit på nul og en standardafvigelse på 1 inden for en kohorte. Figurerne (a) og (c) er baseret på 5.681 observationer. Figurerne (b) og (d) er baseret på 5.800 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

I Tabel 4.2 (Dansk) og Tabel 4.3 (Matematik) viser vi regressionsresultaterne fra regressionen af en lineær model, hvor den afhængige variabel er resultaterne i de nationale overgangstest i 2. klasse i grundskolen, og hvor vi så ser på sammenhængen med modtagelsen af en forebyggende foranstaltning. I sammenligning med Figur 4.4 har regressionsanalyserne i Tabel 4.2 og Tabel 4.3 to fordele. For det første kan vi med regressionerne illustrere den statistiske usikkerhed omkring forskellene, og for det andet kan vi undersøge, om forskellen kan forklares ved kontrolvariable for familiernes socioøkonomiske baggrund.

Tabel 4.2 Regressionsresultater: Sammenhængen mellem en forebyggende foranstaltning i de første fire leveår og resultater i den nationale overgangstest i Dansk i 2. klasse

	(1)	(2)	(3)	(4)
Panel A: § 11 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog støtte	-0,349**	-0,221	-0,104	-0,048
	(0,176)	(0,180)	(0,181)	(0,181)
Panel B: § 52 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog forebyggende foranstaltninger	-0,198	-0,079	0,273	0,294*
	(0,167)	(0,172)	(0,174)	(0,173)
Antal observationer	2.650	2.650	2.650	2.650
Kontrolvariable:				
Forældrenes alder	Nej	Ja	Ja	Ja
Indkomst og uddannelse	Nej	Nej	Ja	Ja
ASQ:SE-2	Nej	Nej	Nej	Ja

Anm.: Tabellen viser resultater fra estimationen af en lineær model med mindste kvadraters metode. Den afhængige variabel er de nationale overgangstest, og den er standardiseret til et gennemsnit på nul og en standardafvigelse på 1 inden for en kohorte. Forældrenes baggrund er målt i det år, barnet er født. Forældrenes indkomst er den disponible indkomst (efter skat og overførsler). ASQ:SE-2 er målt, når barnet er 3 år. Forældrenes indkomst er inkluderet som indikatorer for hver percentil for hhv. mor og far. Forældrenes uddannelse er inkluderet som indikator for hvert niveau (grundskole, gymnasial, erhvervsfaglig, KVVU, MVU, LVU, ph.d.). Forældrenes alder er målt ved barnets fødsel og målt i heltal og inkluderet som indikator.

Note: Standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, og *** $p < 0,01$.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Kolonne (1) i hhv. Tabel 4.2 og Tabel 4.3 bekræfter, at forskellene er størst for de børn fra familier, der har modtaget støtte efter servicelovens § 11. Forskellen er 0,35 standardafvigelser i dansk og 0,23 (ej signifikant) standardafvigelser i matematik. I både dansk og matematik falder forskellene til under en tredjedel, når vi tager højde for forældrenes alder, indkomst og uddannelse (kolonne (3)). For de børn fra familier, der modtog en forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 52, bliver forskellen ligefrem positiv (Panel B i de to tabeller). Det tyder altså på, at sammenligner vi børn, der modtager en forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 52, med børn, der ligner dem, så klarer de sig faktisk bedre. Det bør dog bemærkes, at disse estimater har en vis grad af usikkerhed, og at sidstnævnte kun er statistisk signifikant på et 10-procents-niveau for dansk.

Tabel 4.3 Regressionsresultater: Sammenhængen mellem en forebyggende foranstaltning i de første fire leveår og resultater i den nationale overgangstest i Matematik i 2. klasse

	(1)	(2)	(3)	(4)
Panel A: Kun § 11 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog støtte	-0,231	-0,212	-0,039	-0,023
	(0,160)	(0,163)	(0,164)	(0,164)
Panel B: Kun § 52 (sammenlignet med ingen forebyggende foranstaltninger)				
Modtog forebyggende foranstaltninger	-0,203	-0,171	0,191	0,198
	(0,154)	(0,158)	(0,160)	(0,160)
Antal observationer	2.836	2.836	2.836	2.836
Kontrolvariable:				
Forældrenes alder	Nej	Ja	Ja	Ja
Indkomst og uddannelse	Nej	Nej	Ja	Ja
ASQ:SE-2 og WHO-5	Nej	Nej	Nej	Ja

Anm.: Tabellen viser resultater fra estimationen af en lineær model med mindste kvadraters metode. Den afhængige variabel er de nationale overgangstest, og den er standardiseret til et gennemsnit på nul og en standardafvigelse på 1 inden for en kohorte. Forældrenes baggrund er målt i det år, barnet er født. Forældrenes indkomst er den disponible indkomst (efter skat og overførsler).

Note: Standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, og *** $p < 0,01$.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Samlet set kan analyserne indikere, at børn fra familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i grundskolens første prøver. Forskellen er størst for børn fra familier, der modtager støtte efter servicelovens § 11. For børn fra familier, der modtaget en foranstaltning efter servicelovens § 52, bliver forskellen positiv, når vi sammenligner med lignende børn. Det kan tyde på, at forebyggende foranstaltninger har en beskyttende effekt for børnenes udvikling. Dette skal tages med det forbehold, at estimaterne er lidt støjfulde og insignifikante.

4.2.3 Børns udvikling før og efter de forebyggende foranstaltninger

I det foregående afsnit sammenlignede vi børns udvikling og skoleresultater for familier med en forebyggende foranstaltning med øvrige familier. I dette afsnit undersøger vi børns udvikling på tværs af forebyggende foranstaltninger ved at udnytte, at vi for en del børn har SPOR-målinger både før og efter, de modtager en forebyggende foranstaltning. Tabel 4.4 viser ASQ:SE-2-målingerne før og efter modtagelsen af en forebyggende foranstaltning. De første to kolonner viser testresultaterne for

andelen af børn, der er i risiko for en ikke-aldersvarende udvikling ved første SPOR-måling. De sidste to kolonner viser det standardiserede mål for ASQ:SE-2.

Tabel 4.4 ASQ:SE-2 før og efter modtagelsen af en forebyggende foranstaltning

	Andel i risikogruppen		Standardiseret mål	
	§ 11	§ 52	§ 11	§ 52
ASQ:SE-2 før	42,4 %	47,0 %	0,638	0,704
ASQ:SE-2 efter	48,9 %	52,6 %	0,957	1,028
Forskel	6,5 procentpoint	5,6 procentpoint	0,319	0,323
Antal observationer	368	266	368	266

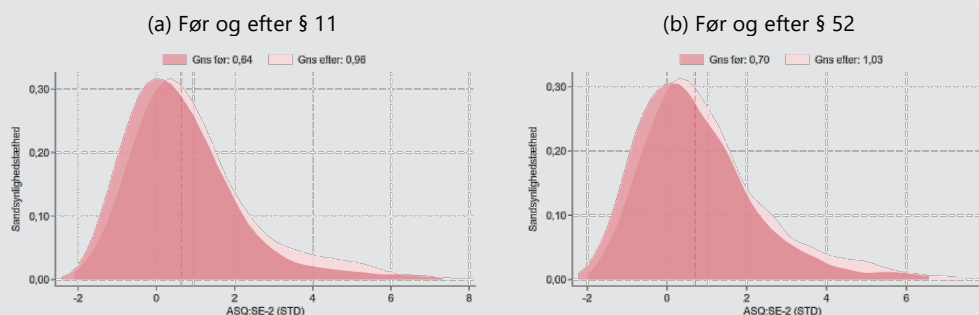
Anm.: Tabellen viser andelen af børn i familier, der var i risiko for ikke-alderssvarende udvikling (kolonne to og tre) hhv. før og efter, at de modtager en forebyggende foranstaltning. I kolonne fire og fem viser vi deres standardiserede ASQ:SE-2-værdi før og efter. Vi har restrikeret analysen til børn, som vi observerer før og efter, at de modtager en forebyggende foranstaltning.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Vi ser, at andelen i risikogruppen steg både for § 11 og § 52 efter indsatsens begyndelse, med en lidt større stigning blandt de børn, som modtog § 11 (6,5 procentpoint) sammenlignet med de børn, som modtog § 52 (5,6 procentpoint).

Det standardiserede mål steg markant for begge typer forebyggende foranstaltninger, hvilket også her viser en forværring efter indsatsens begyndelse. Stigningerne i det standardiserede mål var meget ens for § 11 (0,319) og § 52 (0,323). Denne forskel er også vist i Figur 4.5, hvor vi kan se ændringer på tværs af hele fordelingen.

Figur 4.5 Fordelingen af ASQ:SE-2 før og efter modtagelsen af en forebyggende foranstaltning

Anm.: Figuren viser fordelingen i de nationale overgangstest i 2. klasse for børn i familier, der modtager forebyggende foranstaltninger i barnets første fire leveår, sammenlignet med børn i familier, der ikke modtager forebyggende foranstaltninger i de første fire leveår. De nationale overgangstest er standardiseret til et gennemsnit på nul og en standardafvigelse på 1 inden for en kohorte. Figur (a) er baseret på 368 observationer. Figur (b) er baseret på 266 observationer.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Udfordringen ved sammenligningen af målinger før og efter modtagelsen af de forebyggende foranstaltninger er, at vi ikke ved, hvordan disse børn ville have udviklet sig uden en forebyggende foranstaltning. Vi har derfor brug for et bud på, hvordan denne udvikling ville have været uden en forebyggende foranstaltning. En løsning på denne udfordring er at betragte udviklingen blandt børn, som ikke modtager en forebyggende foranstaltning. Vi kan så bruge denne udvikling som et bud på, hvordan udviklingen ville have været hos børn, der modtager en forebyggende foranstaltning. Denne analysemetode kaldes difference-in-differences, fordi den anvendes ved at sammenligne forskellen før og efter en foranstaltning (den første forskel) med tilsvarende forskel for børn, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning.

En nøgleantagelse i difference-in-differences tilgangen er, at udviklingen blandt børn, som ikke modtager en forebyggende foranstaltning, er et godt estimat for udviklingen blandt børn, der modtager en indsats. Den antagelse kan vi ikke undersøge direkte, men antagelsen sandsynliggøres typisk ved at undersøge, om udviklingen over tid er sammenlignelig i andre perioder, hvor ingen modtager en indsats. Hvis vi ville have flere end to SPOR nedslag pr. barn, så ville vi også kunne sammenligne udviklingen i ASQ:SE-2 i perioder, hvor ingen af børnene modtager en forebyggende foranstaltning. Især i de tidlige børneår, hvor udviklingen er meget forskellig fra barn til barn, er det en noget streng antagelse, at børns udvikling er ens på tværs af børnegrupperne. Da vi desværre ikke har flere end to nedslag, kan vi heller ikke undersøge antagelsen. De følgende analyser skal derfor vurderes med store

forbehold og i højere grad betragtes som en afprøvning eller en illustration af en metodisk analysemetode til at vurdere effekten af forebyggende foranstaltninger.

Vi implementerer difference-in-differences tilgangen med en regressionsanalyse, hvor vores afhængige variabel er den standardiserede ASQ:SE-2-værdi, og de uafhængige variable er følgende:

1. En indikator for, om familien modtager en forebyggende foranstaltning imellem de to SPOR-målinger af ASQ:SE-2
2. En indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling
3. En indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling, og om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger.

Den første koefficient opfanger forskellene på tværs af familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, og familier, der ikke gør. Den anden koefficient opfanger forskellen mellem de to målinger for familier, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning. Den tredje koefficient angiver, hvor meget ændringen i ASQ:SE-2 mellem de to målinger afviger for gruppen, der blev tildelt en forebyggende foranstaltning mellem første og anden måling.

Før vi viser regressionsresultaterne, viser vi først i Tabel 4.5 forskellene på tværs af de tre grupper i deres baggrundsvariable. Vi kan se, at gruppen af børn fra familier, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, afviger betydeligt fra børn fra familier, der modtager en forebyggende foranstaltning. 20 % af børn fra familier, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, er i den første måling i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Blandt børn fra familier, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, er andelen mellem 43 og 46 %.

Tabel 4.5 Gennemsnit for baggrundsvariable for børn med to ASQ:SE-2-målinger

	Ingen forebyggende foranstaltninger	Modtog § 11	Modtog § 52
	(1)	(2)	(3)
Andel i ASQ:SE-2 i risikogruppen, før	0,20	0,43	0,46
Standardiseret ASQ:SE-2 før	-0,08	0,66	0,68
Alder ved ASQ:SE-2 før	1,98	2,12	2,13
Andel i ASQ:SE-2 i risikogruppen, efter	0,16	0,47	0,53
Standardiseret ASQ:SE-2 efter	-0,11	0,92	1,03

	Ingen forebyggende foranstaltninger	Modtog § 11	Modtog § 52
Alder ved ASQ:SE-2 efter	4,06	4,20	4,20
Morens indkomstpercentil	48,94	36,00	34,60
Farens indkomstpercentil	51,57	41,12	36,94
Fars alder ved barnets fødsel	34,03	33,89	34,91
Mors alder ved barnets fødsel	31,50	30,84	30,86
Mors højeste uddannelse er grundskole	0,14	0,35	0,48
Fars højeste uddannelse er grundskole	0,13	0,28	0,41
Antal observationer	32.757	368	266

Anm.: Tabellen viser gennemsnit for tre forskellige grupper af populationen. I kolonne (1) består populationen af alle børn, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, men hvor der haves to målinger af ASQ:SE-2. I kolonne (2) er kun børn, der modtog en § 11, medtaget. I kolonne (3) er kun børn, der modtog en § 52, medtaget.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Tabel 4.5 viser også, at forældrebaggrunden er vidt forskellig. I tråd med tidligere analyser, så har familier, der modtager en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger, i gennemsnit et lavere indkomst- og uddannelsesniveau. Disse niveau-forskelle behøver ikke nødvendigvis at være problematiske for difference-in-differences tilgangen, idet vi her blot antager, at udviklingen over tid er ens for de forskellige grupper. Denne antagelse kan ikke testes, idet vi ikke ved, hvordan gruppen af børn fra familier med en forebyggende foranstaltning ville have udviklet sig uden forebyggende foranstaltning.

I Tabel 4.6 viser vi regressionsresultaterne for difference-in-differences analysen. Som forventet er koefficienten, på om familierne modtog en forebyggende foranstaltning, positiv og signifikant i begge specifikationer. Børn fra familier, der modtog en forebyggende foranstaltning, har signifikant højere ASQ:SE-2-værdi i udgangspunktet.

Tabel 4.6 Regressionsresultater: Ændringer i ASQ:SE-2 før og efter forebyggende foranstaltninger, sammenlignet med alle andre børn

	Modtog § 11 (1)	Modtog § 52 (2)
Indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling	-0,027***	-0,027***
	(0,005)	(0,005)
Indikator for, om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger	0,735***	0,758***
	(0,081)	(0,092)
Indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling, og om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger	0,285***	0,377***
	(0,080)	(0,101)
Konstant	-0,076***	-0,075***
	(0,005)	(0,005)
Antal observationer	33.275	33.275

Anm.: Tabellen viser regressionsresultater fra to separate regressioner af en lineær model. Den afhængige variabel er barnets ASQ:SE-2-måling (standardiseret). De uafhængige variable er kun de listede variable.

Note: Robuste standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, og *** $p < 0,01$.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Tabel 4.6 viser dog også, at koefficienten på indikatoren "for om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling, og om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger" er positiv og signifikant i begge kolonner. Det tyder altså på, at udviklingen over tid er dårligere for børn, der modtager en forebyggende foranstaltning, sammenlignet med alle andre børn. Som beskrevet, så er det en kritisk antagelse, at børn i familier, der ikke modtog en forebyggende foranstaltning, udvikler sig på samme måde, som børn fra familier, der modtog en forebyggende foranstaltning. Resultaterne skal derfor vurderes med det forbehold, at vi ikke kan undersøge denne kritiske antagelse.

Vi kan skabe et bedre sammenligningsgrundlag ved kun at medtage børn i kontrolgruppen, der ligner børn fra familier, der modtager en forebyggende foranstaltning. For ethvert barn i indsatsgruppen⁸ finder vi altså et barn i den store gruppe af børn, der ikke modtager forebyggende foranstaltninger, og skaber derved en kontrolgruppe af sammenlignelige børn. For eksempel, hvis barnet i indsatsgruppen har forældre med højst grundskoleuddannelse og havde en ASQ:SE-2-værdi på 53 ved første måling, så finder vi et barn i kontrolgruppen med tilsvarende observerbare karakteristika. Ideelt set ville vi også her finde børn i kontrolgruppen, der ligner børn i

⁸ Fra familier, der modtager forebyggende foranstaltninger.

indsatsgruppen ud fra, hvordan de udvikler sig over tid, og ikke blot ud fra deres niveau ved første måling, for netop at sandsynliggøre, at nøgleantagelsen i difference-in-differences er opfyldt. Vi har dog kun én før-måling for ASQ:SE-2, og vi kan derfor kun finde en sammenlignelig gruppe på niveauet.

Tabel 4.7 Gennemsnit for baggrundsvARIABLE for børn med to ASQ:SE-2-målinger, vægtet med CEM

	Ingen forebyggende foranstaltninger, matchet til (2)	§ 11	Ingen forebyggende foranstaltninger, matchet til (4)	§ 52
	(1)	(2)	(3)	(4)
Andel i ASQ:SE-2 i risikogruppen, før	0,34	0,43	0,40	0,45
Standardiseret ASQ:SE-2 før	0,19	0,67	0,34	0,68
Alder ved ASQ:SE-2 før	2,11	2,12	2,06	2,11
Andel i ASQ:SE-2 i risikogruppen, efter	0,24	0,50	0,27	0,53
Standardiseret ASQ:SE-2 efter	0,11	1,03	0,22	1,06
Alder ved ASQ:SE-2 efter	4,17	4,18	4,13	4,17
Morens indkomstpercentil	35,84	34,22	31,95	32,59
Farens indkomstpercentil	39,66	40,00	34,53	34,79
Fars alder ved barnets fødsel	32,60	33,65	33,58	34,83
Mors alder ved barnets fødsel	29,99	30,62	30,26	30,85
Mors højeste uddannelse er grundskole	0,37	0,37	0,52	0,51
Fars højeste uddannelse er grundskole	0,30	0,31	0,42	0,41
Antal observationer	10.688	385	6.419	324

Anm.: Tabellen viser gennemsnit for tre forskellige grupper af populationen. Kolonne (1) er alle børn, der ikke modtog en forebyggende foranstaltning, men vægtet til at minde mest muligt om kolonne (2). Kolonne (2) er kun børn, der modtog en § 11. Kolonne (3) er alle børn, der ikke modtog en forebyggende foranstaltning, men vægtet til at minde mest muligt om kolonne (4). Kolonne (4) er kun børn, der modtog en § 52.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Vi danner kontrolgruppen med coarsened exact matching metoden (CEM). Detaljerne i denne metode er beskrevet i Bilag 1. I Tabel 4.7 viser vi kontrolgruppens gennemsnitlige baggrund efter CEM-matchning med hhv. indsatsgruppen for § 11 (kolonne 1) og § 52 (kolonne 3). Sammenligner vi kolonne (1) og (3) i Tabel 4.7 med kolonne (1) i Tabel 4.5, ser vi, at CEM-metoden skaber en mere sammenlignelig

kontrolgruppe end den samlede gruppe af børn, der ikke har modtaget forebyggende foranstaltninger.

Andelen af børn med ikke-alderssvarende udvikling i den oprindelige kontrolgruppe var 20 %, mens den lå mellem 43-46 % for børn, der modtog § 11 og § 52. Efter CEM-matchning er andelen i kontrolgruppen 34 % for § 11 og 40 % for § 52. Kontrolgruppen ligner dermed indsatsgruppen bedre, også når vi ser på forældrenes indkomst og uddannelse, selvom andelen fortsat er lavere efter match.

Vi har nu anvendt den nye kontrolgruppe i difference-in-difference-analysen. Resultaterne af denne analyse er vist i Tabel 4.8. Vi ser nu, at koefficienterne for, om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger, er betydeligt mindre. Det er forventet, fordi kontrolgruppen netop er udvalgt til, at den i udgangspunktet ligner indsatsgruppen mere. Vi ser dog stadig positive og signifikante koefficienter på det tredje led, interaktionen mellem, om familien modtog en forebyggende foranstaltning og målingen efter modtagelsen. Koefficienterne er større end før, især for § 11, hvilket altså i sig selv vil pege på en dårligere udvikling for børn i familier, der modtager forebyggende foranstaltning.

Tabel 4.8 Regressionsresultater: Ændringer i ASQ:SE-2 før og efter forebyggende foranstaltninger, sammenlignet med kontrolgruppen, vægtet med CEM

	Modtog § 11 (1)	Modtog § 52 (2)
Indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling	-0,089***	-0,119***
	(0,030)	(0,039)
Indikator for, om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger	0,170**	0,156*
	(0,071)	(0,094)
Indikator for, om målingen er den anden ASQ:SE-2-måling, og om familien modtog en forebyggende foranstaltning imellem de to målinger	0,426***	0,605***
	(0,090)	(0,117)
Konstant	0,173***	0,331***
	(0,031)	(0,044)
Antal observationer	10.067	5.757
CEM Vægte	Ja	Ja

Anm.: Tabellen viser regressionsresultater fra to separate regressioner af en lineær model. Den afhængige variabel er barnets ASQ:SE-2-måling (standardiseret). De uafhængige variable er kun de listede variable.

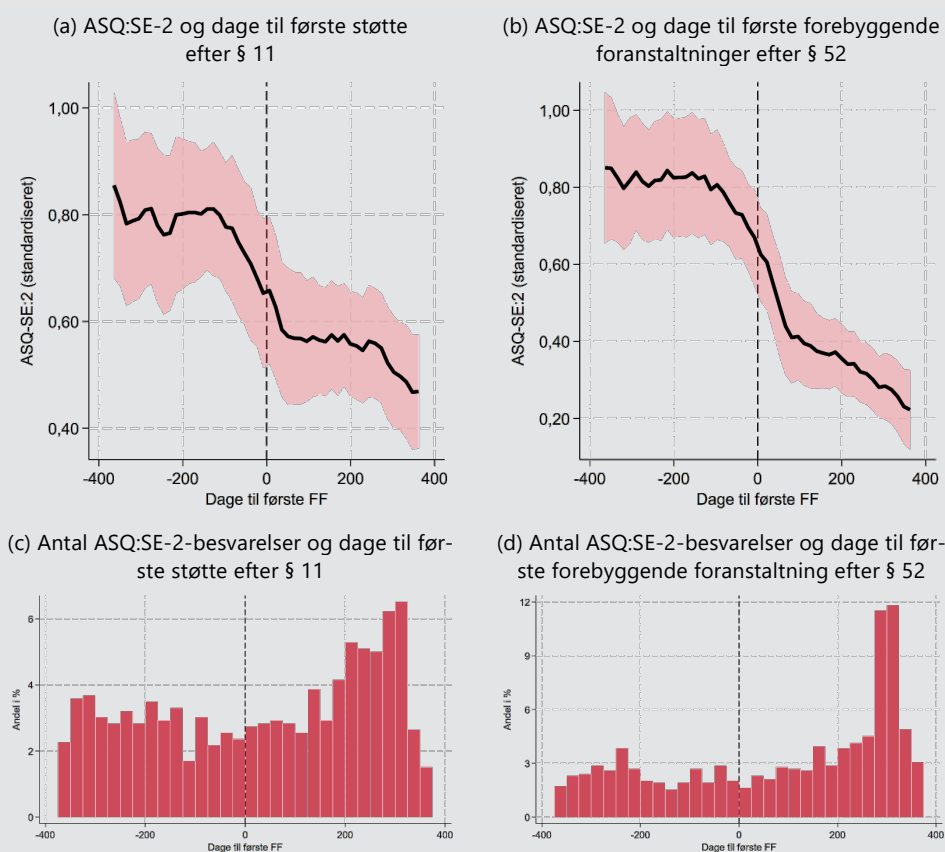
Note: Robuste standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Der kan være mange grunde til, at antagelsen om, at udviklingen over tid er sammenlignelig på tværs af børnene, ikke er opfyldt. Børnene og deres familier har forskellige ressourcer og muligheder, hvilket ikke kun påvirker, hvordan børnene har det på et givent tidspunkt, men også, hvordan de udvikler sig. Derudover kan der også være institutionelle årsager til, at antagelsen ikke er opfyldt. Ved mange indsatser ser man det såkaldte "Ashenfelter's Dip" (Ashenfelter, 1978), hvor udfaldsmålet afviger, umiddelbart før en indsats modtages. Det kan fx være fordi, deltagelsen i en indsats afhænger af udfaldsmålets værdi. Hvis man for eksempel kan deltage i et undervisningsforløb, hvis man har en indkomst under et vist niveau, så kan det være, at indkomsten falder i indsatsgruppen, umiddelbart før undervisningsforløbet starter, simpelthen fordi deltagerne sænkede deres indkomst for at sikre, at de kom med i undervisningsforløb. En sådan adfærd vil også gøre, at antagelsen med sammenlignelig udvikling over tid ikke er opfyldt. I vores tilfælde behøver det ikke at betyde, at barnets udvikling gør et "dip" før indsatsen, det kan også bare være tilfældet, at opfattelsen af barnets udvikling er påvirket af timingen af indsatsen. For at undersøge dette, viser vi i Figur 4.6 ASQ:SE-2-målingerne i forhold til tidspunktet for første forebyggende foranstaltning. Figuren viser, at ASQ:SE-2-målingerne bliver betydeligt bedre umiddelbart omkring tildeling af første forebyggende foranstaltning. Da det virker usandsynligt, at barnets udvikling kan ændre sig med øjeblikkelig virkning omkring tildelingen af første forebyggende foranstaltning, så må disse ændringer skyldes ændringer i, hvordan forældrene registrerer deres målinger, eller ændringer i, hvilke forældre der registrerer målingerne.

Difference-in-differences analysen bygger på stærke antagelser, som vi ikke direkte kan undersøge. Vores analyse af ASQ:SE-2-målinger omkring påbegyndelsen af forebyggende foranstaltninger gør derfor, at vi er ekstra forsigtige ved fortolkningen af resultaterne i Tabel 4.6 og Tabel 4.8. Selvom tabellerne peger på en mere negativ udvikling blandt børn, der modtager en forebyggende foranstaltning, så vurderer vi ikke, at man kan konkludere, at der er en negativ effekt af indsatserne.

Figur 4.6 Antal dage til første forebyggende foranstaltning og ASQ:SE-2 målinger for alle børn, som på et tidspunkt modtager støtte efter § 11 eller foranstaltninger efter § 52

Note: Den stiplede linje ved 0 dage angiver tidspunktet for tildelingen af første forebyggende foranstaltning. Figuren er kun baseret på børn, der modtager en forebyggende foranstaltning. Figurene (a) og (c) er baseret på 368 observationer. Figurene (b) og (d) er baseret på 266 observationer. Andelen refererer til andelen af besvarelser, der er gennemført på den dag.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR.

4.3 Konklusion

Vi har i dette afsnit belyst sammenhængen mellem forebyggende foranstaltninger og børns udvikling. Børn i familier, der senere modtager en forebyggende foranstaltning, er i udgangspunktet i højere grad i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling. Forskellen i børns udvikling før den forebyggende foranstaltning kan kun delvis forklares af forskelle i forældrenes alder, indkomst og uddannelse.

Sammenligner vi børns udvikling efter, at de modtager en forebyggende foranstaltning, med deres udvikling før de modtager en forebyggende foranstaltning, er der tegn på, at udviklingen går i den forkerte retning. Sammenligner vi udviklingen over tid med tilsvarende udvikling fra familier, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, er der også tegn på, at børn i familier med forebyggende foranstaltninger har en mere negativ udvikling. Disse analyser kunne tyde på en negativ effekt af forebyggende foranstaltninger, men som beskrevet bygger denne fortolkning på en stærk antagelse, som vi ikke direkte kan undersøge. Derimod viser analyser, at målingen af børns udvikling er forbundet med tidspunktet for den forebyggende foranstaltning. Dette gør, at vi vurderer, at vi ikke kan konkludere en effekt af forebyggende foranstaltninger ud fra disse analyser. Fremtidige analyser, der eventuelt bygger på flere SPOR-datanedslag, vil gøre det muligt at undersøge antagelserne bag denne analysetilgang mere direkte. Vi forventer, at dette vil give et bedre svar på effekten af forebyggende foranstaltninger.

Børn i familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i grundskolens første prøver i matematik og dansk (venstre side af overstående grafik). Men sammenligner vi børn fra familier, hvor forældre har samme alder, indkomst og uddannelse, så er der ingen tegn på, at børn, der modtager en forebyggende foranstaltning, klarer sig dårligere i skolens første prøver (højre side af overstående grafik). Med alle forbehold tyder dette på, at forebyggende foranstaltninger kan have en beskyttede betydning for børnene.

5 Kommunal variation i forebyggende foranstaltninger

I dette kapitel præsenterer vi den geografiske variation i forebyggende foranstaltninger på tværs af kommuner. Afsnittets formål er at belyse, om forskelle i børns udvikling og brugen af forebyggende foranstaltninger på tværs af kommuner alene kan forklares ved forskelle i kommunernes befolkningssammensætning, eller om der er andre faktorer, der påvirker disse forskelle. Vi undersøger, om andelen af børn, der modtager en forebyggende foranstaltning i 1.-4. leveår, varierer betydeligt mellem kommuner. Derudover belyser vi forskelle mellem foranstaltninger efter § 11 og § 52 og vurderer, hvor meget af variationen der kan forklares af forskelle i befolkningssammensætningen.

5.1 Hvor stor er variationen i forebyggende foranstaltninger på tværs af landets kommuner?

Formålet med dette afsnit er at præsentere den kommunale variation i andelen af børnefamilier, der modtager en forebyggende foranstaltning. Udgangspunktet for disse beregninger er alle børn, der indgår i SPOR-spørgeskemaundersøgelsen. Vi følger børnene i de første fire leveår, og andelen af børn, der har modtaget en forebyggende foranstaltning i en kommune, er derfor defineret som antallet af børnefamilier i kommunen, der på et eller andet tidspunkt i de første fire leveår modtager en forebyggende foranstaltning, divideret med det samlede antal børnefamilier i kommunen. Kommunen er defineret ud fra, hvor barnet bor ved udgangen af det kalenderår, hvor barnet er født.

Tabel 5.1 præsenterer opsummerende statistik på tværs af kommunerne. På tværs af de 98 kommuner og Christiansø, er der i gennemsnit 3,5 % af børnefamilier, der på et tidspunkt modtager en § 11, og 4,1 %, som modtager en § 52 i barnets 0.-3. leveår.

Tabel 5.1 Gennemsnit og spredning i andelen af børnefamilier, der modtager en forebyggende foranstaltning på tværs af landets kommuner, i procent

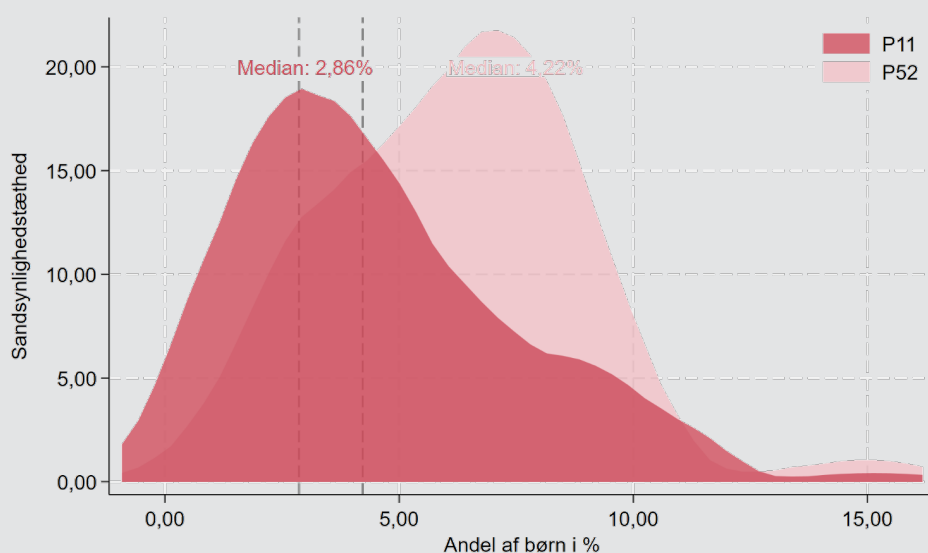
	Gennemsnit	Standardafvigelse	Median	Bund 10 %	Top 10 %
Andel, der har modtaget § 11	3,46	2,31	2,86	0,88	6,75
Andel, der har modtaget § 52	4,06	1,79	4,22	1,62	6,11

Anm.: Tabellen viser andelen af børn, der modtager en støtte (§ 11) eller forebyggende foranstaltning (§ 52) i de første fire leveår i procent. Tabellen dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger. P10 angiver det 10. percentil, og P90 angiver det 90. percentil

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Ser vi på forskellene på tværs af de to paragraffer, så ser vi, at andelen er lidt lavere for § 11 sammenlignet med § 52. Der er til gengæld også større spredning for § 11 sammenlignet med § 52, hvor forskellene mellem top og bund er små 6 procentpoint, sammenlignet med knap 4,5 procentpoint for § 52. Denne forskel på tværs af de to typer er også tydelig, når vi ser på hele fordelingen, vist i Figur 5.1.

Figur 5.1 Fordelingen af den kommunale variation i andelen af familier, der modtager en forebyggende foranstaltning

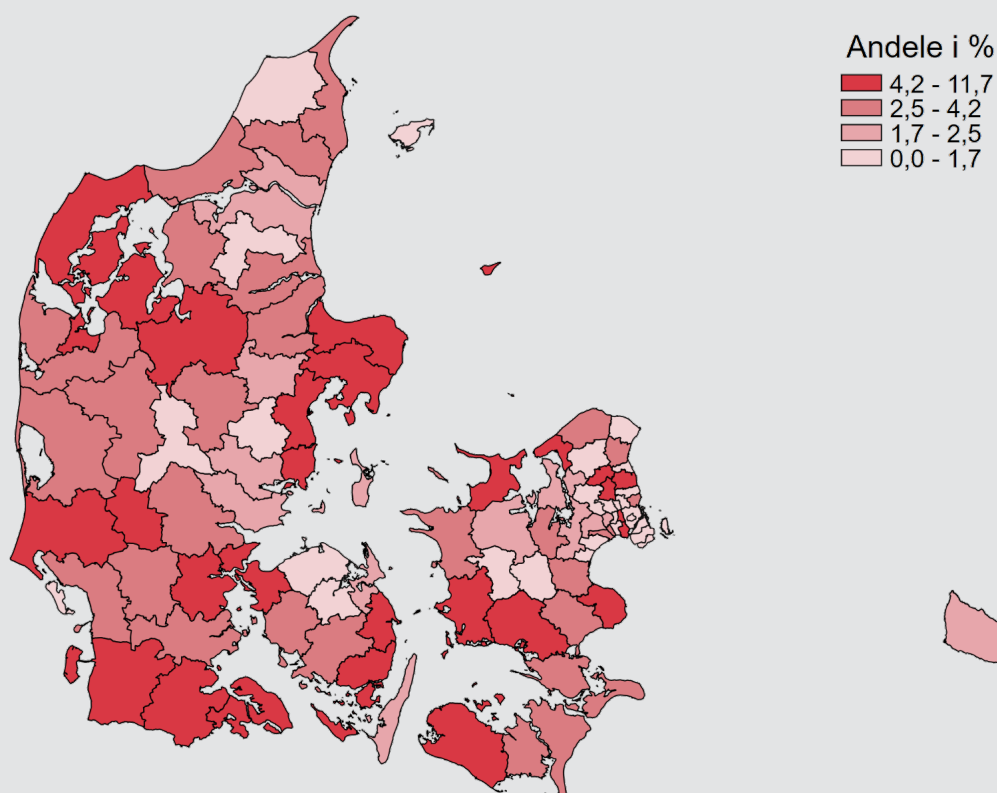
Anm.: Figuren viser fordelingerne for andelen, der modtager støtte (§ 11) eller en forebyggende foranstaltning (§ 52) i de første fire leveår i procent. Figuren dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Figur 5.1 antyder også, at der for § 11 er gældende, at der er en lang "højre hale". Med andre ord, mens det i de fleste af landets kommuner er omkring 3 %, der modtager støtte efter servicelovens § 11, så er der enkelte kommuner, hvor andelen er højere end 15 %.

I Figur 5.2 og Figur 5.3 viser vi den geografiske variation i andelen af børnefamilier, der modtager hhv. støtte efter servicelovens § 11 og en forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 52. Vi ser stor variation i andelen fordelt på hele landet.

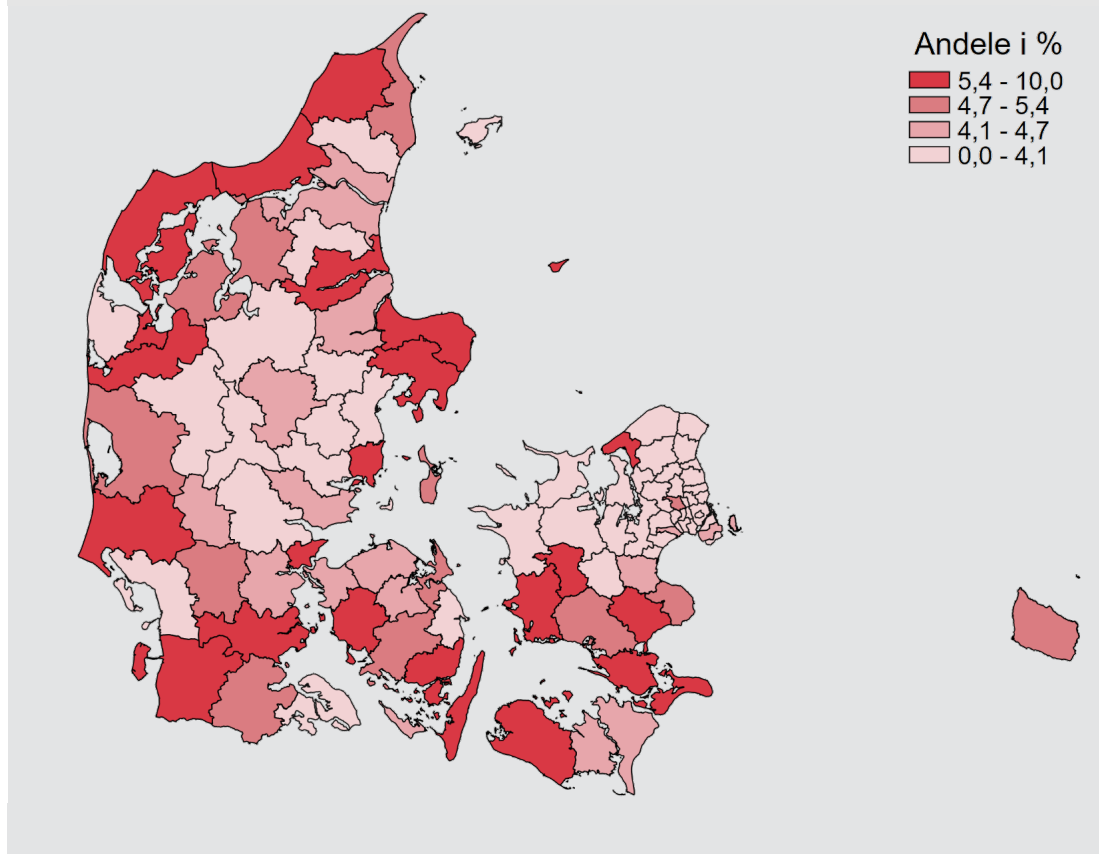
Figur 5.2 Kommunal variation i andelen, der modtager støtte, § 11

Anm.: Figuren viser fordelingerne for andelen, der modtager støtte efter § 11 i de første fire leveår i procent. Figuren dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Figur 5.3 Kommunal variation i andelen, der modtager en forebyggende foranstaltning, § 52

Anm.: Figuren viser fordelingerne for andelen, der modtager en forebyggende foranstaltning (§ 52) i de første fire leveår i procent. Figuren dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Samlet ser vi altså stor variation på tværs af landets kommuner. Hvor det i nogle kommuner er omkring 3 %, der modtager en forebyggende foranstaltning, svarende til knap et barn i hver skoleklasse, så er det i andre kommuner over 10 % af børnene, svarende til omkring tre børn i hver skoleklasse, der modtager en forebyggende foranstaltning.

Andelene er lidt højere for forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52 sammenlignet med støtte efter servicelovens § 11, men der er lidt større forskelle på tværs af kommunerne i andelen, der modtager støtte efter servicelovens § 11.

I det næste afsnit undersøger vi, hvad der kendetegner de kommuner med hhv. lave og høje andele af børn, der modtager forebyggende foranstaltninger.

5.2 Hvad kendetegner kommuner med hhv. høje og lave andele af familier, der modtager forebyggende foranstaltninger?

I Tabel 5.2 tager vi udgangspunkt i sammenligningen af de 10 % af kommunerne med den laveste andel, der modtager en forebyggende foranstaltning, og de 10 % af kommunerne med den højeste andel, der modtager en forebyggende foranstaltning.

Tabel 5.2 Gennemsnitlig befolkningssammensætning i kommuner med høje og lave andele af familier, der modtager forebyggende foranstaltninger

	Kun § 11		Kun § 52	
	Bund 10 %	Top 10 %	Bund 10 %	Top 10 %
Mors gennemsnitsalder ved barnets fødsel, år	31,1	29,8	31,4	29,5
Fars gennemsnitsalder ved barnets fødsel, år	34,6	32,8	34,2	33,0
Far er under 23 år ved barnets fødsel, pct.	1 %	3 %	1 %	3 %
Mor er under 23 år ved barnets fødsel, pct.	4 %	10 %	3 %	10 %
Mor og fars indkomst < 25 percentil, pct.	46 %	43 %	35 %	51 %
Mor og fars indkomstpercentil	38,3	35,9	46,8	29,4
Fars højeste uddannelse er grundskole, pct.	20 %	27 %	18 %	28 %
Mors højeste uddannelse er grundskole, pct.	21 %	35 %	18 %	36 %
Andel børn ASQ:SE-2 risikogruppen, pct.	21 %	22 %	19 %	23 %
Andel forældre i WHO-5 risikogruppen, pct.	13 %	11 %	12 %	11 %

Anm.: Tabellen viser kommunegennemsnit for kommuner blandt de 10 % lavest andele (P10) og kommuner blandt de 10 % højeste andele (P90) opdelt på type af støtte (§ 11) eller forebyggende foranstaltning (§ 52). Andelen er målt i de første fire leveår i procent. Tabellen dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger. WHO-5 er den mindste værdi på tværs af de to forældre. Forældrenes baggrund er målt i det år, barnet er født. Forældrenes indkomst er den disponible indkomst (efter skat og overførsler).

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

De første fire rækker i Tabel 5.2 viser, at i kommuner med en større andel, der modtager en forebyggende foranstaltning, er forældrenes betydeligt yngre ved barnets fødsel. Ser vi på forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52, så er mødre i "toppen" 29,5 år i gennemsnit, og 10 % af dem er under 23 år ved barnets fødsel. Ved kommunerne i den lave ende er moren i gennemsnit 31,4 år, og kun 3 % af mødrene er under 23 år. Ser vi på forældrenes disponible indkomst, så ser vi også betydelige forskelle. Således har 51 % af familierne i kommuner i den høje ende en indkomst, der placerer dem blandt de laveste 25 %. I kommunerne i den lave ende

er det kun 35 %, der ligger i denne lavindkomstgruppe. Ligeledes, så ser vi, at forældrenes uddannelsesniveau er markant lavere i kommuner i den høje ende. Her har 36 % af mødre kun gennemført en grundskole sammenlignet med 18 % i kommuner i den lave ende. Blandt fædre er kontrasten 28 % sammenlignet med 18 %.

Endelig, så ser vi også, at en højere andel af børn er vurderet til at være i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling i en eller flere ASQ:SE-2-målinger i førskolealderen. I kommuner i den høje ende er denne andel 23 % mod 19 % i kommuner i den lave ende. Modsat viser sammenligningen af WHO-5-målinger, at der her er en lille forskel, der tyder på, at flere familier i den lave ende er i risiko for en depression.

Samlet set ser vi altså forskellene i andelen, der modtager forebyggende foranstaltninger, forskellene afspejler i en vis grad også forskelle i befolkningssammensætningen. I næste afsnit går vi ud over sammenligningen på tværs af to grupper og undersøger denne sammenhæng for alle kommuner.

5.3 Kan vi forudsige, hvilke kommuner der har høje og lave andele på baggrund af registerdata og SPOR-data?

I det foregående afsnit så vi, at kommuner med en højere andel af børn, der modtager en forebyggende foranstaltning, har en anden befolkningssammensætning end kommuner med en lavere andel. Denne konklusion var baseret på en sammenligning mellem de 10 % kommuner med den højeste og de 10 % kommuner med den laveste andel. Vi vil nu gå et spadestik dybere i analysen og belyse sammenhængen på tværs af alle kommuner. Dette gør vi ved at estimere en såkaldt lineær model for andelen af børnefamilier, der modtager en forebyggende foranstaltning. Denne analyse har den fordel, at alle kommuner inddrages, og samtidig får vi et estimat for, om forskellene skyldes tilfældigheder, eller om de er statistisk signifikante. Ulempen ved denne metode, sammenlignet med den rå sammenligning i det forrige afsnit, er, at den kræver strengere antagelser. For det første skal vi antage, at der er en lineær sammenhæng mellem baggrundsvariablene og udfaldsmålene. For det andet har vi kun 99 observationer⁹, hvilket betyder, at konklusioner om statistisk signifikans afhænger af yderligere antagelser om datas statistiske egenskaber. For det tredje estimerer vi en såkaldt lineær sandsynlighedsmodel, som kan være udfordrende, når vi arbejder med udfaldsmål, der er forholdsvis sjældne.

Med de nævnte forbehold in mente viser Tabel 5.3, at indikatoren for, om moren er yngre end 23 år ved barnets fødsel, er en signifikant "predictor" for kommunens

⁹ 98 kommuner og Christiansø.

andel af forebyggende foranstaltninger på tværs af, om det er støtte efter servicelovens § 11 eller forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52.

Tabel 5.3 Regressionsresultater: Kan vi forudsige andelen af børn, der modtager forebyggende foranstaltninger på baggrund af den kommunale sammensætning?

	Kun § 11		Kun § 52	
	(1)	(2)	(3)	(4)
Gennemsnitsalder ved barnets fødsel, mødre	0,007	0,011	0,004	0,004
	(0,011)	(0,011)	(0,006)	(0,006)
Gennemsnitsalder ved barnets fødsel, fædre	-0,007	-0,009	-0,002	-0,002
	(0,007)	(0,007)	(0,004)	(0,004)
Far er under 23 år ved barnets fødsel	0,160	0,190	-0,138	-0,142
	(0,471)	(0,457)	(0,221)	(0,226)
Mor er under 23 år ved barnets fødsel	0,255	0,266	0,333***	0,330***
	(0,172)	(0,164)	(0,099)	(0,102)
Mor og fars indkomst <25 percentil	0,013	0,047	-0,044	-0,035
	(0,085)	(0,093)	(0,049)	(0,057)
Mor og fars indkomstpercentil	0,000	0,000	-0,001	-0,001
	(0,001)	(0,002)	(0,001)	(0,001)
Fars højeste uddannelse er grundskole	-0,042	-0,126	0,007	0,003
	(0,072)	(0,085)	(0,039)	(0,049)
Mors højeste uddannelse er grundskole	0,067	0,149*	0,037	0,035
	(0,063)	(0,076)	(0,026)	(0,035)
Andel børn i ASQ:SE-2 risikogruppen		-0,029		0,020
		(0,088)		(0,049)
Andel forældre i WHO-5 risikogruppen		0,174**		0,001
		(0,082)		(0,055)
Antal observationer	99	99	99	99
R-i-anden	0,236	0,272	0,517	0,518

Anm.: Tabellen viser regressionsresultater fra fire estimationer af lineære modeller, hvor den afhængige variabel er kommunegennemsnit for andele, der modtager en forebyggende foranstaltning. Tabellen dækker over kommunale andele på tværs af landets 98 kommuner og Christiansø for alle familier, der deltager i SPORs første to bølger. WHO-5 er den mindste værdi på tværs af forældre. Forældrenes baggrund er målt i det år, barnet er født. Forældrenes indkomst er den disponible indkomst (efter skat og overførsler).

Note: Standardfejl er angivet i parenteser. Signifikansværdier er angivet på følgende niveauer: * p < 0,1, ** p < 0,05, og *** p < 0,01.

Kilde: Egne beregninger baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og STIL kombineret med data fra SPOR.

Det er bemærkelsesværdigt, at R-i-anden er markant højere for andelen, der modtager forebyggende foranstaltning efter servicelovens § 52 sammenlignet med andelen for servicelovens § 11. R-i-anden er et mål for variationen i andelen, som vi kan forklare ved variablene i listen. Modellen forklarer dermed bedst andelen af børn med § 52. Det er morens alder ved barnets fødsel, der driver denne sammenhæng.

5.4 Konklusion

Analyserne i dette kapitel viser, at der er betydelig variation på tværs af kommuner i andelen, der modtager en forebyggende foranstaltning. Blandt kommunerne, der udgør de 10 % med den laveste andel af børnefamilier, som modtager en forebyggende foranstaltning, er det omkring 1 % af børnene, der modtager støtte efter § 11, og ca. 2 %, der modtager hjælp efter § 52. Blandt de 10 % med den højeste andel er det omkring 7 % af børnene, der modtager støtte efter § 11, og ca. 6 %, der modtager hjælp efter § 53. Dette viser, at variationen på tværs af kommuner er størst for støtte efter servicelovens § 11.

I den lave andel er der kommuner, hvor ca. 3 % af børn modtager en forebyggende foranstaltning. I den høje ende er andelen fire gange højere på ca. 12 %.

Forskellene på tværs af kommunerne afspejler sig også i deres befolkningssammensætning. I kommuner med en højere andel af familier, der modtager en forebyggende foranstaltning, er forældrene i gennemsnit yngre, når de får barnet, de har en lavere disponibel indkomst, de har gennemført mindre uddannelse, og barnet er i højere grad i risiko for en ikke-alderssvarende udvikling ifølge ASQ:SE-2-målingerne fra SPOR i førskolealderen.

Endelig så viser analyserne også, at variation i forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52 i langt højere grad kan forklares ved kommunens befolknings sammensætning end variationen, der modtager støtte efter servicelovens § 11.

6 Konklusion

Med den unikke mulighed for at kombinere SPOR med data fra Danmarks Statistiks registre har denne rapport arbejdet eksplorativt med sammenhænge, udfordringer og muligheder for at undersøge familiers trivsel og børns udvikling. Analysen fokuserer på to hovedområder: sammenhængen mellem familiers ressourcer og familiers trivsel, børns udvikling og tidlige skoleforløb samt effekten af forebyggende foranstaltninger på børns udvikling og skoleforløb.

Effekten af støtte og forebyggende foranstaltninger på børn og familier

Forebyggende foranstaltninger efter servicelovens § 52 og støtte efter § 11 sigter mod at hjælpe børn og familier i udsatte positioner. Analysen viser, at børn i familier, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, allerede inden indsatsen typisk har større socioemotionelle udfordringer sammenlignet med børn i familier, der ikke modtager disse indsatser. Dette gælder både for børn, der modtager støtte under § 11 og under § 52, om end forskellene er lidt større for børn under § 52. Dette er et forventeligt resultat, da støtte efter § 11 gives for at undgå, at mindre problemer vokser sig større, mens § 52 kræver en børnefaglig undersøgelse, hvor udfordringerne er af en sværere karakter.

Børn, der modtager støtte eller forebyggende foranstaltninger, klarer sig generelt dårligere i nationale test i 2. klasse i både dansk og matematik. Når der tages højde for familiernes socioøkonomiske baggrund, reduceres forskellene markant, især for børn under § 52. Faktisk viser analyserne, at børn i denne gruppe kan klare sig bedre end sammenlignelige børn, når deres baggrundsfaktorer kontrolleres. Dette peger på, at mere intensive foranstaltninger som dem under § 52 kan have en beskyttende effekt.

Sammenligninger af børns udvikling før og efter modtagelsen af forebyggende foranstaltninger viser dog en overordnet stigning i udfordringerne målt ved ASQ:SE-2. Selvom udviklingen over tid er dårligere for børn i målgruppen end for børn i kontrolgruppen, er det ikke entydigt, om dette skyldes selve indsatsen, de bagvedliggende udfordringer, der førte til indsatsen, eller om det skyldes målefejl. § 11 har historisk været underrapporteret, og der kom først et egentlig krav om registrering i 2020. Derudover ser det ud til, at forældrenes syn på deres børn påvirkes af det forløb, som leder op til, at barnet eller familien modtager en forebyggende foranstaltning.

Overordnet har vores analyser vist, at de data, som SPOR indeholder, giver stærkere analyser på det sociale område. SPOR-data giver også en unik mulighed for at foretage egentlige effektmålinger. Vi viser dog også, at analyser med SPOR-data stadig løber ind i gængse udfordringer.

Børns socioemotionelle udvikling viser tydeligere sammenhænge end familiernes trivsel

Børn har en højere risiko for en ikke-alderssvarende udvikling i familier, hvor forældrene var yngre ved barnets fødsel, hvor forældrene har gennemført mindre uddannelse, og hvor forældrenes indkomst er lavere. Sammenhængen mellem forældrenes ressourcer og barnets udvikling er stærkere, jo ældre barnet er. Vi ser også signifikante sammenhænge mellem familiernes alder, uddannelse og indkomst og deres selvrapporterede trivsel, målt ved WHO-5-målingerne. Men sammenhængene er ikke nær så entydige.

Børns socioemotionelle udvikling i 3-årsalderen har stærk sammenhæng med barnets senere skoleforløb. For familiernes trivsel, målt ved WHO-5, ser vi også en sammenhæng med barnets senere skoleforløb, dog primært på mål, hvor forældrene har mest direkte indflydelse.

Betydelige geografiske variationer

Analysen viser betydelige geografiske forskelle i både børns udvikling og brugen af forebyggende foranstaltninger. Andelen af børn i risiko for ikke-alderssvarende udvikling varierer mellem 17 % og 38 % på tværs af kommuner. Disse forskelle korrelerer ikke entydigt med socioøkonomiske forhold, hvilket peger på, at andre faktorer som kommunernes praksis og ressourcetildeling spiller en rolle.

Hvad virker – og hvad virker ikke?

Resultaterne peger på, at forebyggende foranstaltninger efter § 52 har større potentiale til at støtte børn og familier end de tidligt forebyggende tiltag under § 11-støtten. Det tyder på, at mere intensive og målrettede indsatser kan mindske de negative konsekvenser for børn i udsatte positioner. Støtte efter § 11 ser ud til at have begrænsede effekter, når socioøkonomiske forskelle tages i betragtning.

Forebyggende foranstaltninger alene kan ikke eliminere forskelle i trivsel og udvikling, men de har potentialet til at dæmpe nogle af de negative konsekvenser for børn i udsatte familier. Resultaterne fremhæver dog behovet for yderligere forskning for at forstå de langvarige effekter af disse indsatser og sikre, at ressourcerne anvendes mest effektivt.

Analyserne peger også i retning af, at et datasæt som SPOR har store potentialer til at belyse forskningsspørgsmål på det sociale område. Dog viser analyserne også, at man skal være varsom med, hvordan mål og *indsats* kan påvirke hinanden og dermed skabe udfordringer for analyserne.

Dokumentation

7 Metode

I rapporten benyttes både spørgeskemadata og registerdata, da SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet – undersøger en lang række faktorer hos danske børnefamilier, som normalt ikke er tilgængelige i Danmarks Statistik.

7.1 Definitoriske beskrivelser

Boks 7.1 Data og metode

Generelt om behandlingen af svar fra én eller begge forældre

Hvordan har vi sikret én observation pr. barn?

Da både mor og far har fået muligheden for at besvare SPOR, har vi valgt at reducere antallet af svar, så der er tale om én observation pr. barn.

Hvis der har været svar fra én forælder, er dette benyttet direkte. Såfremt der er svar fra to forældre, er der taget et gennemsnit af de to besvarelser.

Når der er arbejdet med tidspunkter for besvarelserne, har vi benyttet det tidspunkt, som er relevant for analyse.

7.1.1 Børns socioemotionelle udvikling

Den socioemotionelle udvikling foregår i tæt samspil med andre mennesker. For småbørn er denne udvikling en tidlig indikator på deres helbred og trivsel. Hos de yngste børn viser trivsel og sundhed sig primært gennem deres adfærd. Dog varierer opfattelsen af, hvad der er passende adfærd, afhængigt af barnets alder, kulturelle baggrund, familiens værdier og den konkrete situation. Børn i 0-3-årsalderen kan endnu ikke bruge sproget, så de udtrykker mistrivsel gennem gråd eller manglende gråd, lyde, ansigtsudtryk, bevægelser og fysiske tegn som fx forstoppelse (Carter et al., 2004).

I SPOR bruges det validerede redskab ASQ:SE-2 (Ages & Stages Questionnaires®: Social-Emotional, Second Edition). Der anvendes aldersspecifikke spørgeskemaer, som udfyldes af forældrene til barnet. Der er således anvendt 5 forskellige skemaer i

denne rapport. I Tabel 7.1 fremgår det, hvordan vi beskriver målingen i teksten, hvilket ASQ:SE-skema, som benyttes, samt antal items og skalarange.

Tabel 7.1 Overblik over de aldersspecifikke spørgeskemaer, som er anvendt i SPOR

	Beskrives som	Valideret skema	Antal items	Skala
ASQ:SE-2	9 måneder	12 måneder	27	0-270
	2 år	24 måneder	31	0-310
	3 år	36 måneder	35	0-350
	4 år	48 måneder	36	0-360
	5 år	60 måneder	36	0-360

Eksempler på items i ASQ:SE-2 kan være (items taget fra alle 5 aldersspecifikke skemaer):

- Ser dit barn på dig, når en fremmed nærmer sig?
- Kan dit barn lide at blive nusset eller krammet?
- Kan dit barn fastholde aktiviteter, som det kan lide i mindst 5 minutter (ud over at se TV, film eller lege med elektronik)?
- Vågner dit barn tre eller flere gange om natten?
- Græder, skriger eller har dit barn raserianfald i lang tid ad gangen?

Til disse spørgsmål svarer forældrene 'ofte eller altid', 'af og til' og 'sjældent eller aldrig', og de kan desuden krydse af, hvis de er bekymrede i forhold til det enkelte udviklingsmål. En høj score på ASQ:SE-2 betyder stigende udfordringer med den socioemotionelle udvikling. I denne rapport arbejder vi med ASQ:SE-2-skalaen uden at medregne bekymringsscoren. Dette skyldes, at bekymringscoren i en dansk kontekst ofte ender med at afspejle en generel bekymret forælder end en særlig bekymring, som knytter sig til barnet.

Der er på nuværende tidspunkt ikke beregnet danske grænseværdier for, hvornår et barn er i risiko for ikke at være alderssvarende i dets socioemotionelle udvikling. De amerikanske grænseværdier er beregnet med bekymringsscoren og ligger generelt højere end de danske. Vi har derfor beregnet en grænseværdi for, hvornår et barn er i risiko for ikke at være alderssvarende i dets socioemotionelle udvikling. Vi benytter følgende beregningsmetode fra Squires et al. (2015):

$$\text{Grænseværdi} = \text{median} + 1,5 * \left(\frac{Q3 - Q1}{2} \right)$$

Hvor Q1 og Q3 er hhv. første og tredje kvartil. De beregnede grænseværdier fremgår af Tabel 7.2 samt deres beregningsgrundlag.

Tabel 7.2 Beregnede grænseværdier og beskrivende statistisk for de 5 aldersspecifikke spørgeskemaer, som er anvendt i SPOR

Beskrives som	Beregnet grænseværdi	Antal observationer	Gennemsnit	Median	Standardafvigelse	Q1	Q3
9 måneder	50,00	32.904	37	35	19	25	45
2 år	48,75	17.279	36	30	22	20	45
3 år	67,50	32.507	49	45	26	30	60
4 år	62,50	14.992	42	40	26	25	55
5 år	60,00	15.094	43	38	27	25	55

Anm: Q1 (første kvartil) og Q3 (tredje kvartil) er statistiske mål. De repræsenterer grænserne for de midterste 50 % af dataene og er nyttige til at forstå spredningen. Q1: Dette er værdien, der ligger ved 25 %-percentilen i datasættet. Det betyder, at 25 % af dataene ligger under Q1, og 75 % ligger over. Q3: Dette er værdien, der ligger ved 75 %-percentilen i datasættet. Det betyder, at 75 % af dataene ligger under Q3, og 25 % ligger over.

Kilde: Egne beregninger på SPOR.

I rapporten omtales børn med ASQ:SE-2-værdier over de overstående grænseværdier som værende i risiko for ikke at være alderssvarende i deres socioemotionelle udvikling. At et barn ligger over grænseværdien og dermed er i risiko betyder, at barnet ligger højere end børn i samme aldersgruppe typisk vil gøre. Det er således ikke et direkte udtryk for, at barnet faktisk har socioemotionelle problemer.

7.1.2 Forældretrivsel

Når forældre oplever mentale helbredsproblemer som depression eller depressive symptomer, kan det mindske deres evne til følelsesmæssigt at opfatte og reagere på barnets behov (Field, 2010; Beardslee et al., 1998). Børn og spædbørn er enormt afhængige af deres forældres omsorg og deres forældres evne til at engagere sig i en positiv og hensigtsmæssig interaktion. Hvis forældrene ikke trives, så kan det påvirke den gode forælder-barn-relation, som kan være afgørende for barnets trivsel og udvikling.

I SPOR måler vi forældrenes trivsel ved hjælp af det internationalt validerede trivselsindeks WHO-5 (The World Health Organisation – Five Well-Being Index). Spørgeskemaet består af fem spørgsmål, hvor forældrene skal vurdere, hvordan de har

haft det de sidste 14 dage. I Tabel 7.3 fremgår det, hvordan vi beskriver målingen i teksten, hvilket skema, som benyttes, samt antal items og skalarange.

Tabel 7.3 Overblik over WHO-5 skemaet

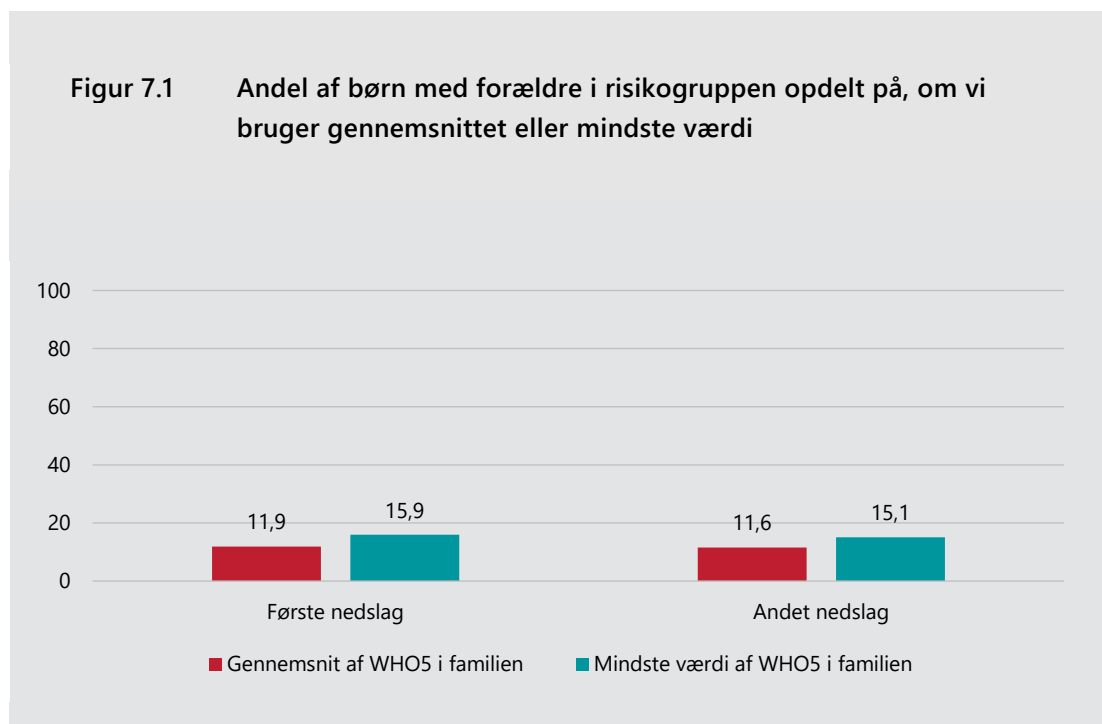
Beskrives som	Valideret skema	Antal items	Skala
Forældretrivsel	WHO-5	5	0-100

Spørgsmålene i WHO-5 er: I de sidste 2 uger ...

- ... har jeg været glad og i godt humør
- ... har jeg følt mig rolig og afslappet
- ... har jeg følt mig aktiv og energisk
- ... Er jeg vågnet frisk og veludhvilet
- ... Har min dagligdag været fyldt med ting, der interesserer mig.

Til disse spørgsmål svarer forældrene 'hele tiden', 'det meste af tiden', 'lidt mere end halvdelen af tiden', 'lidt mindre end halvdelen af tiden', 'lidt af tiden' og 'på intet tidspunkt'. En høj score er lig med bedre trivsel.

Et score lavere end 50 anvendes som grænseværdien for, hvornår en person har lav trivsel og er i øget risiko for stress eller depression. Vi har i denne rapport præsenteret resultater baseret på den mindste værdi på tværs af de to forældre. Nedenfor i figuren ses andelen af familier, hvor forældrenes gennemsnit ligger under grænseværdien, og andelen af familier, hvor minimum én af forældrene ligger under grænseværdien.

Kilde: Egne beregninger på SPOR.

Ved første dataindsamling i SPOR ses, at knap 12 % af børnene lever i familier, hvor der gennemsnitligt opleves lav trivsel. Samtidig har knap 16 % af børnene mindst én forælder, som oplever lav trivsel. Det er relativt stabile andele mellem første og andet nedslag.

7.1.3 Forebyggende foranstaltninger

Støtte efter servicelovens § 11 og forebyggende foranstaltninger i servicelovens § 52 refererer til tiltag og indsatser, der iværksættes for at forebygge eller afhjælpe sociale problemer eller vanskeligheder hos borgere. Begge er rettet mod at styrke borgerens muligheder for at fungere selvstændigt i samfundet og kan omfatte en række forskellige initiativer såsom rådgivning, vejledning, sociale aktiviteter, støtte til netværksdannelse, og andre tiltag, der skal bidrage til at fremme trivsel og forebygge sociale eller personlige problemer.

Konkret kan § 11 og § 52 i serviceloven dække over forskellige former for støtte og interventioner, der tilpasses den enkelte borgers behov og situation. Formålet er altid at understøtte borgerens muligheder for at leve et selvstændigt liv og at forebygge, at sociale problemer eskalerer eller forværres.

De forskellige forebyggende indsatser efter serviceloven kan groft set opdeles i to kategorier, den 'lette' kategori for § 11 og den 'lidt tungere' kategori for § 52.

I den 'lette' kategori finder man fx familierettede eller rådgivningsorienterede indsatser efter servicelovens § 11 (særligt § 11, stk. 3) med et formål om at hjælpe børn og familier i mistrivsel hurtigt, inden et eventuelt problem vokser. Disse indsatser rammer bredt, og der kræves ikke en forudgående børnefaglig undersøgelse efter § 50 for at iværksætte indsatserne. Det betyder, at der ikke i alle tilfælde vil være en registreret sag i kommunens børne- og familieafdeling.

Tildeling af indsatser efter den 'lidt tungere' kategori, efter servicelovens § 52, stk. 3, kræver en forudgående børnefaglig undersøgelse efter § 50, og der vil være en afgørelse og dermed en sag i kommunens børne- og familieafdeling.

Tabellen herunder viser, at det primært er Familiebehandling, som anvendes under § 52, og at andelen af børn, hvis forældre får familiebehandling, er vokset over den undersøgte periode 2016-2020. Andelen af børn, som modtager Aflastningsophold for barn/ung med ophold i eget hjem, er den andel, der er faldet mest mellem 2016-2020.

Tabel 7.4 Andelen af børn i alderen 1-4 år, som modtager § 52 fordelt på stk. I procent

§ 52 fordelt på stk.	2016	2017	2018	2019	2020	Ændring fra 2016-2020
Familiebehandling	53,3	54,9	57,6	62,3	65,3	12,0
Praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet	24,5	24,5	24,7	22,7	23,3	-1,2
Aflastningsophold for barn/ung med ophold i eget hjem	13,7	10,9	10,3	9,1	7,4	-6,3
Anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og pædagogisk støtte	6,1	6,5	5,6	5,5	6,6	0,5
Udgifter der kan bidrage til en stabil kontakt mellem forældre og barn under barnets anbringelse uden for hjemmet	6,3	6,4	6,3	6,2	6,4	0,1
Økonomisk støtte i henhold til denne paragraf	7,5	8,4	6,5	6,1	4,8	-2,7
Etablering af døgnophold for både forældremyndighed, barnet og andre medlemmer af familien	4,6	4,5	3,8	3,6	4,2	-0,4
Behandling af barnets eller den unges problemer (NY i 2015)	3,7	5,7	5,7	4,6	3,9	0,2

§ 52 fordelt på stk.	2016	2017	2018	2019	2020	Ændring fra 2016-2020
Økonomisk støtte til at undgå anbringelse uden for hjemmet eller til at fremskynde hjemgivelse mv.	5,4	4,5	3,8	3,8	3,7	-1,7
Fast kontaktperson for den unge alene	3,2	2,9	2,0	2,0	1,8	-1,4
Etablering af kontaktperson for hele familien	2,5	2,6	2,3	2,1	1,7	-0,8
Ophold i dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted el.lign.	1,3	1,1	1,0	1,2	1,1	-0,2

7.2 Statistisk metode

I analyserne har vi prioriteret at anvende så gennemskuelige og robuste metoder som muligt. Analyserne består derfor primært af grafiske fremstillinger, sammenligninger af gennemsnit og lineære regressioner. En undtagelse er dog i afsnit 4.2.3, hvor vi har kombineret lineære regressioner med "Coarsened Exact Matching". Vi vil her beskrive disse metoder i detaljer.

7.2.1 Grafiske analyser

Vi har gjort brug af fire typer figurer:

- Histogrammer og søjlediagrammer

I disse figurer har vi typisk afbilledet enten andelen af observationer eller gennemsnitsværdier for observationer defineret ud fra x-aksen. Vi har aktivt fjernet alle søjler, der bygger på færre end tre individ-observationer af hensyn til de personfølsomme oplysninger. Sidstnævnte har dog sjældent haft nogen betydning i praksis, da meget få grupper havde så få observationer.

- Punktdiagrammer ("scatter plots")

Disse figurer angiver typisk en gennemsnitsværdi på både y-aksen og x-aksen. Vi har aktivt fjernet alle punkter, der bygger på færre end tre individ-observationer af hensyn til de personfølsomme oplysninger. Sidstnævnte har dog sjældent haft nogen betydning i praksis, da meget få grupper havde så få observationer.

- Fordelingsfigurer

Disse figurer viser sandsynlighedstætheden ("density") på y-aksen og er dannet ud fra en "epanechnikov kernel" og en manuelt sat båndbredde

- Kommunekort

Kortene viser typisk gennemsnitsværdier for kommuner ved brug af farvenuancer. Vi har aktivt fjernet alle kommuneceller, der bygger på færre end tre individ-observationer af hensyn til de personfølsomme oplysninger. Sidstnævnte har dog sjældent haft nogen betydning i praksis, da meget få grupper havde så få observationer.

7.2.2 Sammenligning af gennemsnit

Vi har i tabellerne præsenteret gennemsnit på tværs af grupper og sammenlignet disse gennemsnit med t-test. I t-testene har vi antaget ens varians og derfor udregnet t-værdien for test af nulhypotesen om, at middelværdien er ens i de to grupper ud fra følgende formel:

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{s * \sqrt{\left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right]}}$$

Hvor $\bar{x}_1$ er gennemsnittet for den første gruppe, og $\bar{x}_2$ er gennemsnittet for den anden gruppe. s er standardafvigelsen, og n er antal observationer i den pågældende gruppe. Nulhypotesen er, at de to middelværdier er ens, og den alternative hypotese er, at de er forskellige. Hypoteserne vurderes ved at sammenligne den beregnede t-værdi med de kritiske værdier givet stikprøvestørrelsen. Testene er gennemført med kommandoen *ttest* i Stata version 18.0.

7.2.3 Lineære regressioner

I regressionsanalyserne har vi udelukkende anvendt mindste kvadraters metode til lineære modeller af følgende form:

$$y_i = \alpha + \beta_1 x_{1,i} + \beta_2 x_{2,i} + \dots + e_i$$

Hvor y_i er den afhængige variabel for individ i , og $x_{1,i}$ er den første uafhængige variabel for individ i . Et eksempel kunne være, at den afhængige variabel er testresultaterne i 2. klasse, og den uafhængige variabel er barnets ASQ:SE-2-værdi. Regressionerne er gennemført med kommandoerne *reg* og *reghdfe* i Stata version 18.0.

7.2.4 Coarsened Exact Matching

Vi har i afsnit 4.2.3 anvendt Coarsened Exact Matching (CEM) til at tildele vægte til vores observationer. Formålet er at skabe en kontrolgruppe, der ligner indsatsgruppen mest muligt. Vi har derfor taget udgangspunkt i alle familier, der modtager en forebyggende foranstaltning imellem de to SPOR-bølger, disse familier defineres som indsatsgruppen. Når vi sammenholder hele kontrolgruppen (alle øvrige familier) med indsatsgruppen, så afviger de betydeligt fra hinanden på barnets ASQ:SE-2-mål i udgangspunktet, på forældrenes alder ved barnets fødsel, på forældrenes uddannelsesniveau og på forældrenes indkomstniveau (dette kan ses i Tabel 4.5).

For at skabe en mere sammenlignelig kontrolgruppe end den samlede gruppe af familier, hvor børnene ikke modtager en indsats, udvælger vi børn fra kontrolgruppen, der ligner børnene i indsatsgruppen på en række forudbestemte karakteristika. Med andre ord, hvis vi ser et barn i indsatsgruppen, hvor forældrene var hhv. 20 og 23 år ved barnets fødsel, hvor begge forældre højst har gennemført grundskolen, hvor forældrenes indkomstniveau er på 32. percentil, og hvor barnets ASQ:SE-2-værdi er 77, vil vi gerne finde et barn blandt dem, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, med præcis samme værdier.

Givet variablenes udfaldsrum og antallet af variable er det dog i praksis ikke muligt at finde perfekte matches for alle børn i indsatsgruppen, da der er ikke er observationer med præcis samme værdier på forældrebaggrund og ASQ:SE-2. Denne udfordring løses ved at skabe nogle "grovere" grupperinger ("Coarsened"). I stedet for at finde et præcist match på forældrenes alder af henholdsvis 20 og 23 år, kan vi i stedet lave grupper af forældre i samme aldersgruppe (fx 20-25 år) og børn i samme ASQ:SE-2 gruppe (fx 70 til 90).

Vi har anvendt CEM-metoden med kommandoen *cem* i Stata version 18.0. Vi har angivet, at kommandoen skal danne fem grupper for hver kontrolvariabel. Kommandoen bregner ud fra dette en vægt for hver observation blandt børnene, der ikke modtager en forebyggende foranstaltning, ud fra deres karakteristika på de udvalgte kontrolvariable sammenlignet med børnene i indsatsgruppen. Hvis et barn bruges som "kontrolbarn" præcis en gang, tildeles barnet vægten 1. Hvis et barn bruges som kontrolbarn tre gange, dvs. at for barnet i kontrolgruppen er der tre børn i indsatsgruppen med tilsvarende karakteristika, får barnet vægten 3. En lang række børn vil få en vægt 0, fordi der ikke er noget tilsvarende barn i den anden gruppe, og vil dermed ikke indgå i kontrolgruppen ved regressionen.

Vi gennemfører regressionerne som weighted least squares med kommandoen *reg* eller *reghdfe* i Stata version 18.0.

Som det kan ses i Tabel 4.7, bliver grupperne mere sammenlignelige mellem indsatsgruppen og den matchede kontrolgruppe ved brug af CEM. Det er dog vigtigt at huske på, at selvom grupperne nu minder mere om hinanden pga. matching, kan der stadig være uobserverede baggrundsvariable, hvorfor grupperne stadig kan være forskellige på en række andre punkter, der kan påvirke de undersøgte sammenhænge.

8 Data

Data består af en kobling af såvel registerdata som spørgeskemadata. I det følgende er de to beskrevet separat.

Gennemgående er det vigtigt at bemærke, at antallet af observationer varierer fra analyse til analyse, fordi datagrundlaget afhænger af den specifikke aldersgruppe og de specifikke variable, der anvendes i analyserne.

8.1 SPOR – spørgeskemadata

VIVEs forløbsundersøgelse 'SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet' er en spørgeskemabaseret undersøgelse, der følger mere end 50.000 børn fra spæd- og småbørnsalderen op til voksenlivet (se Rayce et al. (2021) for en nærmere præsentation af SPOR). De to første runder af dataindsamlingen er finansieret af en bevilling fra Novo Nordisk Fonden og Satspuljen.

Formålet med SPOR er at skabe et solidt datagrundlag, der kan bidrage til at belyse danske småbørns udvikling og trivsel, hvilke forhold og omstændigheder tidligt i livet der har betydning for udvikling, trivsel og velfærd på længere sigt, effekten af forhold knyttet til barnets daglige liv samt indsatser, der har fokus på børns udvikling og trivsel, herunder effekten af indsatser til udsatte børn og deres familier.

8.1.1 Målgruppe og svarprocenter

Undersøgelsens målgruppe er familier med børn i alderen 9 måneder til 5 år. Ved første dataindsamling var børnene i alderen 9 måneder, 2 år og 3 år. Efter to år blev der foretaget opfølgninger med samme børn, og en ny gruppe af 9 måneder gamle børn blev inkluderet. Spørgeskemaet udfyldes af forældrene, som besvarer spørgsmål om sig selv, deres familie og deres barn.

Den første dataindsamling fandt sted fra oktober 2017 til september 2018. Spørgeskemaet blev gennemført som en webbaseret undersøgelse blandt begge forældre. Forældrene modtog en invitation til at deltage i undersøgelsen måneden efter, at deres barn fyldte enten 9 måneder, 2 år eller 3 år.

Den anden dataindsamling fandt sted fra oktober 2019 til september 2020. Ud over at følge de samme børn (kohorter), som var hhv. 3 år, 4 år og 5 år, tilføjedes der en ny yngre kohorte med børn på 9 måneder. Børnene er aldersmæssigt sammen-

lignelige i hver af undersøgelsens aldersgrupper (kohorter). Begge nedslags svarprocenter fremgår af Tabel 8.1.

Tabel 8.1 Overblik over svarprocenter i første og andet nedslag

	Børn udtrukket		Børn, med minimum én besvaret ASQ		Børn med ét 100 pct. gennemført skema	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Første nedslag	90.387	100	52.030	58	46.325	51
- Børn med risikofaktorer	53.994	100	26.167	48	22.235	41
Andet nedslag	114.035	100	60.593	53	52.722	46
- Børn med risikofaktorer	65.635	100	29.470	45	24.649	38

Kilde: Egne beregninger på SPOR.

Generelt er der høje svarprocenter i begge nedslag, hvor mere end 40 % har besvaret minimum én ASQ-SE:2. Vi ser også, at mange af de deltagende forældre kommer hele vejen igennem det omfangsrige skema – også forældre med børn i risikogruppen.

Fordelingen af børn i aldersgrupperne er lige i udgangspunktet, som det også fremgår af Tabel 8.2. Det ses også, at andelen af børn, som har minimum én fuld besvarelse af SDQ:SE-2, er relativt stabil.

Tabel 8.2 Fordelingen af børn på kohorter, samt hvor mange der har minimum én fuldbesvarelse af ASQ:SE-2

		Kohortestørrelse		Børn, med minimum én besvaret ASQ		Børn, med minimum én besvaret ASQ i både første og andet nedslag	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Første nedslag	9 mdr.	30.247	100	17.493	58	11.689	39
	2 år	30.052	100	17.265	57	11.478	38
	3 år	30.088	100	17.272	57	11.561	38
Andet nedslag	9 mdr.	26.646	100	15.392	58		
	3 år	29.231	100	15.191	52		
	4 år	28.962	100	14.959	52		
	5 år	29.196	100	15.051	52		

Kilde: Egne beregninger på SPOR.

Erfaring har vist, at det er særligt udfordrende at få besvarelser på spørgeskemaer fra socialt udsatte eller sårbare familier. Denne gruppe af familier er derfor oversamlet i SPOR-data, hvilket gør SPOR til særligt egnet til denne undersøgelse. Det er børn, som har følgende risikofaktorer, som er oversamlet i undersøgelsen:

1. Barnets forældre var ikke samboende ved barnets fødsel
2. Mors højeste uddannelse ved barnets fødsel var grundskole
3. Mor var ung (her defineret som 22 år eller derunder) ved barnets fødsel
4. Mor var på overførselsindkomst 1, 2 eller 3 år før barnets fødsel.

Tidligere forskning har vist, at overstående risikofaktorer øger risikoen for at møde sociale indsatser i løbet af barndommen, men det er ikke ensbetydende med, at familien faktisk *er* sårbar.

Dataindsamling

Danmarks Statistik stod for dataindsamlingen. Via e-Boks blev begge forældre til barnet inviteret til at deltage i SPOR. Forældrene fik beskrevet formålet med undersøgelsen, blev informeret om, at deltagelse var frivillig, samt at deres oplysninger ville blive behandlet fortroligt og i overensstemmelse med gældende regler. Der blev sendt påmindelser efter hhv. 7 og 14 dage; den første påmindelse blev sendt med posten til barnets mor, mens den anden blev sendt via e-Boks. Den anden forælder modtog begge påmindelser via e-Boks.

8.2 Registerdata – baggrundsvariable

Analyserne i rapporten bygger på kombinationen af spørgeskemadata og Danmarks Statistiks registre.

Tabel 8.3 Overblik over anvendte variable

Beskrivelse af variable		Regi-ster	Definition og angivelse af registervariable i Danmarks Statistiks registre
Forældrebaggrund	Bopælskommune i kalenderåret, hvor barnet er født	BEFADR	KOM – Kommunekode baseret på folkeregisteradressen.
	Mors indkomst i DKK i kalenderåret, hvor barnet er født	IND	DISPON_13 – Indkomst efter skat og renteudgifter tillagt beregnet lejeværdi af egen bolig
	Fars indkomst i DKK i kalenderåret, hvor barnet er født	IND	DISPON_13 – Indkomst efter skat og renteudgifter tillagt beregnet lejeværdi af egen bolig
	Mors indkomst i percentil i kalenderåret, hvor barnet er født	IND	DISPON_13 – Ovenstående indkomstvariabel omdannet til percentilet for alle mødre med børn i alderen 1-4 i det år, hvor barnet er født

Beskrivelse af variable		Regi-ster	Definition og angivelse af registervariable i Danmarks Statistiks registre
	Fars indkomst i percentil i kalenderåret, hvor barnet er født	IND	DISPON_13 – Ovenstående indkomstvariabel omdannet til percentilet for alle fædre med børn i alderen 1-4 i det år, hvor barnet er født
	Mors alder ved barnets fødsel	BEF	FOED_DAG – Morens alder udregnet på baggrund af morens fødselsdag og barnets fødselsår
	Fars alder ved barnets fødsel	BEF	FOED_DAG – Farens alder udregnet på baggrund af morens fødselsdag og barnets fødselsår
	Morens uddannelse i kalenderåret, hvor barnet er født	UDDA	AUDD2015_L1L5_KT – Morens højeste færdiggjorte uddannelsesniveau opgjort i otte kategorier: Grundskole, Gymnasiale uddannelser, Erhvervsfaglige uddannelser, Korte videregående uddannelser (KVU), Mellemlange videregående uddannelser (MVU), Bacheloruddannelser (BACH), Lange videregående uddannelser (LVU) og Ph.d. og forskeruddannelser
	Farens uddannelse i kalenderåret, hvor barnet er født	UDDA	AUDD2015_L1L5_KT – Farens højeste færdiggjorte uddannelsesniveau opgjort i otte kategorier: Grundskole, Gymnasiale uddannelser, Erhvervsfaglige uddannelser, Korte videregående uddannelser (KVU), Mellemlange videregående uddannelser (MVU), Bacheloruddannelser (BACH), Lange videregående uddannelser (LVU) og Ph.d. og forskeruddannelser
	Indikator for, at moren højst har gennemført grundskolen	UDDA	AUDD2015_L1L5_KT – Dikotom variabel kodet ud fra ovenstående uddannelsesvariabel: Grundskole = 1, Højere uddannelsesniveau = 0
	Indikator for, at faren højst har gennemført grundskolen	UDDA	AUDD2015_L1L5_KT – Dikotom variabel kodet ud fra ovenstående uddannelsesvariabel: Grundskole = 1, Højere uddannelsesniveau = 0
Barnet	Barnets køn	BEF	KOEN – Han- eller hunkøn
	Barnets antal fraværsdage i grundskolen	??	
	Barnets resultater i de nationale overgangstest	??	
	Indikator for, om barnet starter skole senere end i kalenderåret, hvor barnet fylder 6 år	KOTRE	ELEV3_VFRA – Dikotom variabel kodet på baggrund af påbegyndelsestidspunkt for uddannelsesaktivitet
	Indikator for, om barnet gentager børnehaveklasse	KOTRE	ELEV3_VFRA – Dikotom variabel kodet på baggrund af påbegyndelsestidspunkt for uddannelsesaktivitet
	Indikator for, om barnet har modtaget støtte jf. § 11	BUFO	PGF – Dikotom variabel for, om barnet har modtaget § 11
	Indikator for, om barnet har modtaget en forebyggende foranstaltning jf. § 52	BUFO	PGF – Dikotom variabel for, om barnet har modtaget § 52

Kilde: Danmarks Statistik.

Baggrundvariable er trukket fra Danmarks Statistiks registre, der har sørget for, at data er anonymiserede. Baggrundvariable udgør børns og forældres karakteristika på områder som demografi og socioøkonomiske forhold. Hertil specifikt på børn er der data på forebyggende foranstaltninger og senere skoleforløb. Populationen fra registre er:

- Børn til og med 4 år gamle, hvor minimum en forælder har besvaret SPOR

- Forældrene til de pågældende børn.

I følgende beskrives operationaliseringen af variable, der ikke er taget direkte fra registrene. Tilhørende variable, der ikke er blevet redigeret, beskrives samtidig.

Socioøkonomiske variable

De socioøkonomiske variable i rapporten består af disponibel indkomst og uddannelse og udgør målet for familiens ressourcer.

Disponibel indkomst:

- Rå disponibel indkomst er en kontinuert variabel opgjort som forældres indkomst efter skat og renteudgifter tillagt beregnet lejeværdi af egen bolig. Denne variabel er taget direkte fra DST.
- Percentiler for disponibel indkomst udgør en fordeling af observationens indkomst i 100 grupper, som går fra laveste indkomstpercentil (= 1) til højeste indkomstpercentil (= 100). Denne variabel er baseret på egen kodning.

Uddannelse:

- Variablen for uddannelse er en kategorisk variabel opgjort af forældrenes højeste fuldførte uddannelsesniveau. Den består af otte kategorier; Grundskole, Gymnasiale uddannelser, Erhvervsfaglige uddannelser, Korte videregående uddannelser (KVU), Mellemlange videregående uddannelser (MVU), Bacheloruddannelser (BACH), Lange videregående uddannelser (LVU) og ph.d. og forskeruddannelser. Denne variabel er taget direkte fra DST.
- Derudover har vi en dikotom grundskolevariabel, som indikerer, hvorvidt forældre kun har gennemført grundskolen (= 1), eller om de har en længere uddannelse (= 0). Denne variabel er baseret på egen kodning.

Senere skoleforløb

Det senere skoleforløb består af fem mål; fravær i hhv. 0. og 1. klassetrin, nationale test i dansk og matematik på 2. klassetrin, og hvorvidt barnet gentog børnehaveklasse mindst en gang.

Fravær:

- Fravær udgør det totale fravær, barnet har haft i skoleåret baseret på data fra STIL.

Nationale tests:

- Ved variablene for de nationale test standardiseres målene for dansk og matematik med en z-score for at kunne sammenligne grupper. En z-score er et statistisk mål, der angiver, hvor mange standardafvigelser en bestemt værdi ligger fra middelværdien i en fordeling. Z-scoren bruges ofte til at standardisere data og vurdere, hvor usædvanlig eller normal en observation er i forhold til datasættet. Dette er baseret på egen beregning. Disse data kommer fra STIL.

Gentaget børnehaveklasse:

- Variablen for, om barnet har gentaget børnehaveklasse mindst en gang, er en dikotom skaleret variabel, for om barnet har gentaget børnehaveklasse (= 1), eller barnet kun har taget et år i børnehaveklasse (= 0). Variablen er baseret på egen kodning. Disse data kommer fra DST.

Forebyggende foranstaltninger

Forebyggende foranstaltninger og særlige foranstaltninger over for børn og unge indikerer, hvorvidt barnet har modtaget servicelovens § 11 eller § 52. Alle variable i nedenstående er baseret på egen kodning.

Servicelovens § 11:

- Der er kodet en dikotom variabel for, om barnet modtager servicelovens § 11
- Derudover er der kodet en variabel, der viser dagene mellem, at § 11 modtages første gang, og forældrene besvarer ASQ:SE-2-målet
- Ydermere er der kodet en variabel, der illustrerer, om barnet modtager § 11 før, mellem eller efter at ASQ:SE-2 måles i første og andet nedslag.

Servicelovens § 52:

- Der er kodet en dikotom variabel for, om barnet modtager servicelovens § 52
- Derudover er der kodet en variabel, der viser dagene mellem, at § 52 modtages første gang, og forældrene besvarer ASQ:SE-2-målet
- Ydermere er der kodet en variabel, der illustrerer, om barnet modtager § 52 før, mellem eller efter, at ASQ:SE-2 måles i første og andet nedslag.

8.3 Målefejl

8.3.1 Forebyggende foranstaltninger

Det har indtil den 1. juli 2020 været frivilligt for kommunerne at indberette indsatser efter § 11 til Danmarks Statistik. Man har derfor set en stigning i anvendelsen af § 11 efter denne dato, og der er en forventning om, at statistikken er blevet tiltagende retvisende.

Vi ser på kommunernes registreringer af, om indsatsene er under § 11 og/eller § 52, men det er i stor stil en black box, hvad de præcis indeholder. En støttekontaktperson kan fx være tildelt af forskellige årsager. For eksempel for at skabe tryghed, stabilitet, støtte til sociale relationer, hjælp til personlig udvikling, praktisk støtte m.m., men hvordan den enkelte støttekontaktperson griber de forskellige opgaver an, er der ikke meget viden om.

Det er ikke entydigt, hvordan målefejl vil påvirke analyserne. På den ene side kunne målefejl være relateret til andre faktorer i analyserne, hvilket vil føre til systematiske skævheder. For eksempel hvis kommuner med en større andel af mødre, der er under 23 år ved barnets fødsel, har større (eller mindre) målefejl. På den anden side kan målefejl være rent tilfældige, hvilket vil føre til mere støjfulde sammenhænge. Det har ikke været muligt inden for rammerne af dette projekt at undersøge dette.

8.3.2 SPOR-data

I analyserne benytter vi data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR i form af ASQ:SE-2- og WHO-5-målene. Begge mål er selvrapporterede mål af respondenter i spørgeskemaundersøgelsen. Som vi også beskriver i hovedteksten, så vil selvrapporterede besvarelser have en række udfordringer. Derudover er der også en række indbyggede udfordringer i spørgeskemaundersøgelser, som vi kan sammenfatte som følgende:

- *Udvælgelse til spørgeskemaundersøgelsen:* Ikke alle børnefamilier er udvalgt til at deltage i SPOR. SPOR har udtrukket en delpopulation, som består af både et repræsentativt udsnit af befolkningen og en overrepræsentation af en gruppe, som forventes at have større udfordringer end restbefolkningen.
- *Deltagelse i spørgeskemaundersøgelsen:* Ikke alle børnefamilier, der er udtaget til spørgeskemaundersøgelsen har besvaret undersøgelsen/har besvaret alle delspørgsmål. Det kan fx være, at kun forældre med overskud til

at besvare undersøgelsen har besvaret den. Dette forhold kan påvirke, hvor repræsentative besvarelsener er.

- *Målefejl i besvarelsener:* Både WHO-5 og ASQ:SE-2 er besvaret af forældre, og de indeholder derfor subjektive evalueringer. Det betyder ikke nødvendigvis, at der er målefejl, men det betyder, at deres situation kan være påvirket af yderligere faktorer.

Vi har i hovedteksten, så vidt muligt, beskrevet de forbehold i fortolkningen af resultaterne, hvor målefejl i SPOR kan påvirke konklusionen. For yderligere detaljer om besvarelsener af SPOR henvises til Rayce et al. (2021).

8.3.3 Registerdata fra Danmarks Statistik og STIL

Selvom data kommer fra administrative registre, så kan de indeholde målefejl. Med hensyn til rapportens analyser, så er det særligt følgende potentielle målefejl, som bør nævnes:

- *Målefejl i disponibel indkomst:* Variablen er skabt af Danmarks Statistik baseret på indkomstanalyserne, der primært stammer fra Skat. Især indkomster, der ikke er skattepligtige, kan derfor være berørt af målefejl (fx børnepenge). Men samlet set må målefejlen forventes at være begrænset.
- *Målefejl i uddannelse:* Uddannelsesinformationerne kommer fra uddannelsesregistre. Uddannelser, der er gennemført i udlandet, kan derfor indeholde målefejl. Denne udfordring vil derfor primært gøre sig gældende for børn af indvandrere.
- *Fravær i grundskolen:* Fravær i grundskolen kommer fra Styrelsen for IT og Læring, som får dem fra skolen. Kvaliteten af denne variabel afhænger derfor i sidste ende af skolernes registreringer.
- *Resultater i de nationale overgangstest:* Gennemførelsen af prøverne er kun obligatorisk på offentlige skoler, og børn, der går på privatskoler og friskoler, er derfor ikke medtaget.

Litteratur

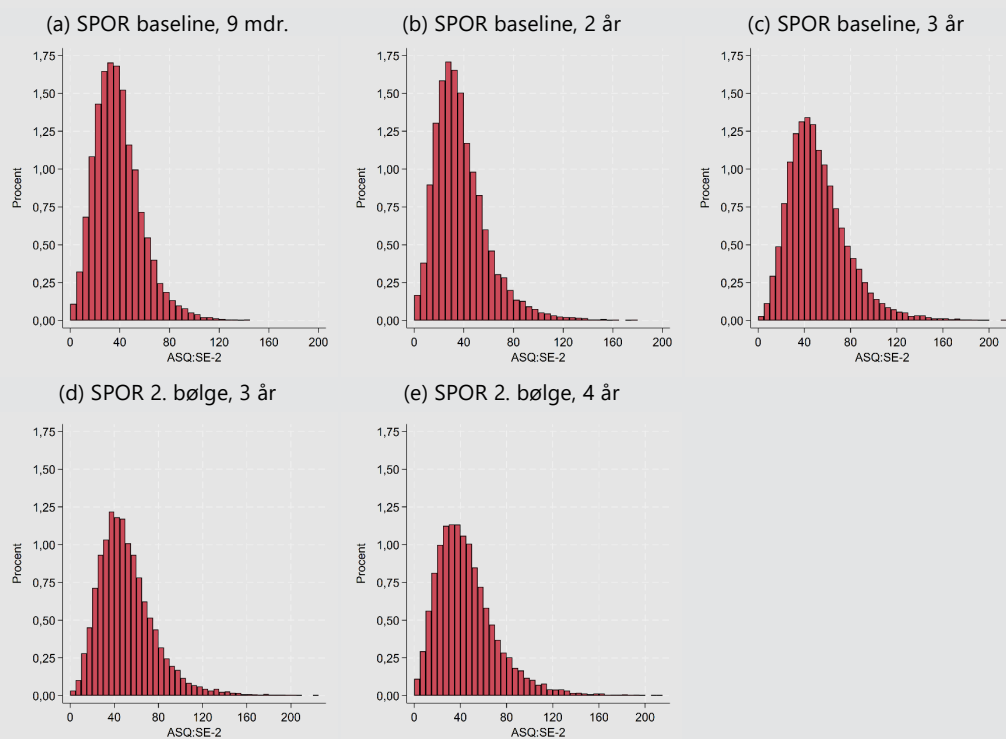
- Almond, D. & Currie, J. (2011). Killing me softly: The fetal origins hypothesis. *Journal of Economic Perspectives*, 25(3), 153-172.
- Almond, D., Currie, J. & Duque, V. (2018). Childhood circumstances and adult outcomes: Act II. *Journal of Economic Literature*, 56(4), 1360-1446.
- Ashenfelter, O. (1978). Estimating the effect of training programs on earnings. *The Review of Economics and Statistics*, 60(1), 47-57.
- Beardselee, W.R., Versage, E.M. & Gladstone, T.R. (1998). Children of affectively ill parents: a review of the past 10 years. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 37(11), 1134-1141
- Carter, A.S., Briggs-Gowan, M.J. & Davis, N.O. (2004). Assessment of young children's social-emotional development and psychopathology: recent advances and recommendations for practice. *Journal of Child Psychology & Psychiatry*, 45(1), 109-134.
- de Montgomery, C.J. & Sievertsen, H.H. (2019). The socio-economic gradient in children's test-scores – A comparison between the US and Denmark. *Nationaløkonomisk tidsskrift*, 1, 1-25.
- Duncan, G., Kalil, A., Mogstad, M. & Rege, M. (2023). Investing in early childhood development in preschool and at home. I: Hanushek, E.A., Machin, S. & Woessmann, L. (red.), *Handbook of the Economics of Education*, volume 6 (s. 1-91). Amsterdam: Elsevier B.V.
- Field, T. (2010). Postpartum depression effects on early interactions, parenting, and safety practices: a review. *Infant Behavior and Development*, 33(1), 1-6.
- Heradstveit, O., Gjertsen, N., Iversen, A.C., Nilsen S.A., Askeland, K.G., Christiansen, Ø. & Hysing, M. (2020). Substance related problems among adolescents in child welfare services: A comparison between individuals receiving in-home services and those in foster care. *Children and Youth Services Review*, 118, 1-8.
- Iversen, K., Strandby, M.W., Schmidt, A. & Kloppenborg, H.S (2020). *Kommunernes omlægning til en tidligere forebyggende indsats på børn og ungeområdet: Erfaringsopsamling*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Lausten, M. & Andreasen, A.G. (2021). *Karakteristik af udsatte forældre, 2019*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M., Iversen, K. & Andreasen, A.G. (2023). *Trivsel blandt børn og unge i udsatte positioner 2023*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Pösö, T., Skivenes, M. & Hestbæk, A.D. (2013). Child protection systems within the Danish, Finnish and Norwegian welfare states—time for a child centric approach? *European Journal of Social Work*, 17(4), 475–490.
- Rayce, S.B., Hansen, A.T., Mikkelsen, M. & Pontoppidan, M. (2021). *SPOR – Børns udvikling og trivsel gennem livet: Præsentation af undersøgelsen og udvalgte resultater fra første dataindsamling 2017/2018*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Rigsrevisionen (2024). *Beretning om indsatsen over for børn og unge, som har begået alvorlig kriminalitet*. København: Statsrevisorerne.
- Sievertsen, H.H. & de Montgomery, C.J. (2015). *Børn i lavindkomstfamilier*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Squires, J., Bricker, D., Twombly, E., Murphy, K. & Hoselton, R. (2015). ASQ:SE-2 Technical Report. I: Squires, J. Bricker, D. & Twombly, E. (red.), *ASQ®:SE-2 User's Guide*. Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- World Health Organization (1998). *WHO (five) WellBeing Index*. København: World Health Organization Regional Office for Europe.

Bilag 1

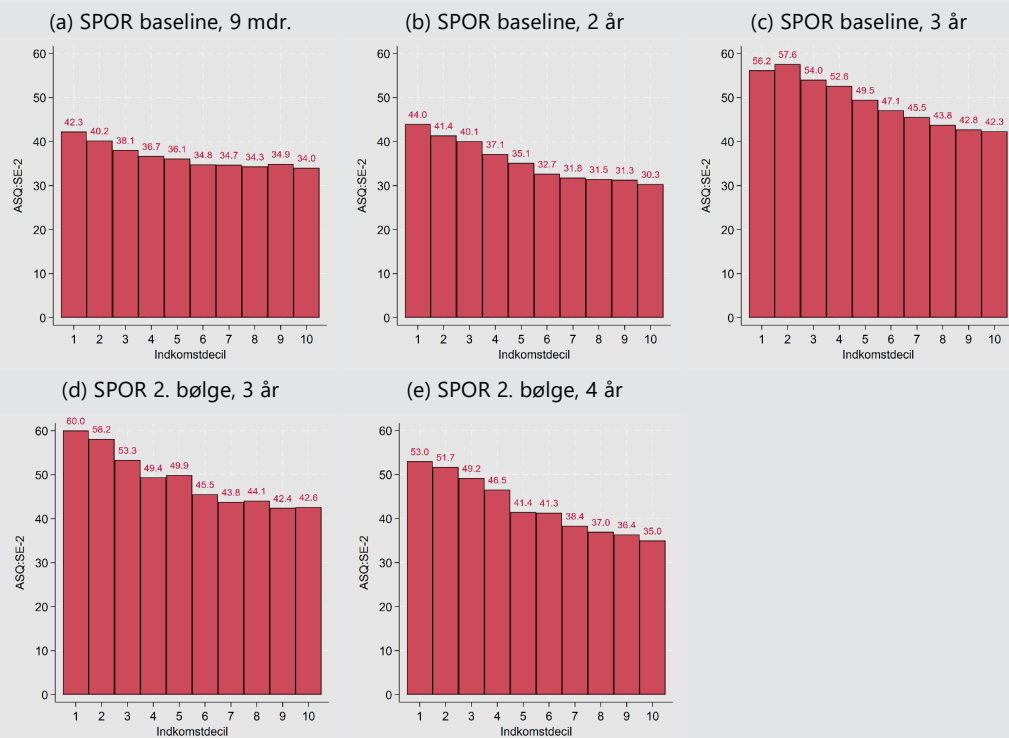
Fordelinger af ASQ:SE-2

Bilagsfigur 1.1 **Fordelingen af ASQ:SE-2 på tværs af barnets alder og SPOR-dataindsamlinger**

Kilde: Egne analyser baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR. Figuren er baseret på 117.038 observationer.

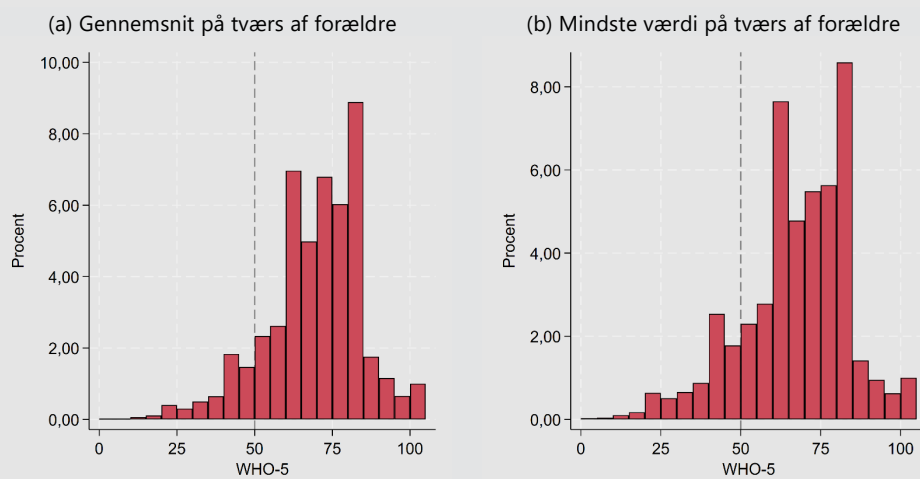
Bilagsfigur 1.2 Forældrenes indkomst og ASQ:SE-2 på tværs af SPOR-bølger og barnets alder

Kilde: Egne analyser baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR. Figuren er baseret på 117.024 observationer.

Fordelinger af WHO-5

Bilagsfigur 1.3 Fordeling af WHO-5 i anden bølge af SPOR

Kilde: Egne analyser baseret på data fra spørgeskemaundersøgelsen SPOR. Figuren er baseret på 117.038 observationer.

